

Oppirahoja vai ongelmia?

Nettipokerin pelaamisesta aiheutuneet haitat ja niiden ehkäisy

Maria Kristiina Heiskanen

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalipolitiikka

Pro gradu -tutkielma

Elokuu 2010

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Sosiaaliset haitat – Rahasta pelaaminen sosiaalipoliittisena kysymyksenä	12
2.1 Rahapeliongelmat – ongelmapelaaminen ja peliriippuvuus Suomessa	12
2.2 Vaarojen ja mahdollisuuksien internet	16
2.3 Onnenpeli, taitopeli, ongelmapeli	19
2.4 Sosiaalipolitiikka ja rahapeliongelma	21
2.4.1 <i>Rahapeliongelma sosiaalisena riskinä</i>	22
2.4.2 <i>Yksilön vai yhteiskunnan vastuu?</i>	29
3 Tutkimusasetelma	36
3.1 Aineisto ja tutkimuseettiset kysymykset	37
3.2 Analyysimenetelmä	42
3.3 Tutkijapositio	43
4 Ongelmapelaajat	45
4.1 Ongelmapelaajien haastattelut	45
4.1.1 <i>Pokerihuuma, pokeri kuin huume</i>	46
4.1.2 <i>Yksinäinen ongelmapelaaja</i>	51
4.2 Ongelmapelaaminen internetkeskusteluissa	54
4.2.1 <i>Aiheutuneet haitat</i>	54
4.2.2 <i>Ongelmien kehittyminen</i>	58
4.3 Lähetetyt kertomukset	62
4.4 Kun pelaiaika on pois perheeltä	64
4.5 Nettipokerin haitat	67

5 Ongelmista ehkäisyyn	69
5.1 Sosiaalipolitiikka ja nettipokerin ongelmat	72
5.2 Nettipokerin haittojen ehkäisy	76
5.2.1 Tekniset ratkaisut	76
5.2.2 Valistus	79
5.2.3 Ehkäisyn paikat	82
6 Lopuksi	85
Lähteet	
Liitteet	

1 Johdanto

Tietokoneen ruudulla on avoinna monia ikkunoita, joissa jokaisessa pyörii pokeripeli. Kello on kaksi yöllä, mutta pelaamista ei voi lopettaa. Velkaa on jo tuhansia euroja ja niiden takaisin maksamiseksi on voitettava se suuri potti. Kun rahat jälleen loppuvat, on otettava uusi pikavippi. Toisessa maailmassa pokeritähdet paistattelevat auringossa ja muiden ihailussa. Heille miljoona on pieni peliraha ja pelaaminen ammatti. Hekin ovat aloittaneet nolliilta pelissä, jossa jokainen voi voittaa ja jossa jokaisen on mahdollista omia pelitaitojaan kehittämällä päästä huipulle. Kaikki eivät kuitenkaan voita, ja joillekin peli muodostuu todelliseksi ongelmaksi.

Nettipokeri-ilmiö on viime aikoina ollut paljon julkisuudessa, sekä harrastajien ja pokeriammattilaisten määrän kasvun että peliin liittyvän haitallisuuden vuoksi. Pelin suosio on noussut nopeasti ja sitä pidetään niin rahapelinä, viihteenä kuin urheilunakin. Nettipokerilla tarkoitetaan internetissä pelattavaa pokeripeliä, jossa pelataan muita ihmisiä vastaan virtuaalisesti. Suomalaisista jotka voittavat suuria summia kansainvälisissä pokeriturnauksissa tehdään uutisotsikoita (ks. esim. HS 21.4.2010), ja vaikka suurin alkuinnostus pokerin suhteen näyttääkin vähän laantuneen, näkee lehtikioskeissa edelleen pokerilehtiä ja radiossa on nettikasinoiden pokerikoulumainoksia.

Suhtautuminen nettipokeriin on jakautunut kahtia riippuen siitä, saako pelin järjestämisestä tai pelaamisesta tuloja vai onko tekemisissä hoidon ja pelihaittojen kanssa. Edellisten mielestä rahapelit ovat harmitonta ajanvietettä, jälkimmäiset näkevät ne ihmisten toiveiden hyväksikäyttönä. Pelissä on mahdollista voittaa muiden panostamat rahat itselleen ja voitto perustuu kykyyn pelata muita vastaan saaduilla korteilla. Pitkällä aikavälillä taitavat pelaajat pärjäävät heikkoja vastaan. Pokeri on vähitellen muuttunut yksityisissä kodeissa pelatuista harrastelijapeleistä julkisten pelipaikkojen yleistymisen ja pokeriammattilaisuuden syntymisen kautta maailmanlaajuiseksi, medioituneeksi nettipokeri-ilmiöksi. Ensimmäinen nettipokerin käyttöliittymä avautui vuonna 1998 ja vuonna 2001 nettipokeria ryhdyttiin mainostamaan aggressiivisemmin ja pelaajamäärät lisääntyivät. Vuonna 2003 televisiossa ryhdyttiin näyttämään live-pokeriturnauksia ja nettipokerin kautta voittajiksi selvinneet tavalliset ihmiset lisäsivät nettipokeriin liittyvää "kuka tahansa voi

voittaa" -huumaa. Jos amatööripelaaja voittaa turnauksen, käytetään sitä hyödyksi nettipokerin ja pokeriohjelmien markkinoinnissa. Viime vuosina on pyritty markkinoimaan pokeria naisille esittelemällä pokerissa menestyneitä nuoria naisia. (Svartsjö ym. 2008, 13–23.)

Pokerissa suuria voittoja ei salailla, kuten esimerkiksi lottovoittajat saattavat tehdä (ks. Falk & Mäenpää 1997), vaan voitot ovat todisteita omista pelitaidoista ja pelaaja vertautuu eri lajien ammattiuheilijoihin. Pokerissa menestyneitä pelaajia seurataan, heidän pelityyleistään ja muista pokeriin liittyvistä asioista keskustellaan verkossa, julkaistaan pelkästään pokeriin keskittyviä aikakauslehtiä, ja kaiken kaikkiaan pokerin ympärille on kehittynyt jo melko laaja fanikulttuuri. Peliä voi kokeilla ilmaiseksi sekä netissä että esimerkiksi ravintoloiden turnauksissa. Pokeri ja nettipokeri näkyvät mediassa, mikä lisää kiinnostusta peliä kohtaan sekä sen yleistä hyväksyttävyyttä. (Svartsjö ym. 2008, 22–24.) Internetissä toimii yli kuusikymmentä nettipokerisivustoa, joissa pelikieleksi voi valita suomen (liite 1). Joillakin sivuilla kielivaihtoehdot ovat ainoastaan esimerkiksi englanti ja suomi, ja kun sivun nimi on pokerihuone.com tai pokerimaa.com, voidaan olettaa, että se on suunnattu lähinnä suomalaisille pelaajille. Kaiken kaikkiaan nettipokerin aloittaminen saattaa tuntua helpolta ja yksinkertaiselta.

Suomessa nettipokerin aktiivisia pelaajia arvioitiin vuonna 2006 olevan noin 30 000, ja vuodessa peliä kokeilevia 80 000. Niin satunnaisista kuin vakituisista pokerin pelaajista yli kaksi kolmasosaa on alle 30-vuotiaita miehiä. Kaikkiaan miesten osuus nettipokerin pelaajista on noin 90 prosenttia. (Valkama 2006, 23.) Antti Kasanen ja Veera Väänänen keräsivät tietoja 860 suomalaisesta pokerin harrastajasta ja näistä yli 60 prosenttia oli 21–30-vuotiaita ja 98,5 prosenttia miehiä. Useimmat olivat pelanneet pokeria 1–2 vuotta. (Kasanen & Väänänen 2007, 37–41.) Englantilaisen e-Commerce and Online Gaming Regulation and Assurance -organisaation selvityksen (N=10865) mukaan nettipokerin pelaajista 73,8 prosenttia on miehiä ja 26,9 prosenttia 26–35-vuotiaita. (eCOGRA, 8). Pokerin harrastajat ja nettipokerin pelaajat ovat siis usein nuoria miehiä. Huhtikuussa 2009 seitsemälläkymmenellä prosentilla suomalaisista kotitalouksista oli käytössään laajakaistayhteys (www.laajakaista.info). Laajakaista mahdollistaa pelaamisen ympäri vuorokauden kuukausimaksun hinnalla. Myös kouluissa, useilla työpaikoilla ja esimerkiksi kirjastoissa on mahdollista päästä internetiin ja sitä kautta pelaamaan. Nettipokerin saatavuus on siis melko laaja.

Nettipokerista ja sen pelaamisesta on tehty aiemmin jonkin verran tutkimuksia. Nyt on tarkoitus laadullisin menetelmin tarkastella nettipokerin pelaamisesta aiheutuvia haittoja, sekä pohtia, onko haittoja mahdollista ennaltaehkäistä. Tutkielma on tehty yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Alkoholi ja huumeet -yksikön Peliriippuvuus-projektin kanssa. Peliriippuvuus-projektissa on tutkittu esimerkiksi nuorten rahapelaamista (Järvinen-Tassopoulos & Metso, 2009), nettipokeria (Järvinen-Tassopoulos 2009b) sekä nettirahapelaamista (Järvinen-Tassopoulos 2010). Projektissa tehdään yhteiskuntatieteellistä tutkimusta rahapelaamisesta eri painotuksilla kuin esimerkiksi psykiatrinen tai lääketieteellinen tutkimus. Myös tämä tutkielma tarkastelee rahapelaamista yhteiskuntatieteellisestä näkökulmasta. Tutkimuksen aineistona on nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneiden haastatteluja, rahapeliongelmiä käsittelevältä keskustelupalstalta kerättyjä viestejä nettipokerin ongelmista sekä pelaajan että läheisen näkökulmasta ja minulle lähetettyjä kirjoituksia nettipokerista. Etsin aineistoista kuvauksia nettipokeriin liittyvistä peliongelmistä ja tarkastelen niiden avulla ongelmien ehkäisyä. Tutkimuskysymyksiä ovat:

- millaisia ongelmia nettipokeri saattaa aiheuttaa
- miksi ja miten nettipokeri kehittyy ongelmaksi
- millaisia seurauksia ongelmalla tai pelaamisella on ollut, sekä
- miten nettipokerista aiheutuneita haittoja olisi mahdollista ennaltaehkäistä ja vähentää.

Tarkastelen aineiston avulla nettipokerista aiheutuneiden ongelmien laadun ja niiden ennaltaehkäisyn lisäksi osittain rahapeliongelman hoitoa ja tarinansa kertoneiden kokemuksia saadusta tuesta. Pyrin tutkimuskysymysten avulla löytämään aineistosta syitä siihen, miksi nettipokeria on alun perin ryhdytty pelaamaan, miksi näille pelaajille pelaaminen on muodostunut ongelmaksi ja olisiko ongelmia ollut mahdollista ehkäistä.

Rahapelipolitiikka Suomessa näkyy lähinnä rahapelijärjestelmän kautta. Suomalainen rahapelijärjestelmä on jo yli 70 vuotta perustunut yksinoikeuksiin. Alusta saakka yksinoikeusjärjestelmän taustalla on ollut tuottojen kerääminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin. (SM 2009, 4.) Järjestelmä mahdollistaa myös rahapelien haittojen ennaltaehkäisyn, mikä nykyisin on suomalaisen rahapelijärjestelmän tavoitteena (SM 2006, 1). Tällä hetkellä Suomessa rahapelejä tarjoaa kolme yksinoikeusyhteisöä: Veikkaus Oy, Raha-automaattiyhdistys ja Fintoto Oy. Veikkauksella on lupa raha-

arpajaisien ja veikkaus- ja vedonlyöntipelien toimeenpanemiseen, Raha-automaattiyhdistyksellä (RAY) raha-automaattien käytettävänä pitämiseen ja Fintotolla totopelien toimeenpanemiseen. Veikkauksen järjestämien rahapelien tuotot käytetään urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteeseen, taiteeseen ja nuorisotyön edistämiseen ja niiden jakamisesta päättää opetusministeriö. RAY:n pelitoiminnan tuotto jaetaan avustuksina kansalaisjärjestöille, joiden toiminta edistää terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Fintoton totopelien tuotot käytetään hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen ja niistä päättää maa- ja metsätalousministeriö. (Varvio 2007, 7–14.)

Alkoholi ja rahapelit ovat samankaltaisia hyödykkeitä, joiden käyttöä ja tarjontaa valtio sääntelee. Alkoholin kulutusta pyritään ohjaamaan alkoholilainsäädännön avulla ja ehkäisemään alkoholista johtuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Alkoholia ei saa myydä alaikäisille tai päihtyneille, alkoholia saavat myydä vain luvan saaneet jälleenmyyjät tai Alkot ja anniskella vain anniskeluluvan saaneet, alkoholin mainostusta rajoitetaan ja hinnoittelua kontrolloidaan. (Alkoholilaki 8.12.1994/1143.) Alkoholin sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja tutkitaan ja sosiaalipoliittisesti alkoholi on ollut merkittävä tutkimus- ja kehittämiskohde jo vuosikymmenten ajan. Rahapelaamista säädellään arpajaislain ja yksinoikeusjärjestelmän kautta ja rahapelien tarjontaa ja mainontaa rajoitetaan ja sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja pyritään ehkäisemään (Arpajaislaki 23.11.2001/1047). Rahapelaamista ja sen ongelmia ei kuitenkaan ole sosiaalipoliittisissa tutkimuksissa kovin paljon tarkasteltu. Ylipäänsä tutkimus rahapelaamisesta ja sen haitoista on melko nuorta. Lähestyn rahapeliongelmaa hyvinvointivaltion näkökulmasta ja tarkastelen, onko rahapeliongelma jo löytänyt paikkansa hyvinvointivaltion järjestelmissä tai teorioissa. Hyvinvointivaltion maksukyvyyn on sanottu heikentyneen, ja onkin epäselvää, pystyykö hyvinvointivaltio kantamaan rahapeliongelman kaltaisen erityisaddiktion. Rahapeliongelma kuitenkin aiheuttaa yhteiskunnallisia kustannuksia ja heijastuu pelaajasta hänen lähipiiriinsä, joten se olisi mahdollisesti otettava vielä voimakkaammin huomioon ”uutena riskinä” sosiaalipoliittisissa tutkimuksissa ja kehittämissuunnitelmissa.

Viime vuosina suomalaisen rahapelipolitiikkaan on kohdistunut paineita esimerkiksi Euroopan unionin taholta sekä teknologisen kehityksen myötä. Nettipokerin pelaamisen määrän kasvun myötä itse peli ja sen järjestäminen ovat olleet kysymyksiä, joihin on etsitty ratkaisua. Rahapeleihin liittyy väärinkäytösten ja rikosten sekä ongelmapelaamisen ja peliriippuvuuden riski, jonka vuoksi rahapelejä on erityisesti

säänneltävä ja valvottava. Yksinoikeusjärjestelmä on tehokas tapa ehkäistä rahapelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia haittoja, sillä tällaisessa järjestelmässä yksinoikeuden haltijalla ei ole tarvetta kilpailuun tai aggressiiviseen myynninedistämiseen. Myös rahapeli tuottojen merkitys yleishyödyllisille järjestöille on merkittävä. Jos esimerkiksi vuonna 2005 rahapeli tuotot ja arpajaisvero olisi korvattu tulo- ja varallisuusverotuksella, olisi se vaatinut 7,6 prosentin lisäystä tulo- ja varallisuusverotuksen tuotossa. Haasteita suomalaiselle rahapelitoiminnalle ja -järjestelmälle asettavat Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen päätökset, joiden mukaan rahapeli tuoton ohjaaminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin ei saa olla yksinoikeusjärjestelmän perusta, vaan sen tulee aidosti ehkäistä rahapelihaittoja. Toinen haaste on ulkomainen ja laitton pelitarjonta, joka internetin välityksellä on helposti saavutettavissa ja mainostettavissa. (SM 2006, 1–10.)

Vuoden 2007 lopulla sisäasiainministeriö asetti kaksivaiheisen arpajaislain uudistamista koskevan hankkeen ja keväällä 2008 ilmestyi hankkeen väliraportti. Väliraportin yksi pääehdotus oli rahapeli tuottojen yleisen ikärajan nostaminen kahdeksaentoista ikävuoteen. Rahapeli tuottojen markkinoinnin ei kuuluisi olla liian voimakasta ja mainonnan tulisi suunnata kysyntä laillisiin kotimaisiin vaihtoehtoihin. Erityisiä pelihaittariskejä sisältäviä pelejä ei saisi markkinoida lainkaan pelisalien, pelikasinoitten ja raviratojen ulkopuolella. Arpajaislain pykälään 52 ehdotettiin muutosta, jonka mukaan rahapeli yhteisöt kattaisivat kustannukset ongelmien seurannan ja tutkimisen lisäksi hoidon kehittämisen tukemisesta ja haittojen ehkäisyä tukevasta valistuksesta (SM 2008, 1–11.) Nykyisessä laissa sosiaali- ja terveysministeriö veloitetaan varsin epäkonkreettisesti seuraamaan ja tutkimaan rahapeli ongelmia, kun esityksessä uudeksi laiksi mukaan tulisivat myös konkreettisemmat hoidon kehittäminen ja ehkäisevät toimet. Väliraportin pohjalta tulivat hallituksen esitykset 96/2008 ja 212/2008 joissa pohdintoja ehdotettiin kirjattavaksi lakiin (HE 96/2008; HE 212/2008). Väliraportissa ei otettu kantaa internetissä tapahtuvaan rahapelaamiseen, mutta hankkeen loppuraportti sen sijaan antoi selkeitä linjauksia tästä. Internetissä pelaaminen saattaa johtaa erityisiin pelihaittariskeihin esimerkiksi nopeatempoisen, lähiympäristön sosiaalisen kontrollin ulkopuolella olevan pelaamisen vuoksi. Toisaalta esimerkiksi valtion on mahdollista tarjota niin sanottua turvallisempaa nettipelaamista, kun internet tuo uusia mahdollisuuksia haitoilta suojaaville ehkäiseville ominaisuuksille. Jotta yksinoikeusjärjestelmä olisi tehokas pelihaittojen ehkäisijä, olisi sen ulkopuolella tapahtuva pelaaminen kyettävä estämään tai ainakin rajoittamaan sitä. Loppuraportin

nettipokerin järjestämisen kannalta merkittävin lausuma liittyy välineneutraalisuuteen, johon tulisi pelien jaottelussa jatkossa pyrkiä. Kullakin rahapeliyhteisöllä olisi siis oikeus välittää internetissä samoja pelejä kuin sen toimialueeseen kuuluu ei-sähköisissä kanavissa. Veikkaus ja Fintoto jo omia pelejään tarjoavat, ja RAY:tä loppuraportti kehottaa tarjoamaan oman toimialansa pelejä, kuten pokeria ja muita kasinopelejä, myös sähköisessä muodossa. Yksinoikeusjärjestelmän tulisi tarjota turvallinen vaihtoehto internetissä myös RAY:n vastuulla olevien pelien osalta. RAY:n nettikasinossa edellytettäisiin erityisiä pelihaitoilta suojaavia menettelyjä, kuten velaksi pelaamisen kieltäminen, väestötietojärjestelmään perustuva tunnistautuminen ja henkilökohtaisten pelirajoitusten asettaminen pelaajaksi rekisteröidyttyä. Internetrahapeleissä pelaaja on mahdollista tunnistaa, mikä helpottaa ikärajavaltontaa sekä peli- ja pelaajakohtaisten rajoitusten asettamista. (SM 2009, 13–14.)

Nettipokerin pelaaminen kotimaisen yksinoikeusyhtiön internetsivuilla tulee olemaan siis mahdollista. Päätöstä ulkomaisilla pokerisivuilla pelaamisen kieltämisestä ei kuitenkaan ole tehty, vaikka esimerkiksi arpajaislakihankkeen loppuraportissa (SM 2009, 10–11) mainitaankin, ettei yksinoikeusjärjestelmä ole tehokas haittojen ehkäisijä, jollei rajojen ulkopuolella toimivilla sivuilla pelaamista estetä. Jouni Laihon (2009) mukaan hyödyt kansallisesta nettipokerista saataisiin esille, jos suomalaisilta pelaajilta estettäisiin pääsy ulkomaisille nettipokerisivustoille esimerkiksi katkaisemalla rahaliikenne luottokorttiyhtiöiden ja pelifirmojen välillä. Laihon mukaan lähes kaikissa muissa EU:n jäsenvaltioissa on alkanut jonkinlainen keskustelu nettipokerin pelaamisen estämisestä, ja joissain maissa jopa lakialoitteita on jo annettu. Suomessa ei poliittisesti vielä kuitenkaan edes keskustella asiasta. (Laiho 2009.)

Svenska Spel avasi Ruotsissa kansallisen nettipokerisivuston maaliskuussa 2006 ja nettipokerin pelaamisesta ja sivuston avaamisen vaikutuksista tehtiin tutkimus vähän avaamisen jälkeen. Tutkimusta varten haastateltiin yli 16 500:aa yli 16-vuotiasta heidän pelitavoistaan. Svenska Spelin sivuilla oli vuonna 2006 ollut 137 000 asiakasta. Tutkimuksessa on jaoteltu haastateltavat neljään luokkaan: ei-pelaavat (27,7 %), tavalliset pelaajat (pelaavat, mutta ei internetissä, 67,2 %), internetpelaajat (on pelannut viimeisen 30 päivän aikana internetissä, mutta ei ole tänä aikana pelannut nettipokeria, 3,2 %) sekä nettipokerin pelaajat (viimeisen 30 päivän aikana, 1,9 %). Tulosten mukaan oli merkittävästi tavallisempaa nettipokerin pelaajien keskuudessa, että heillä oli vähintään yksi pelaamiseen liittyvä ongelma verrattuna tavallisiin pelaajiin. Tavallisten

pelaajien ryhmässä vähintään yhden ongelman oli raportoinut 2,1 %, internetpelaajien ryhmässä 8,1 % ja nettipokerin pelaajien ryhmässä jopa 26,8 %. (Tryggvesson 2007, 5–26, 35–42.)

Tutkimusten tulosten mukaan näyttäisi siltä, että 75 % Svenska Spelin sivuilla pelaavista oli tullut sinne muilta sivuilta, mutta loput olivat uusia, nettipokerin pelaamisen kokonaan Svenska Spelin sivuilla aloittaneita. Tämä tulos ei ole linjassa sen kansallisen nettipokerin avaamisen tavoitteen kanssa, jonka mukaan pyrittiin vähentämään peliongelmia. Jos pelaajien määrä kasvaa, eivät peliongelmat todennäköisesti ainakaan vähene. Suurin osa Svenska Spelin sivuilla pelaavista jatkoi myös pelaamista muilla sivustoilla. Mahdollista on, että pelaaja kiinnostui nettipokerista Svenska Spelin kautta ja jatkoi pelaamista muille sivuille. Järkeenkäypä arvaus näistä tuloksista on, että Svenska Spelin aloittama nettipokeri kasvatti pelaajien kokonaismäärää ja houkutteli uusia pelaajia pelin ääreen. Rahapeliongelmia näyttäisi tämän tutkimuksen mukaan olevan harvemmin heillä, jotka pelaavat ainoastaan Svenska Spelin sivuilla. Heistä 12,7 % ilmoitti kärsivänsä vähintään yhdestä ongelmasta. Muilla sivuilla pelaavilla tämä luku oli suurempi, 31,2 %, ja kaikkein useimmiten ongelma oli pelaajilla, jotka pelasivat sekä Svenska Spelin että muilla sivuilla. Se että Svenska Spelin nettipokeria pelaavat raportoivat vähemmän ongelmista, voi johtua myös siitä, että alun perin sinne pelaamaan hakeutuvilla on pienempi riski kokea peliongelmia. Näille tuloksille on kuitenkin monia mahdollisia syitä, ja johtopäätöksiä on arvioitava varovasti. (Tryggvesson 2007, 49–64.)

Atte Melasniemi (2008) on tarkastellut asiantuntijahaastatteluiden avulla erilaisia nettipokerin järjestämisen malleja. Hänen mukaansa nykyisessä tilanteessa (ei kansallista nettipokeria, rajojen ulkopuolella internetissä pelaaminen sallittu) Suomeen ei saada tuloja, mutta ongelmapelaamisen kustannukset maksetaan täällä. Kansallisen nettipokerin mallissa valtio saisi voittoa, mutta todennäköisesti myös ongelmapelaajien määrä nousisi pelaajien kokonaismäärän ohella. Jos nettipokeri toimisi lisenssien varassa, kustannuksia tulisi ongelmapelaajista ja valvonnasta. Jos nettipokerin pelaaminen olisi kiellettyä ja teknisesti estettyä, kustannuksia syntyisi niin estotoimenpiteistä kuin valvonnastakin. Pelaaminen voidaan teknisesti estää esimerkiksi estämällä pääsy nettipokerisivustoille tai estämällä näiden sivustojen rahaliikenne. Malli luultavasti ehkäisisi ongelmapelaamista ja estäisi uusien nettipokerin aiheuttamien peliongelmien syntymisen, mutta olisi epäreilu nettipokerin pelaajien suurimmalle

ryhmälle eli harrastajille. Sääntely EU:n tasolla olisi hallinnollisesti raskasta, eikä verokertymää Suomeen tulisi. Nettipokeri voisi olla säännelty myös pelintarjoajien itsensä taholta. Vaikuttavuus ja tehokkuus olisivat kuitenkin tässä mallissa kyseenalaisia, koska kaikkien sitoutumisesta ei voitaisi olla varmoja. (Melasniemi 2008, 73–82.)

Euroopan unioni osaltaan määrittää suomalaista rahapelipolitiikkaa, ja myös Suomen arpajaislakihanke on osaksi lähtenyt liikkeelle EU:n antamasta huomautuksesta. Euroopan unionissa yleisenä tavoitteena on joiltain osin lainsäädännön yhtenäistäminen, mutta rahapelien osalta poliittista tahtoa tälle ei ole vielä ollut. Komissio, neuvosto ja parlamentti ovat tehneet joitakin toimia rahapelipolitiikan suhteen, mutta ne ovat olleet melko vähäisiä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on ollut päätoimijana EU:n rahapelipolitiikassa. Pääkysymys rahapelien kohdalla liittyy palveluiden ja tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen, jota jäsenvaltiot omilla rahapelimonopoleillaan rajoittavat. EY:n tuomioistuin on useassa tuomiossaan (esim. Schindler, C-275/92) todennut, että rahapelit ovat erikoislaatuista taloudellista toimintaa, ja ongelmien ehkäisyyn vuoksi jäsenvaltioiden rajoitukset rahapelien tarjonnassa ja saatavuudessa ovat oikeutettuja. Tapaus Gambellissa (C-243/01) kuitenkin korostettiin, että rahapelimonopolin tulee olla vilpittömän ja rehellisen, eikä se että tuotot käytetään hyviin tarkoituksiin riitä rajoitusten ylläpitämiseksi. Monopolin tulee aidosti rajoittaa rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja. (C-243/01; Örnberg 2006, 14–15; Laiho 2009.)

Internetissä peliyhtiöt toimivat rajat ylittävästi ja tarjoavat palveluitaan muissa jäsenmaissa monopoleista huolimatta. Liga Portuguesa tapauksessa (C-42/07) Itävallasta ja Gibraltarilta toimiva internetpeliyhtiö oli tehnyt sopimuksen portugalilaisen jalkapalloliigan, Liga Portuguesa kanssa muun muassa pelipaidoissa ja internetsivuilla mainostamisesta. Portugalissa oikeus rahapelien toimeenpanoon on annettu Santa Casa -nimiselle hyväntekeväisyysjärjestölle. EY:n tuomioistuimen päätöksessä todetaan, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen rahapeliyhtiön palveluiden tarjoamisen kieltäminen on sallittua. Tämän kieltävällä valtiolla tulee kuitenkin olla vankka valvontaote rahapeliyhtiöistä, ja yksinoikeusjärjestelmän tulee käytännössä todella toimia haittoja ehkäisevästi jotta se on perusteltavissa. Jäsenvaltiolla on siis oikeus kieltää toisessa jäsenmaassa toimivaa rahapeliyhtiötä tarjoamasta rahapelejä internetin välityksellä kyseisen maan alueella. (C-42/07; Laiho 2009.)

Muut EU:n toimet rahapelien suhteen ovat vähäisiä, mutta viime vuosien aikana on pientä liikehdintää ollut nähtävissä. Komissio on antanut useille maille virallisia huomautuksia rahapeliteoiminnan järjestämisestä ja yksinoikeusjärjestelmien ylläpitämisestä, jotka eivät kuitenkaan ole johtaneet jatkotoimenpiteisiin. Euroopan unionin neuvosto tilasi Swiss Institute of Comparative Law -instituutilta vuonna 2006 ilmestyneen selvityksen rahapelipalveluista yhteisellä markkina-alueella (Swiss Institute of Comparative Law 2006). Joulukuussa 2008 neuvosto keskusteli muiden kilpailukykyyn ja sisämarkkinoihin liittyvien asioiden lisäksi myös rahapelipolitiikasta ja totesi, että kansalliset sääntelymallit rahapelien suhteen ovat hyvin erilaisia keskenään ja eri jäsenvaltiot pyrkivät eri tavoin esimerkiksi vähentämään peliriippuvuuden esiintymistä tai rikollisuutta rahapelien yhteydessä. (Lehdistötiedote, Euroopan unionin neuvosto 2008). Maaliskuussa 2009 Euroopan parlamentti äänesti internetrahapelaamisesta ja päätti, ettei ole EU:n tehtävä kontrolloida internetissä tapahtuvaa rahapelaamista, vaan jäsenmaiden kuuluu säännellä ja valvoa etärahapelimarkkinoita oman perinteensä ja kulttuurinsa mukaisesti. Parlamentti kehottaa neuvostoa jatkamaan keskusteluja internetissä tapahtuviin rahapeleihin liittyvien ongelmien selvittämiseksi ja jäsenvaltioita toimimaan yhdessä parhaan ratkaisun saavuttamiseksi. (Lehdistötiedote, Euroopan parlamentti 2009.) Kaiken kaikkiaan EU:n linja on kutakuinkin ollut, että rahapelien järjestäminen on jäsenvaltioiden omalla vastuulla, ja EY:n tuomioistuimen päätösten mukaisesti myös muissa maissa toimivien rahapeliyhtiöiden pelien tarjontaa voi oman maan sisällä rajoittaa. Uusimman päätöksen mukaisesti myös internetissä tarjottavia rahapelejä on mahdollista rajoittaa.

Nettipokeri on ollut ajankohtainen ja osittain ristiriitainen kysymys suomalaiselle rahapelijärjestelmälle. Nettipokeria pelataan Suomessa paljon ja pelin myötä Suomesta valuu ulkomaille rahaa. Toisaalta nettipokerin on arvioitu olevan rahapeli jossa on erityisen paljon ongelmapelaamisriskejä. Internet ylipäänsä on toisaalta turvaton, uusia ja enemmän ongelmia aiheuttava ympäristö rahapeleille, toisaalta ympäristö, johon on helpompi asettaa haittoja ehkäiseviä elementtejä. Julkisuudessa nettipokerin aiheuttamia mahdollisia ongelmia on välillä liioiteltu, välillä vähätelty, ja nettipokerin harrastamista saatetaan puolustaa raivokkaastikin. Nettipokerin aiheuttamien haittojen kustannukset jäävät Suomeen. Jotta nettipokeri tuottaisi suomalaiselle rahapelijärjestelmälle rahaa ja sen kysyntä voitaisiin kanavoida turvallisesti ja haittoja ennaltaehkäistä, on kansallinen nettipokeri hyvä ratkaisu. Toisaalta, nettipokeri-innostus Suomessa alkoi jo joitakin

vuosia sitten ja joidenkin arvioiden mukaan suomalaisen nettipokerisivuston perustaminen tapahtuu liian myöhään. Tavoitteena on, että ulkomaisilla sivuilla pelaavat siirtyisivät pelaamaan turvallisemmalla RAY:n sivulla ja peliongelmiin syntyminen todennäköisyys pieneneisi. Nettipokeri perustuu siihen, että pelaajat pelaavat toisiaan vastaan ja "talo" vain järjestää pelin ja ottaa siitä hyvästä pienen osuuden voitoista. Eritasoisia pelaajia tulisi siis olla riittävästi, jotta pelaaminen olisi mielekästä. RAY luultavasti joutuu mainostamaan omaa nettikasinoaan saadakseen sinne tarpeeksi pelaajia ja mahdollisesti houkuttelee samalla myös uusia pelaajia nettipelien ääreen. Rahapelijärjestelmään tehdään esimerkiksi mainostusta ja rahapelien haittojen arviointia koskevia muutoksia, jotta se toteuttaisi paremmin haittoja ennaltaehkäisevää tehtäväänsä. On kuitenkin mietittävä, sivuutetaanko nämä muutokset nettipokerin kohdalla vain, jotta siitä saataisiin tuotot Suomeen.

Janne Nikkinen (2008a) on pohtinut rahapeliongelmaa ja rahapelijärjestelmää ja hän kysyy, onko pelimonopolin säilyttäminen tärkeämpää kuin peliongelman käsittely ja onko rahapeliongelmiin ehkäisyssä todella kyse ongelmien ehkäisystä, vai halutaanko vain säilyttää rahapelimonopoli. Hänen mukaansa hoidon ja ehkäisyn kannalta ei välttämättä ole väliä, ovatko kotimaiset rahapelikentän toimijat monopoliasemassa. Nikkinen peräänkuuluttaa kattavampia selvityksiä siitä, mitkä kulttuuriset tekijät lisäävät pelaamista ja pyrkimystä vaikuttaa niihin muuten kuin lainsäädännön keinoin. Tulisi myös tarkemmin määritellä suomalaisen rahapelipolitiikan tavoitteet, jotta erilaiset aloitteet eivät olisi keskenään ristiriitaisia ja alttiita erilaisille poliittisille ja usein lyhytkestoisille vaikuttimille. (Nikkinen 2008a, 68–70.) Nikkisen (2008b) mukaan rahapelaamisessa ei ole kyse vain taloudellisesta toiminnasta vaan myös politiikasta ja yhteisön arvoista. Voidaan esimerkiksi kyseenalaistaa valtion yksinoikeus rahapelaamiseen. Perustuslain mukaan julkisella vallalla on ensisijaisesti velvollisuus edistää väestön terveyttä ja vasta toissijaisesti kerätä varoja yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Nikkisen mukaan on moraalisesti arveluttavaa, että valtio luonteeltaan taloudellisella toiminnalla aiheuttaa myös vahinkoa osalle yhteisön jäsenistä. Rahapelihaitoista on ollut kohtalaisen vähän tutkimusta, mikä osaksi on voinut johtua siitä, että on luotettu kotimaisten monopoliyhtiöiden vastuullisuuteen. Vaikka tutkimus lisääntyikin, voi silti olla vaikea arvioida mihin nykyinen politiikka rahapelien saatavuuden lisäämisessä johtaa. (Nikkinen 2008b, 8, 22–23.)

Tuukka Tammi (2008) kytkee yhteen yhteiskunnallisen huolen rahapeliongelmissa ja tavoitteen yksinoikeusjärjestelmän säilyttämisestä. Hän kuvaa, miten rahapeliongelma on viime vuosien aikana tullut yhteiskunnallinen kysymys, jota painotetaan hallitustasolla saakka. Tammi toteaa, että kun pelaamista säädellään valtiollisella tasolla ja voitot kerätään yhteiskunnallisiin tarkoituksiin, on syntynyt vahvoja yhteiskunnallisia toimijoita ja intressejä. Pelimonopolit ja niiden edunsaajat ovat vaikutusvaltaisia instituutioita. Kun rajat ylittävä pelitarjonta kasvaa, kun peliyhtiöt vaativat markkinoiden vapauttamista ja EU:n sisämarkkinat kehittyvät, ovat peliongelmiin ehkäisy ja hoito yksinoikeusjärjestelmän oikeutuksia. Tammi kuvaa tilanteen kärjistäen siten, että valtion ja kotimaisten peliyhtiöiden toimenpiteet peliongelmiin liittyen ovat vain EU-toimielimille suunnattua viestintää siitä, että suomalainen rahapeliin yksinoikeusjärjestelmä toimii edellytetyllä tavalla ja todella ehkäisee peliongelmiä. (Tammi 2008, 176–183.)

Vaikka yksinoikeusjärjestelmää muokattaisiin tehokkaammaksi haittojen ehkäisyn kannalta ensisijaisesti EU:a varten ja monopolin säilyttämisen takia, ovat seuraukset todennäköisesti kuitenkin peliongelman kannalta hyviä, juuri niitä ongelmia ehkäiseviä. Kuitenkin jos syyt ovat väärinä, eivät ratkaisut välttämättä pidemmän päälle palvele tarkoitustaan. Nettipokerin liittämistä yksinoikeusjärjestelmään perustellaan turvallisen vaihtoehdon tarjoamisella pelaajille, mitä se varmasti onkin. Jos kuitenkin samaan aikaan ei kielletä ulkomaisten pelintarjoajien sivuilla pelaamista, jäävät kotimaisen vaihtoehdon ennaltaehkäisevät piirteet mahdollisesti pimentoon, kun vaarana on, että kokonaispelaajamäärä kasvaa.

Tutkielman tavoitteena on tarkastella nettipokerin haittojen ehkäisystä empiirisen aineiston avulla ja sosiaalipolitiikkaan heijastaen. Nettipokerin pelaamisen aloittavat ovat usein nuoria miehiä, jotka saattavat haaveilla nopeasta rikastumisesta. Rikastumisen sijaan pelaaminen voi johtaa erilaisiin ongelmiin, jotka aiheuttavat sekä yksilöllisiä haittoja että yhteiskunnallisia kustannuksia. Tässä tutkielmassa äänen saavat he, joille nettipokerista ongelmia jo on aiheutunut. Nettipokerin pelaaminen on monille harrastus, ja kaikkien hyväksi varmasti olisi, jos pelaaminen pysyisi terveellisenä harrastuksena. Rahapeliin liittyy kuitenkin aina riski liiallisesta pelaamisesta, ja jotta pakonomaisen pelaamisen kierre saadaan katkaistuksi tai estetyksi, on tarkasteltava niitä seikkoja, jotka siihen johtavat.

2 Sosiaaliset haitat – Rahasta pelaaminen sosiaalipoliittisena kysymyksenä

Rahapelaaminen saattaa aiheuttaa pelaajalle haittoja, joiden hoitoon ja ehkäisyyn yhteiskunnan on mahdollisesti osallistuttava. Rahapelaamisen haittoja pyritään selvittämään ja tutkimaan, jotta niitä voitaisiin vähentää. Internetissä pelattavat rahapelit ovat melko nopeasti nousseet sekä suuren yleisön suosioon että rahapeliongelmiensa kanssa työskentelevien tai niitä tutkivien työlistoille. On arveltu, että internetissä pelaaminen saattaisi aiheuttaa enemmän ongelmia kuin rahapelaaminen muualla. Rahapeliongelmissa Suomessa, internetissä pelaamisen haitallisuudesta ja nettipokerin ongelmista on jonkin verran tutkimusta, mutta rahapelipolitiikka tai rahapeliongelmat eivät perinteiseen sosiaalipolitiikkaan ole kuuluneet. Rahapeliongelmat nähdään kuitenkin useassa maassa kansanterveydelliseksi asiaksi, ja koska liiallisesta rahapelaamisesta koituu sosiaalisia haittoja, voidaan rahapelaamista lähestyä myös sosiaalipolitiikasta käsin.

2.1 Rahapeliongelmat – ongelmapelaaminen ja peliriippuvuus Suomessa

Rahasta pelaaminen on kautta historian houkuttanut ihmisiä, ja viimeisen vuosisadan aikana rahapelien saatavuus on kasvanut ja muoto muuttunut, ja koko rahapeliteollisuus on laajentunut. Vaikka rahapelien suosion kasvu on edesauttanut valtioiden tulojen keräämistä ilman suoraa verotusta, eivät tuotot kuitenkaan ole tulleet ilman ongelmia ja sosiaalisia kustannuksia. (Derevensky 2009, xvi.)

On monia eri tapoja määritellä rahapeliongelma riippuen siitä, millaisia korostuksia halutaan tehdä. Ongelmapelaamisen ja rahapeliongelmiensa lisäksi voidaan puhua esimerkiksi patologisesta rahapelaamisesta, riippuvuudesta, liiallisesta rahapelaamisesta tai pakonomaisesta rahapelaamisesta. Rahapeliongelmaan voidaan liittää myös etuliitteitä kuten lievä, vakava tai mahdollinen ongelmapelaaminen.

Ongelmapelaaminen, ”problem gambling”, on yleensä käytetty termi kuvaamaan pelaajalle rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja. Vaikka pelaajalla olisi joitakin ongelmia pelaamisen hallinnan suhteen, eivät patologisen pelaamisen tunnusmerkit kuitenkaan välttämättä täyty. (Griffiths, Hayer & Meyer 2009, xx.) Ongelmapelaaminen voidaan

määritellä liialliseksi rahapelien pelaamiseksi, joka vaikuttaa kielteisesti pelaajan muihin elämän alueisiin, kuten psyykkiseen tai fyysiseen terveyteen; suoriutumiseen työelämässä tai koulussa; talouteen ja/tai ihmissuhteisiin. Peliongelmalle ei ole yhtä yhtenäistä määritelmää ja sen katsotaan yleensä olevan peliriippuvuutta edeltävä vaihe. Pelaajat voidaan pelaamisen suhteen jakaa neljään tasoon: 0 – henkilö, joka ei ole koskaan pelannut rahapelejä; 1 – sosiaaliset tai viihdepelaajat; 2 – liikapelaaminen, riskiryhmään kuuluvat ja ongelmapelaajat tai holtittomat pelaajat; 3 – pakonomainen tai patologinen pelaaminen, peliriippuvuus. (Jaakkola 2006, 27.) Osa väestöstä ei pelaa lainkaan ja osa pelaa vain viihteenä siten, ettei siitä aiheudu pelaajalle haittoja. Osalle pelaaminen aiheuttaa terveydellisiä, psykologisia, sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia, mutta heillä pelaaminen ei ole kehittynyt riippuvuudeksi. Osa pelaajista kärsii tästä riippuvuushäiriöstä, ja heitä voidaan kutsua patologisiksi pelaajiksi. (Halme & Tammi 2008, 302.)

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä *Rahapelihaittojen ehkäisy 2008* todetaan, että rahapelaamiseen liittyvän voiton mahdollisuus houkuttelee kuluttajia pelaamaan, ja siksi rahapelaamista täytyy arvioida erityislaatuksena taloudellisena toimintana. Rahapelaamisen houkuttelevuuden vuoksi siihen sisältyy erilaisia riskejä ja mahdollisia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia haittoja. Peliongelmat näkyvät lievimmillään esimerkiksi lykkääntyneinä laskuina ja vakavimmillaan terveys-, talous- ja ihmissuhdeongelmina tai rikollisuutena. Ongelmapelaaminen heijastuu myös pelaajan lähiympäristöön ja sitä on vakavuudessaan eritasoista. (STM 2007, 17.) Yhteiskunnan kannalta rahapelaamisen suhteen huolena ovat pelaamisesta aiheutuvat suorat ja välilliset haitat, kuten ylivelkaantuminen, ihmissuhdeongelmat sekä peliriippuvuuteen kytkeytyvät päihde- ja mielenterveysongelmat. (Nikkinen 2008a, 68.) Monet biologiset, sosiaaliset ja psykologiset tekijät vaikuttavat rahapeliongelmiin kehittymiseen ja ongelmat ovat moniulotteisia ja vaikeita kartoittaa. Rahapelien sijoitus ja saatavuus sekä pelien rakenteelliset tekijät saattavat vaikuttaa siihen, kuinka todennäköisesti jokin tietty peli aiheuttaa riippuvuutta. Voidaan myös sanoa, että kun mahdollisuudet pelata rahapelejä kasvavat, yhteiskunnallisella tasolla kasvavat myös rahapeliongelmat. Haittoja voidaan pyrkiä vähentämään erilaisilla vastuullisen pelaamisen ohjelmilla. (Griffiths ym. 2009b, xxii.)

Suomalaista rahapelaamista ja siihen liittyviä haittoja on selvitetty väestön tasolla kaksi kertaa, vuosina 2003 ja 2007. Viimeisimmän tutkimuksen mukaan 87 prosenttia yli 15-

vuotiaista suomalaisista – kaikkiaan 3,7 miljoonaa ihmistä – oli joskus elämänsä aikana pelannut rahapelejä. Viimeisen 12 kuukauden aikana kaikista tutkimuksen vastaajista oli rahapelejä pelannut noin 73 %, joka on noin 3,1 miljoonaa yli 15-vuotiasta suomalaista. Yksi prosentti vastaajista arvioi itse pelaavansa rahapelejä ongelmallisen paljon. Kolme prosenttia arvioi joskus aiemmin pelanneensa ongelmallisen paljon rahapelejä, joka on väestöön suhteutettuna noin 124 000 suomalaista. (Aho & Turja 2007, 3.)

Rahapeliongelmiin tutkminen on haasteellista siinä mielessä, että pelaamisesta aiheutuvista ongelmista on vaikea puhua ja ne mahdollisesti pyritään salamaan pitkäänkin. Kun ihmisiltä itseltään kysytään peliongelmaista, peliongelmaisten määrä näyttää pienemmältä kuin todellisuudessa. Kahdessa laajemmassa rahapelitutkimuksessa (Ilkas & Turja 2003; Aho & Turja 2007) on ihmisten oman arvion lisäksi pyritty selvittämään rahapeliongelman laajuutta myös käyttämällä yhdysvaltalaisen *The South Oaks Gambling Screen*:in (SOGS-R) kysymyksiä, joilla rahapelaamiseen liittyviä haittoja voidaan arvioida. Vastaajilta on kysytty omaan rahapelaamiseen ja sen useuteen liittyviä kysymyksiä, ja näiden avulla määritellään vastaajan mahdollinen kuuluminen ongelmapelaajien joukkoon. SOGS-R-kysymyspatteristossa on 20 kysymystä (Rahapelitutkimuksessa 2007 kysymyksiä oli 21), joiden jokaisen kohdalla on määritelty riskiryhmään kuuluvat vastaukset. Jokaisesta riskivastauksesta vastaaja saa yhden pisteen ja yhteenlasketut pisteet antavat viitteitä peliongelman tasosta. 0–2 pistettä saaneilla ei ole peliongelmaa, 3–4 pisteen vastaajilla on ongelmia pelaamisen hallinnassa, ja viisi pistettä tai enemmän saaneet ovat todennäköisesti peliriippuvaisia. Viimeisimmässä tutkimuksessa (2007) yli 15-vuotiaista suomalaisista 3,1 prosenttia eli noin 130 000 henkilöä luokiteltiin peliongelmaisiksi (viimeisen 12 kuukauden aikana tarkasteltuna). Yli neljä riskipistettä sai noin yksi prosentti väestöstä. (Aho & Turja 2007, 2, 47–49.) SOGS-testin tulokset saattavat antaa jossain määrin liioitellun kuvan peliriippuvuuden esiintymisestä väestössä ja sen rinnalla tulisi käyttää haastattelua, joka mittaa ongelmapelaamisen psykiatrisia, juridisia ja taloudellisia ulottuvuuksia (Nikkinen 2008, 66).

SOGS-R -pisteitä oli tarkasteltu myös sen mukaisesti, mitä rahapeliä vastaajat olivat ilmoittaneet pelanneensa. Nettipokeria joskus elämänsä aikana pelanneiden SOGS-pisteet olivat keskimäärin 2,16, kun esimerkiksi Raha-automaattiyhdistyksen rahapeliautomaatteja pelanneiden keskimääräiset pisteet olivat 1,08. Vertailtaessa

kysytyjä pelityyppäjä keskenään, joskus nettipokeria pelanneiden SOGS-pisteet ovat toiseksi korkeimmat ulkomaille tapahtuvan vedonlyönnin jälkeen. (Aho & Turja 2007, 48.) Täytyy kuitenkin huomioida, että tässä kohdassa joskus nettipokeria pelanneita oli 143 henkilöä, ja esimerkiksi rahapeliautomaatteja pelanneita 1721 henkilöä, eikä voida tietää aiheuttaako nettipokeri korkeammat SOGS-R -pisteet vai pelaavatko nettipokeria ihmiset, joilla on suurempi taipumus peliongelman kehittymiseen.

Peluuri on valtakunnallinen auttava puhelin, joka tarjoaa apua ja tietoa peliongelmaisille sekä heidän läheisilleen. Peluuriin nettipokerin vuoksi soittaneiden määrässä näkyy, melko pienessä mittakaavassa tosin, nettipokeriin liittyvien ongelmien määrän kasvu viimeisten viiden vuoden aikana. Näissä luvuissa ovat vain Peluuriin soittaneet eikä niitä voi yleistää, mutta jonkinlaisia vihjeitä nettipokerin aiheuttamista ongelmista on nähtävissä. Vuoden 2004 syksyn aikana nettipokeria koskevia soittoja ei tullut yhtään. Vuonna 2005 soittoja tuli 5 kappaletta, vuonna 2006 34 kappaletta, 92 soittoa vuonna 2007 ja vuoden 2008 aikana 94 soittajaa mainitsi nettipokerin pääasialliseksi ongelmien aiheuttajaksi. (Jaakkola 2008, 29; Jaakkola 2009, 14.) Vuosien 2006 ja 2007 välillä on lähes kolminkertainen kasvu nettipokeria koskeneissa soittoissa, mutta vuosien 2007 ja 2008 kohdalla kasvu näyttää tasaantuneen. Vuonna 2009 nettipokeria koskevia soittoja oli 85 kappaletta (Pajula & Escatín 2010, 16), eli soittojen määrä oli edellisvuoteen verrattuna vähentynyt. Ruotsissa sikäläiseen auttavaan puhelimeen soittajista lähes puolet hakee apua nettipokerin vuoksi. Ruotsissa on myös havaittu selkeä ero nettipokerin ja muiden pelien välillä rahapeliongelman aiheuttajana: tavallisesti rahapeliongelman kehittymisessä menee vuosia, kun nettipokerin kohdalla se tapahtuu usein jo muutamassa kuukaudessa. (Spelinstitutet, Valkama 2006, 23 mukaan.) Helsingin velkaneuvonnasta kerrotaan, että siellä nettipokerin kanssa oltiin aiemmin tekemisissä muutaman kerran vuodessa tai kuukaudessa, kun keväällä 2008 siihen liittyviä asioita käsiteltiin päivittäin (Yle 25.5.2008).

Pelaaminen ja myös uhkapelaaminen ovat kuuluneet yhteiskuntaan kuin yhteiskuntaan niin Babyloniassa, muinaisessa Kiinassa, antiikin Kreikassa kuin alkuperäiskansoilla Etelänavalla ja rahapelaamisella on aina ollut merkittävä osa yhteiskunnassa. (Bloch 1951, 215; Derevensky 2009, xv). Uhkapelaamiseen on mahdollisesti aina liittynyt myös jonkinlainen riippuvuus- tai ongelmapuoli, mutta ongelmaa ei välttämättä ole tunnustettu ongelmaksi eikä rahapelihaittoja ole pidetty yhteiskuntaan vaikuttavina vielä montaa vuosikymmentä. Tammen (2008) mukaan uhkapelaaminen on 1900-luvun

loppua kohti tullessa vapautunut massaviihteeksi keskiluokan kasvun, vapaa-ajan lisääntymisen, vaurastumisen ja arvojen liberalisoitumisen myötä. Rahapelimarkkinat, sekä kansalliset että globaalit, ovat osa yleistä vapaa-ajan markkinoitumista (Tammi 2008, 176). Rahapelaamisen suosion kasvaessa myös siihen liittyvät ongelmat lisääntyvät, ja ihmisten vaurastuessa he voivat panostaa peleihin enemmän – ja myös hävitä enemmän. Nettipokerissa pelaajan käsitys rahan arvosta saattaa hämärtyä, kun ruudulla vilkkuu virtuaalisia dollareita, eikä pelaaminen tapahdu käsin kosketeltavalla rahalla. Kasinoillakin käytetään käteisen rahan sijaan pelimerkkejä, jotka naamioivat rahan arvon ja saavat pelaajat pelaamaan enemmän (Griffiths ym. 2005, 35). Rahapelit ovat suurimmalle osalle ihmisistä viihdettä, mutta saattavat aiheuttaa vakaviakin ongelmia sekä yksilöille että yhteiskunnalle. Internet tuo rahapelit saataville yhä helpommin, ja onkin syytä tutkia, lisääkö se rahapeliongelmiin yleisyyttä tai muuttuuko niiden laatu.

2.2 Vaarojen ja mahdollisuuksien internet

Siitä lähtien kun internetyhteydet kodeissa yleistyivät 1990-luvun alussa, nettirahapelaamisen tarjonta ja määrä ovat kasvaneet nopeasti. On vaikea arvioida internetissä rahasta pelaavien määrää ja se myös muuttuu koko ajan. Vuonna 2006 American Gaming Association arvioi, että internetrahapelaajia on ainakin 14 miljoonaa ja jopa 23 miljoonaa henkilöä. (Wood ym. 2007b, 235.) Teknologinen kehitys rahapelikentällä ja pelaamisen siirtyminen internetiin on vaikuttanut rahapelien luonteeseen monella tapaa. Rahapelaaminen on siirtynyt pois perinteisistä rahapeliympäristöistä, rahapelaaminen muuttunut epäsosiaalisemmaksi ja mahdollisuudet pelata rahapelejä ovat kasvaneet. Mark Griffithsin ym. (2003) mukaan voidaan määritellä tekijöitä, jotka tekevät internetissä tapahtuvan rahapelaamisen houkuttelevaksi ja mahdollisesti enemmän riippuvuutta aiheuttavaksi. Pääsy internetiin on nykyisin helppoa sekä töistä että kotoa, ja kun lähes kaikilla on kuukausittain maksettava laajakaista, on internetissä pelaaminen myös edullista. Internet mahdollistaa pelaamisen yksin, ilman pelkoa leimautumisesta hävitessä. Pelaaminen internetin kautta tapahtuu usein mukavassa ympäristössä kuten kotisohvalla. Internetpelaaminen tarjoaa pakotien todellisuudesta, ja jos se saa aikaan positiivisia tunteita, niin riippuvuus pelistä voi vahvistua. Etenkin jos internetpelaaminen saa aikaan pakenemisen tunteita, voi tapahtua uppoutumista, jolloin pelaaja voi kadottaa ajantajun, tuntee olevansa joku toinen, unohtaa missä on ja mitä on tehnyt ja olla eräänlaisessa transsinkaltaisessa

mielentilassa. Internetissä ei ole rajoituksia sen suhteen, miten usein jotain peliä voi pelata jossain ajassa, jolloin on suurempi mahdollisuus hävitä isompia summia rahaa ja toisaalta mahdollisuus laittaa voitot heti takaisin peliin. Pelaaminen internetissä on toisaalta interaktiivista, esimerkiksi nettipokerissa kun pelataan toisia ihmisiä vastaan, mutta toisaalta epäsosiaalista, koska se kuitenkin tapahtuu yleensä yksin omalta koneelta. (Griffiths 2003, 557–561.) Ne pelaajat, joilla rahapeliongelmaa on, pelaavat todennäköisemmin yksin kuin ongelmattomat pelaajat. Pelaaminen sosiaalisessa ympäristössä voi tarjota jonkinlaisen turvaverkon riskipelaajille. (Griffiths ym. 2005, 33.)

Internetissä voi pelata milloin vain ja miten paljon vain, minkä vuoksi internetrahapeleihin saattaa liittyä erityisen paljon sosiaalisia haittoja. On olemassa ryhmiä, kuten nuoret, ongelmapelaajat tai päihdeongelmaiset, joiden ei tavallisilla rahapelipaikoilla sallittaisi pelata, mutta jotka internetin kautta pystyvät sen tekemään. Internet myös mahdollistaa pelaamisen työpaikoilla kun usein työntekijällä on tietokone omassa huoneessa. Monille rahapelaajille elektroninen raha tuntuu vähemmän arvokkaalta kuin oikea raha ja elektronisella rahalla pelaaminen voi hämärtää arviointikykyä ja saada pelaamaan enemmän kuin olisi varaa. (Griffiths 2003, 562–563.)

Robert Wood ym. (2007) tutkivat internetrahapelaamista ja niitä piirteitä, jotka saavat ihmiset valitsemaan rahapelaamisen internetissä perinteisten rahapeliautomaattien ja kasinoiden sijasta. He tekivät internetissä kyselyn, johon vastasi 1920 henkilöä. Heidän tulostensa mukaan syitä, miksi ihmiset pelaavat mieluummin internetissä, ovat esimerkiksi internetpelaamisen mukavuus ja helppous. Syiksi kerrottiin myös pelin vauhti ja luonne internetpeleissä sekä se, että internetissä on mahdollisuus voittaa enemmän ja tulee vähemmän kustannuksia. Tutkimukseen osallistuneista 73,8 % pelasi mieluummin internetissä. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että 42,7 % vastaajista oli luokiteltavissa ongelmapelaajiksi käytettäessä *Canadian Problem Gambling Index* -mittaria, jolla voidaan mitata rahapeliongelmien yleisyyttä väestön keskuudessa. Tutkijoiden mukaan ongelmapelaajat mahdollisesti pelaavat internetissä silloin, kun muut pelipaikat ovat suljettuna tai ongelmapelaajat käyttävät kaikkia mahdollisia kanavia rahapelaamiseen. Tutkijat toteavat, että verrattain korkea ongelmapelaajien osuus tässä tutkimuksessa saattaa vahvistaa aiempia tutkimuksia siitä, että internetissä pelaamisen helppous saattaa nostaa rahapelaamisen tason normaalia korkeammalle ja siten lisätä myös ongelmapelaamista. On kuitenkin otettava huomioon, että sen sijaan

että internet loisi ongelmapelaamista jota ei aiemmin ole olemassa, ongelmapelaajat saattavat hakeutua internetiin pelaamaan rahapelejä. (Wood ym. 2007b, 235–246.)

Mark Griffiths ja Andrew Barnes (2008) ovat tutkineet opiskelijajoukossa eroja internetrahapelaamisen ja muun rahapelaamisen välillä Heidän tutkimukseensa osallistui 473 opiskelijaa ja se tehtiin internetkyselyllä. Heidän mukaansa esimerkiksi Isossa-Britanniassa opiskelijoiden on kerrottu yhä useammin kärsivän taloudellisista vaikeuksista internetrahapelien vuoksi. Tutkimuksessa mitattiin rahapeliongelmia SOGS-R -kysymyspatteriston avulla. Internetrahapelaaja tässä tutkimuksessa määriteltiin henkilöksi, joka joskus oli pelannut rahapelejä internetissä. Tutkijoilla oli kolme hypoteesia: (1) miehet pelaavat todennäköisemmin internetissä rahapelejä kuin naiset, (2) internetrahapelaajat ovat todennäköisemmin ongelmapelaajia kuin muualla rahapelejä pelaavat sekä (3) miehet ovat todennäköisemmin ongelmapelaajia internetissä kuin naiset. Heidän tuloksensa vahvistivat kaikki kolme hypoteesia. 473 vastaajasta 78,4 prosenttia oli pelannut rahapelejä ja 22 prosenttia oli pelannut internetrahapelejä. 26 vastaajaa (5,5 prosenttia) määriteltiin ongelmapelaajiksi. Näistä 26 vastaajasta 21 oli miehiä ja 20 oli pelannut internetissä. Tutkijoiden mukaan tällaiset tulokset voivat tarkoittaa joko sitä, että ongelmapelaajat pelaavat monin eri tavoin rahapelejä – myös internetissä – tai sitä että internetrahapelaaminen aiheuttaa ongelmapelaamista. Joka tapauksessa sekä ongelmapelaajien siirtyminen internetiin pelaamaan, että internetin mahdolliset peliongelmia aiheuttavat piirteet ovat huolestuttavia. (Griffiths & Barnes 2008, 194–202.)

Griffiths ym. (2009c) kuvaavat Ison-Britannian väestökyselyn pohjalta internetpelaamisen ja ei-internetpelaamisen eroja. Väestökysely on edustava (n=9003) ja se on tehty vuonna 2007. Tutkimuksen mukaan internetissä pelaavat ovat todennäköisemmin miehiä (74 %), alle 34-vuotiaita (55 %) ja määriteltävissä ongelmapelaajiksi DSM-IV -kriteereiden mukaan. (Griffiths ym. 2009c, 199–201.) DSM-IV on amerikkalaisen psykiatrisen diagnoosijärjestelmän mukainen luokittelu peliriippuvuudelle. Siinä on kymmenen pelihimon kriteeriä, joista puolen täytyessä vastaajalla voidaan epäillä peliriippuvuutta. (Heikkilä, Laine & Salokoski 2009, 38.) Jessica McBriden ja Jeffrey Derevenskyn (2009) tutkimuksessa 563 ihmistä vastasi internetrahapelaamista kartoittavaan internetkyselyyn ja näistä 76,7 prosenttia oli DSM-IV-kriteereiden mukaan luokiteltavissa sosiaalisiksi pelaajiksi, 12,3 prosenttia riskipelaajiksi ja 11 prosenttia todennäköisiksi ongelmapelaajiksi. (McBride &

Derevensky 2009, 151–154.) Internetissä pelaaminen saattaa siis sisältää erilaisia ongelmapelaamista aiheuttavia tai vahvistavia piirteitä. Nettipelaamista tarkastelleet tutkimukset ovat vahvistaneet näitä arveluja, mutta tuloksia on kuitenkin arvioitava varovasti. Jo aiemmin ongelmallisesti pelaavat saattavat hakeutua helpommin nettiin pelaamaan, mikä sekin kuitenkin osaltaan saattaa olla huolestuttavaa.

2.3 Onnenpeli, taitopeli, ongelmapeli

Richard Wood ym. (2009) ovat tutkineet nettipokerin pelaamista tietyssä opiskelijajoukossa. Tutkimuksessa oli 422 osallistujaa, jotka kaikki olivat opiskelijoita ja määrittelivät itse itsensä nettipokerin pelaajiksi. Osallistujista 362 oli miehiä, naisia 60 ja osallistujien keski-ikä oli 21 vuotta. Tutkimus toteutettiin yhdessä yliopistossa Isossa-Britanniassa nettikyselynä, jossa oli kaikkiaan 67 kysymystä liittyen nettipokerin pelaamiseen. Tässä joukossa 18 prosenttia vastaajista luokiteltiin mahdollisiksi patologisiksi pelaajiksi, 30 prosentilla oli ollut joitakin ongelmia pelaamisen suhteen ja 52 prosentilla ei ollut ongelmaa pelaamisen suhteen. Luvut saatiin sen perusteella, kuinka monta DSM-IV -kriteeriä vastaaja täytti. Niiden mukaan määriteltiin kolme nettipokerin pelaajaryhmää: sosiaaliset pelaajat, pelaajat joilla on joitakin ongelmia pelaamisen suhteen ja kolmantena ongelmapelaajat. Ongelmapelaajilla pelaamisen syinä olivat todennäköisimmin muiden ongelmien pakeneminen ja itsensä onnekaaksi tunteminen. Ongelmapelaajat raportoivat voittavansa kuukaudessa enemmän kuin ei-ongelmapelaajat ja vähän ongelmia kokevat; samoin he raportoivat häviävänsä enemmän rahaa. Melkein puolella vastanneista oli ollut jonkinlaisia ongelmia nettipokerin suhteen. Vaikka tulokset eivät ole yleistettävissä, on silti hälyttävää että ainoastaan yhden yliopiston opiskelijoista näin monella oli ollut ongelmia. Suurin osa tähän kyselyyn vastanneista piti nettipokeria pelkästään taitopelinä sen sijaan, että se perustuisi vain tuuriin tai sekä taitoon että onneen. Yleisin syy pelaamiseen oli rahan voittaminen. Tutkimuksessa paras ongelmapelaamisen ennustaja oli pelaamisen jälkeinen negatiivinen korrelaatio iloisten tuntemusten kanssa. Myös syyllisyydentuntoa ja vähäistä tyydyttyneisyyttä esiintyi ongelmapelaajien keskuudessa. He, joilla oli joitakin ongelmapelaamisen oireita, olivat todennäköisemmin sitä mieltä, että nettipokeri oli enemmän puhdas taitopeli kuin onnenpeli. (Wood ym. 2007a, 354–360.) Jälkimmäisessä samasta tutkimuksesta julkaistussa artikkelissa todetaan, että pelaajat joilla on suurempi todennäköisyys kokea jonkinlaisia ongelmia pelaamisen suhteen, eivät pelaa kurinalaisesti ja pelaavat yli määrätyn budjettinsa sekä pelaavat useammin ja

pidempiä aikoja kerralla. Ei kuitenkaan ole selvää, oliko ongelmia kokeneiden ryhmässä ongelmapelaaminen seurannut nettipokerin pelaamista vai nettipokerin pelaaminen ongelmapelaamista; monet pelasivat myös monia muita rahapelejä. Mielenkiintoisena löytönä tutkijat pitävät uudentyypistä ongelmapelaamista: pelaaja saattaa voittaa nettipokerista suuriakin summia, mutta kokee kuitenkin monia muita ongelmia liittyen esimerkiksi pelaamiseen käytettyyn aikaan. (Griffiths ym. 2009a.)

Wood ja Griffiths (2008) ovat tutkineet ruotsalaisten nettipokerin pelaajien asenteita nettipokerin pelaamiseen ja heidän luottamustaan nettipokeria tarjoaviin sivustoihin. He tekivät kolme fokusryhmähaastattelua 24 osallistujan kesken ja keskustelivat esimerkiksi pelaamisen motivaatiosta, kokemuksesta ja vastuullisesta pelaamisesta. He jakoivat pelaajat satunnaisesti pelaaviin/harrastajiin ja ammattimaisesti pelaaviin. Harrastajat kertoivat pelaavansa nettipokeria, koska aloittelijan on helppo opetella pelaamaan sitä; siihen voi osallistua pienilläkin rahasummilla ja kuitenkin voittaa; koska samaan aikaan voi tehdä muitakin asioita; koska se on jännittävää ja koska siinä voi tutustua muihin pelaajiin. Ammattimaisesti pelaavien päämotivaationa sen sijaan oli rahan voittaminen. He näkivät pelin lähes ainoastaan taitopelinä ja käyttivät erilaisia taktiikoita päihittääkseen muita pelaajia. Kaikille pelaajille oli tärkeää, että he pystyivät luottamaan pelisivun ylläpitäjään. Muiden syiden lisäksi luottamukseen vaikutti se, että pelintarjoaja kiinnitti huomiota vastuulliseen pelaamiseen. Pelaajat ajattelivat, että on operaattorin velvollisuus huolehtia riskipelaajista. Mikäli huolenpito näkyy pelisivulla, todistaa se heidän mielestään, että sivuston omistajia kiinnostaa muukin kuin asiakkaan rahat. Pelaajien mielessä oli myös se, että nettipokerissa voittorahat eivät tule "talolta" vaan muilta pelaajilta. Voi tuntua jännittävältä voittaa rahaa isolta yritykseltä, mutta on eri asia voittaa jonkun toisen ruokarahat. Tämänkin vuoksi nähtiin tärkeänä, että pelisivusto huolehti vastuullisesta pelaamisesta, mikä voi vaikuttaa voittamisen tuntumiseen hyvältä. Vastuullinen pelintarjoaminen on tämän tutkimuksen mukaan hyödyllistä siis myös operaattorille. (Wood & Griffiths 2008, 80–94.)

Suomalaisessa tutkimuksessa nettipokerin pelikokemuksesta (Svartsjö ym. 2008) rekrytoitiin verkkolomakkeella kymmenen nettipokeria harrastavaa pelaajaa pelaamaan nettipokeria pelilaboratorioon. Viisi henkilöistä oli sellaisia joilla verkkokyselyn mukaan oli ollut ongelmia pelaamisen hallinnan kanssa ja viidellä ei ongelmia ollut aiemmin ollut. Laboratoriossa kaikki koehenkilöt pelasivat nettipokeria, ja heidän pelisessionsa ja fysiologiset reaktionsa tallennettiin ja heti pelaamisen jälkeen heitä

myös haastateltiin. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan riskiryhmän eli heidän, joilla aiemmin peliongelmia oli esiintynyt, pelikokemus erosi vertailuryhmän pelikokemuksesta. Riskiryhmää motivoi pelaamaan rahan tavoittelemisen lisäksi myös pelaamisesta saatu jännitys. Ryhmän pelaaminen oli ajallisesti ja tuloksellisesti jaksottaista, tunnepitoista ja tunne-elämyksiin tähtäävää. Riskiryhmän voitiin kuvata pelaavan tunteella. Vertailuryhmässä tärkein pelaamaan motivoiva tekijä oli itsensä kehittäminen pelaajana ja rahan ansaitseminen omien pelitaitojen avulla. Tämä ryhmä näki nettipokerin vahvasti taitopelinä, jossa voittaminen vaatii pelin opiskelua ja itsensä kehittämistä. Riskiryhmä ei halunnut kuluttaa aikaa muuhun kuin itse pelaamiseen; vertailuryhmä sekä opiskeli peliä että keskusteli pelaamisesta esimerkiksi internetin pokeriyhteisöissä. Vertailuryhmän pelaamista kuvattiin järjellä pelaamiseksi. (Svartsjö ym. 2008, 33, 45–51.)

Nettipokeria koskevissa tutkimuksissa saatiin selville, että nettipokeria pelaavien joukossa esiintyi melko paljon ongelmapelaamista, ja että nettipokerin vuoksi saattaa kokea ongelmia, vaikka pelistä voittaisi rahaa (Griffiths ym. 2009a). Huomattiin myös eroja pelaamisen motivaatiossa nettipokeria harrastuksena ja ammattina pelaavien välillä, kun harrastajat pelasivat jännittävän pelin ja ammattilaiset vain rahan vuoksi (Wood & Griffiths 2008). Myös nettipokeria ongelmattomasti pelaavien ja pelin vuoksi ongelmia kokeneiden pelikokemuksissa oli eroa, ja edellisen ryhmän luonnehdittiin pelaavan enemmän järkevästi kun taas jälkimmäiset hakivat pelistä tunteita (Svartsjö ym. 2008). Toisaalta he, joille oli nettipokerin pelaamisen vuoksi tullut ongelmia, pitivät nettipokeria puhtaammin taito- kuin onnenpelinä (Griffiths ym. 2009a) ja samoin ammattilaisena peliä pelaavat pitivät peliä lähes ainoastaan taitopelinä (Wood & Griffiths 2008). Kysymys siitä, onko nettipokeri pääasiassa onnen- vai taitopeli saattaa vaikuttaa myös sen järjestämiseen tai rajoittamiseen (Määttä 2008, 27), ja esimerkiksi USA:ssa kiistellään siitä, onko nettipokeri laillisesti taitopeli vai ei (eCOGRA, 10).

2.4 Sosiaalipolitiikka ja rahapeliongelma

Rahapelaaminen on viime vuosina noussut yhä enemmän yksityisyyden piiristä julkisen vallan alle. Suomessa rahapelaamisesta saatavista tuotoista osa käytetään yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja rahapelaamiseen liittyvien haittojen vuoksi rahapelien tarjonta on valtion säätelemää. Rahapeliongelmiin on viime vuosina kiinnitetty enemmän huomiota ja esimerkiksi Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa

todetaan, että hallitus pyrkii rajoittamaan rahapelaamiseen liittyviä sosiaalisia ongelmia, säilyttämään rahapelien yksinoikeusjärjestelmän sekä takaamaan, että viranomaisilla on riittävät voimavarat laittomaan pelitarjontaan puuttumiseksi. (Hallitusohjelma 2007, 21). Rahapelitutkimuksissa 2003 ja 2007 kysyttiin vastaajilta, pitävätkö he ongelmapelaamista vakavana ongelmana Suomessa. Vuonna 2003 50 prosenttia vastaajista piti ongelmaa vakavan, kun vuonna 2007 luku oli 63 prosenttia. (Tammi 2008, 177; Ilkas & Turja 2003; Aho & Turja 2007.) Eri maissa on tehty tutkimuksia rahapelaamisesta kansanterveydellisenä asiana ja ylipäänsä ajatellaan, että valtio voi ja valtion tulee toimillaan vaikuttaa rahapeliongelmaan ja sen yleisyyteen. Sosiaalisina ongelmina rahapeliongelmiä ei kuitenkaan välttämättä ole niin usein tunnistettu. Suomessa hyvinvointivaltio on ollut kansallinen projekti, ja monet sosiaalipoliittiset järjestelmät ovat universaaleja ja koko kansan tavoitettavia. Rahapeliongelmiin paikka suomalaisessa sosiaalipoliitikassa tai hyvinvointivaltiossa on kuitenkin avoin.

2.4.1 Rahapeliongelma sosiaalisena riskinä

Rahapelaamiseen voidaan suhtautua eri tavoin, joista David Korn ym. (2003) tarkastelevat tavallisimpia. Rahapelaamista saatetaan pitää henkilökohtaisen vapauden asiana jolloin valtion ei tulisi puuttua siihen, kuinka ihmiset käyttävät rahansa. Rahapelaaminen voi olla viihteen muoto tai julkisten tulojen lähde. Rahapelaamista on mahdollista pitää myös tärkeänä välineenä taloudellisessa kehityksessä, sillä se saattaa kasvattaa esimerkiksi turismia ja työllisyyttä. Rahapeliongelmiin voidaan ajatella olevan enemmän yksilöllisiä kuin sosiaalisia, jolloin niitä tulisi hoitaa lääketieteellisesti kuten muitakin mielenterveysongelmia. Rahapelaamista on mahdollista pitää myös julkisen vastuun alaisena, kansanterveydellisenä asiana. Tässä tapauksessa päättäjien tulee olla tietoisia rahapelaamisen kustannuksista ja eduista ja heidän tulee olla julkisesti vastuussa poliittisista päätöksistään. Se, mikä näkökulma valitaan, luonnollisesti määrittää julkisen poliittisen keskustelun luonnetta. Jotkut näkökulmista jättävät enemmän tilaa julkisen vallan interventiolle kuin toiset. (Korn ym. 2003, 237–238.)

Korn ym. (2003) listaavat syitä, miksi olisi tärkeää katsoa rahapelaamista kansanterveydellisestä näkökulmasta. Se ensinnäkin tarjoaa laajan katsantokannan rahapelaamiseen yhteiskunnassa. Toiseksi kansanterveydellinen näkökulma korostaa ongelmien ennaltaehkäisyä, eikä painota vain pelaajan rahapeliongelmiä vaan ottaa

huomioon myös ympäröivien ihmisten, perheiden ja yhteisöjen elämän laadun. Kansanterveydellinen näkemys myös tunnistaa sekä rahapelaamiseen liittyvät kustannukset että sen edut. Kansanterveyden ammattilaiset voivat kehittää strategioita, jotka vähentävät rahapelaamisen negatiivisia vaikutuksia ja korostavat sen mahdollisia etuja. Tutkimus myös saattaa vaikuttaa paljonkin siihen, miten kansa näkee julkiset ratkaisut. Esimerkiksi niin kauan kuin ihmiset pitivät tupakan polttamista vain yksilöllisenä valintana ja uskoivat, että haitat vaikuttavat vain tupakoitsijoihin, oli päättäjien vaikea hillitä tupakointia. Kun pystyttiin todistamaan, että tupakoinnista on haittaa myös tupakoijan ympärillä oleville, tuli tupakasta kansanterveydellinen asia. Tutkimus voi siis merkittävästi muuttaa julkisen vallan kehyksiä ja tutkimus rahapelaamisen sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista saattaa muuttaa yleistä käsitystä rahapelaamisesta. (Korn ym. 2003, 246–250.)

Kansanterveyden näkökulmasta rahapelaaminen sekä aiheuttaa kustannuksia että tuottaa hyötyjä. Eri maissa on tehty päätöksiä niin uusien luvallisten rahapelaamisen muotojen sallimisen suhteen kuin rahapelaamista rajoittavien toimien osalta. Ennen kuin kansanterveydellistä strategiaa rahapelaamisen osalta voidaan ryhtyä muodostamaan, on rahapelaamisen haittoja ja hyötyjä punnittava. Kustannuksia rahapelaamisesta tulee mahdollisten haitallisten seurauksien muodossa. Näitä seurauksia voivat olla esimerkiksi eriaisteiset rahapeliongelmat, perheiden kärsiminen, nuorten rahapelaaminen, psykiatriset sairaudet, talousongelmat ja rikollisuus. Rahapelaamisen mahdollisia hyötyjä kansanterveydellisestä näkökulmasta voivat olla esimerkiksi mielenterveyden kannalta sosiaalinen integraatio, jolloin rahapelaaminen tarjoaa harrastuksen tai aikuisten leikin, jotka saattavat vähentää esimerkiksi stressiä. Kansanterveyden näkökulmasta rahapelaamisen suhteen tulisi pyrkiä ehkäisemään ongelmapelaamista, edistämään terveellistä pelaamista ja suojelemaan esimerkiksi nuoria rahapelaamiseen liittyviltä haitoilta. (Shaffer 2004, 10–15.) Suomessa rahapelaamisesta on kansanterveydelle myös se hyöty, että rahapelaamiseen käytetyistä rahoista osa jaetaan avustuksina esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Rahapelipolitiikan onkin Suomessa ehkä perinteisesti ajateltu liittyvän sosiaalipolitiikkaan lähinnä sitä kautta, että rahapelaamisesta kerätyt varat tukevat kolmannen sektorin kautta valtiollista sosiaalipolitiikkaa, ja ongelmanäkökulmaan on kiinnitetty vähemmän huomiota. Juho Saari ja Matti Kari (2006) mainitsevat, että rahapelien monopoliasemaa voidaan perustella ennen kaikkea tuottojen käyttökohteella, ja jos RAY:n tuotosta yhä suurempi osa kanavoidaan valtiolle arpajaisverona, monopolin perustelut heikkenevät. (Saari &

Kari 2006, 158.) Nykyisin EY:n tuomioistuimen päätösten mukaisesti rahapeliin tuottojen käyttö yleishyödyllisiin tarkoituksiin ei ole enää EU:n kannalta rahapelimonopolin ylläpitämisen hyväksyvä perustelu, vaan rajoitusten on aidosti ehkäistävä haittoja (esim. C-275/92). Ei voida kiistää sitä, että rahapeli tuotot täydentävät merkittävästi Suomen sosiaalipoliittisen järjestelmän rahoitusta. Suomalaista rahapelijärjestelmää ylläpidetäänkin sekä tuottojen saamiseksi että rahapeliongelmiin ehkäisemiseksi. Mitä enemmän rahapeleihin ja "hyvän tahdon peleihin" laitetaan rahaa, sitä enemmän autetaan muita ihmisiä. Toisaalta, mitä enemmän ihmiset pelaavat, sitä todennäköisemmin ilmenee rahapeliongelmia (ks. esim. Griffiths ym. 2009b, xxii). Nettipokeriin pelatut rahat ovat tähän mennessä menneet ulkomaisille pelikasinoille ja nyt tahdotaan osa niistä suomalaisille sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Ehkäistäänkö suomalaisen nettikasinon perustamisella myös aidosti nettipokerin pelaamisesta aiheutuneita haittoja, nähdään tulevaisuudessa.

Ladouceur ym. (1994) ovat tarkastelleet ongelmapelaamisen sosiaalisia kustannuksia yhteiskunnalle ja heidän mukaansa ne ovat usein aliarvioitu taakka. Rahapeli riippuvuus vaikuttaa taloudellisesti, kun pelaaja saattaa käyttää esimerkiksi kaikki perheen säästöt rahapelaamiseen tai tehdä jopa henkilökohtaisen konkurssin. Työhön rahapeliongelmat voivat vaikuttaa myöhästelyinä, poissaoloina, keskittymisongelmina ja jopa rahan varastamisena tai työpaikan menettämisenä. Peliriippuvaiset saattavat tehdä rikoksia rahoittaakseen pelaamistaan ja peliongelma näkyy myös heidän fyysisessä ja henkisessä terveydessään, jolloin sen hoitamisesta aiheutuu hoitokustannuksia. (Ladouceur ym. 1994, 405–408.) Reith (2006) erittelee samankaltaisia työhön, talouteen, terveyteen, rikoksiin ja perhe-elämään liittyviä ongelmapelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia kustannuksia ja toteaa, että näitä kustannuksia on vaikea kvantifioida (Reith 2006, 53). Rahapeliongelma saattaa johtaa köyhyyteen, jolloin yhteiskunnalle aiheutuu myös taloudellisia kustannuksia esimerkiksi velkaneuvonnan tai toimeentulotuen kautta. Peliongelmainen mahdollisesti myös tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, jotka jäävät yhteiskunnan maksettaviksi.

Eri tutkimuksissa on todettu, että esimerkiksi pienituloisuus, työttömyys, huono terveys ja asumis- tai koulutusongelmat korreloivat vahvasti ongelmapelaamisen kanssa (Reith 2006, 57). Suomessa rahapeleihin kulutettu raha jakautuu niin, että suurin osa rahapelejä pelaavista käyttää peleihin vain vähän rahaa, ja noin viisi prosenttia pelaajista käyttää lähes puolet kaikesta rahapeleihin käytetystä rahasta (Tammi 2007). Olisi

mielenkiintoista tutkia, kuinka rahapeliongelmat näkyvät Suomessa esimerkiksi syrjäytyneisyyden, köyhyyden tai alkoholiongelmien kanssa tarkasteltuna. Koska rahapelit saattavat aiheuttaa sosiaalisia ongelmia, rahapeliongelmat voivat olla yhteydessä muihin ongelmiin ja rahapelien haitoista voi aiheutua yhteiskunnallisia kustannuksia, on rahapeliongelmia mahdollisesti syytä tarkastella sosiaalipolitiikan teorioiden avulla.

Suomalaisen sosiaalipolitiikan ja hyvinvointivaltioidean taustalla on käsitys, jonka mukaan sosiaaliset ongelmat kuten työttömyys, syrjäytyneisyys tai köyhyys nähdään yhteiskunnallisesti tuotettuina, minkä vuoksi ongelmat tulisi pyrkiä ratkaisemaan yhdessä. Sosiaalisia eroja on tasoitettu tuottamalla sosiaali- ja hoivapalveluja. Modernin hyvinvointivaltion tavoitteena on ollut tarjota kansalaisille kohtuullinen toimeentulo ja tasa-arvoistaa elämisen ehtoja. Suomalaisen hyvinvointivaltion rakentaneiden tavoitteena oli, että hyvinvointivaltio tarjosi hoivaa, koulutusta ja terveyttä sekä turvan elämässä mahdollisesti kohdattavia katastrofeja vastaan. (Jokinen & Saaristo 2006, 115, 324.) Hyvinvointivaltiollinen eetos näkee meidät kansalaisina, jotka vakuuttavat itsensä valtion kautta. Riskit ovat sosiaalisia, hyvinvointi kollektiivinen saavutus ja huono-osaisuuden syytä etsitään rakenteista (Julkunen 2000, 121).

Sosiaalipolitiikan perinteisissä, 1970-luvulle saakka ulottuvissa määritelmissä painotettiin sosiaalipolitiikan tehtävänä sosioekonomisten ryhmien tai luokkien välisen vastakkainasettelun lieventämistä ja hyvinvoinnin takaamista kaikille väestöryhmille. Sen jälkeen on painotettu sopeutumista yhteiskunnallisen rakennemuutoksen seurauksiin ja sosiaalisten riskien hallintaa. Sosiaalipolitiikalla voidaan yleisesti tarkoittaa resursseja kohdentavia järjestelmiä, joiden tavoitteena on vähentää sosiaalisten riskien vaikutusta kotitalouksien hyvinvointiin resurssien uudelleenjaon ja yhteiskunnallisen sääntelyn avulla. (Saari 2005, 27–29.) Julkiset menot ja sosiaalimenot laajenivat teollisuusmaissa 1970- ja 80-lukujen taitteeseen, jolloin hidastuva talouskasvu, inflaatio ja työttömyyden nousu pakottivat jarruttamaan julkisten menojen kasvua. Suomi joutui samaan tilanteeseen vähän myöhemmin, 1990-luvulla, sitäkin dramaattisemmalla tavalla. (Julkunen 2000, 107.) Ekspansiivisen hyvinvointivaltion kausi näytti päättyneen vuosituhannen alussa, kun hyvinvointivaltion kasvu törmäsi sekä käytännöllisiin että teoreettisiin rajoihinsa (Rahkonen 2000, 66).

1980- ja 90-luvuilla ei hyvinvointivaltiossa enää toteutettu suuria muutoksia, mutta ihmisten arkielämässä näkyivät voimakkaastikin hyvinvointivaltion kriisiytyminen,

leikkaukset ja uudet priorisoinnit. Uuden sukupolven elämässä hyvinvointijärjestelmän kustannuksista, etuuksista, legitimitetistä ja vaikutuksista on aina kiistelty, ja nykyisin leikkaukset, priorisoinnit, tuen laskeminen ja saantiehtojen kiristäminen ovat normaalia ja jatkuvuus ja pysyvyys epänormaalia. Voidaan puhua orientaatiokriisistä, kun ei ole selvää, mikä on uusi sosiaalinen järjestys, mitkä ovat valinnan mahdollisuudet, miten elämä voi rakentua vakaaksi. Se koskee sitä, miten nykyisyydessä suuntaudutaan tai suunnitellaudutaan, miten ongelmia tunnistetaan ja ylitetään sekä miten ja missä mitassa yksilöt rakentavat itse elämän käytäntöjään ja järjestyksiään. (Eräsaari 2000, 42–44.) Hyvinvointivaltio ei enää laajene, vaan on ennemmin puolustusasemassa ja sen kehittäminen on ehkä jäänyt muiden hankkeiden varjoon. Kaiken kaikkiaan sosiaalipolitiikan toimintaympäristö on muuttunut. Murrostekijöitä ovat esimerkiksi tietoteknologian kasvu, työmarkkinoiden epävakautuminen, lisääntyvä yksilöityminen ja uudenlaiset riskit. (Helne 2003a, 56–57.)

Rahapeliongelmaa ei ole aina tunnistettu sosiaalisiksi ongelmiksi tai sosiaalipolitiikan alaan kuuluviksi. Kun hyvinvointivaltio etsii rajojaan ja puhutaan sen kriisistä, on vaikea sanoa pidetäänkö rahapelipolitiikkaa sosiaalipolitiikan erillislohkona ja rahapeliongelmaa sellaisina ongelmina, joihin sosiaalipolitiikan keinoin tulisi puuttua. Kun hyvinvointivaltion maksukyky alkaa heikentyä ja entisetkin edut muuttuvat tarveharkintaisiksi, saattaa olla, ettei rahapeliongelma toiminnallisena riippuvuutena mahdu enää sosiaalipolitiikan sateenvarjon alle. Kuitenkin hyvinvointivaltion ja sosiaalipolitiikan muuttaessa muotoaan ja uusia riskejä tiedostettaessa rahapeliongelmat ehkä nähdään sosiaalipoliittisena tutkimuskohteena ja käytännön toimien kohteena.

Esiteollisella ajalla koettiin luonnonvoimien ja Jumalan välittämiä vitsauksia, kuten nälänhätiiä, kulkutauteja tai luonnonkatastrofeja, joiden ajateltiin olevan ihmisvoimin ratkaisemattomia ja kuuluvan eri säätyjen kohdalle. Teollisessa yhteiskunnassa julkisuuteen kohotettiin luokkien välisiin ristiriitoihin liittyviä yhteiskunnallisia kysymyksiä, kuten työväenkysymys tai sosiaalinen kysymys, joiden tarkoituksena oli saada valtio sosiaalipoliittisesti liikkeelle ja tuottaa organisoitua keskustelua uhkista ja vaaroista sekä kehityksen suunnasta. Hyvinvointivaltiollisesti organisoidussa yhteiskunnassa huomio kiinnitettiin rakenteellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin, kuten köyhyys, asunnottomuus, sairaudet tai poikkeavuus, ja näiden tunnistamista ja käsittelyä varten oli jo olemassa hyvinvoinnin asiantuntijat, normalisoivat toimenpide-ehdotukset ja sosiaalipoliittiset järjestelmät. 1900-luvun lopulla kaikkiin ongelmiin ei löytynyt

ratkaisua eikä täydellinen yhteiskunnallinen ohjaus taannut tehokkainta tai parasta lopputulosta. Näitä ongelmia pyrittiin muotoilemaan riskeiksi, joilla tarkoitettiin enää vain hallittavissa olevaa ongelman tai epäkohdan osaa. Loppu on hallitsematonta esimerkiksi sen vuoksi, että kyse on yksilöllisesti ilmenneestä epäkohdasta. (Eräsaari 2000, 45.) Sosiaalipolitiikka on aikaan ja paikkaan sidottua: kullakin aikakaudella ja yhteiskunnalla on omat tarpeensa ja ongelmansa, joihin sosiaalipolitiikka etsii ratkaisuja. Sosiaalipolitiikka syntyy neuvotteluprosessien ja kamppailujen kautta. Sosiaalipolitiikka ei ohjaudu automaattisesti yhteiskunnassa, vaan välissä on ihmisiä: poliitikkoja, virkamiehiä, toimittajia, tutkijoita, kansalaisia, jotka jokainen tahollaan konstruoivat sosiaaliset ongelmat ja riskit tietyllä tavalla ja puhuvat niistä tietyllä tavalla. Se miten tämä tehdään, vaikuttaa siihen, millaista sosiaalipolitiikkaa tulee olemaan, ja myös siihen, mitkä asiat jätetään pois. (Helne 2003a, 42.)

Ulrich Beckin mukaan riskiyhteiskunta on modernin yhteiskunnan vaihe, jossa sosiaaliset, poliittiset, taloudelliset ja yksilölliset riskit yhä useammin luistavat yhteiskunnan seuranta- ja turvainstituutioiden otteesta (Beck 1995, 16). Riskit kuuluvat vuosisadan lopun sukupolven elämään kun on tehtävä valintoja ja päätöksiä, sopeuduttava kilpailutalouden vaatimukseen ja opittava ymmärtämään sosiaalipolitiikan selektiivisiä strategioita, joiden avulla huonosti toimivia järjestelmiä karsitaan (Eräsaari 2000, 47). Riskit ovat ihmisten elämässä läsnä eri tavalla kuin aiemmin ja ne ovat muuttuneet vaikeammin hallittaviksi. Yksilöt erikseen voivat tuntea elämänhallintansa ja valinnanmahdollisuuksiensa lisääntyneen, mutta riskien hallittavuus koko yhteiskunnan osalta on vähentynyt. (Roos & Hoikkala 1998, 13.)

Riskiyhteiskuntakeskustelussa on korostettu, että nykyiset riskit voivat kohdistua keneen tahansa ikään, sukupuoleen ja kansallisuuteen katsomatta (Helne 2003c, 453).

Kansalaisten odotushorisontti hyvinvointivaltion suhteen on muuttunut, eikä valtiolta voi odottaa enempää hyvää, vaan on varauduttava itse. Toisaalta hyvinvointivaltioon luotetaan, mutta halutaan lisää ja parempaa hyvinvointivaltiota. (Julkunen 2000, 103.) Sosiaalipolitiikassa ihmiskäsityksen tulisi olla sosiaalinen siten, ettei ihmistä pidetä vain vapaasti yksilöllisiä valintoja tekevänä kuluttajana, vaan olentona, johon muiden ihmisten teot vaikuttavat ja joka itse vaikuttaa teoillaan toisiin ihmisiin. (Helne 2003b, 85.) Hyvinvointivaltiolle ovat tyypillisiä kollektiiviset arvot ja näkemys siitä, että sosiaaliset ongelmat ovat usein yhteiskunnallisesti tuotettuja. Uusliberalismin myötä on kuitenkin vaadittu yksilön omatoimisuutta ja vastuuta itsestään, ja sosiaalipolitiikassa

nämä vaatimukset näkyvät esimerkiksi siirtymisenä niin sanottuun aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan. (Helne 2003a, 57–58.)

Jotta rahapeliongelmiin paikka sosiaalipolitiikassa olisi määriteltävissä, on ensin määriteltävä ongelmien luonne. Rahapeliongelmat voidaan nähdä yksilöllisinä ongelmina, yhteiskunnallisina epäkohtina tai sairautena. Rahapelien liiallinen pelaaminen aiheuttaa sekä taloudellisia, terveydellisiä että sosiaalisia ongelmia. Ongelmat vaikuttavat pelaajan elämään ja hänen lähiympäristöönsä ja ongelmat voidaan nähdä yhteiskunnallisina. Rahapeliongelmiin on vasta viime vuosikymmeninä ryhdytty kiinnittämään enemmän huomiota ja jos ne olisi nähty rakenteellisiksi tai sosiaalisiksi ongelmiksi jo hyvinvointivaltion kehityksen alkuvaiheessa (vrt. Eräsaari 2000, 45), olisi suhtautuminen niihin nyt ehkä toinen. Esiteollisella ajalla oli vitsauksia, teollisella ajalla kysymyksiä, moderni aika kamppaili ongelmien kanssa ja nyt pohditaan riskejä. Alkoholi oli yhteiskunnallinen asia jo väkijuomakysymyksenä, teollisella ajalla. (Simpura 2000, 143.) Alkoholi on jo silloin ollut ongelma niin suuressa mittakaavassa, että siihen on haluttu yhteiskunnallisesti puuttua. Rahapeliongelma ei ehkä ole ollut niin laaja tai vakava asia, että yhteiskunnalla olisi ollut tarve sitä todella ehkäistä ja hoitaa. Toisaalta tutkimuksen puute on voinut vaikuttaa siihen, ettei rahapeliongelmaista vain ole tiedetty. Nyt on tehty väestökyselyjä rahapelien pelaamisesta ja rahapeliongelman laajuutta voidaan arvioida. Joka tapauksessa rahapeliongelman ”löytäminen” vasta nyt uusien riskien aikana vaikuttanee sen paikkaan sosiaalipolitiikassa. Rahapeliongelmaa voidaan pitää nykyajan uutena riskinä ja peliriippuvuus voi periaatteessa kohdistua keneen tahansa. Peliongelma ei kuitenkaan voi tulla ulkopuolelta (vrt. esimerkiksi ympäristökatastrofit), vaan toimijana täytyy olla ongelmainen itse. Alkoholiriippuvuudesta rahapelaaminen eroaa vielä siten, ettei se aiheuta sinänsä fyysistä vaan toiminnallista riippuvuutta. Saatetaan ajatella, että hyvinvointivaltion ehkäistessä monia erilaisia riskejä on mahdotonta, että kaikki olisi ehkäistävissä. Rahapeliriippuvuuden saatetaan ajatella olevan ongelma, joka jokaisen on hoidettava itse. Valtiosta ja hyvinvointivaltiosta on tullut keskeinen riskien organisoija ja kontrolloija (Eräsaari 2002, 21) ja valtio on tavallaan ottanut haltuunsa rahapelaamiseen liittyvät riskit kolmeen yksinoikeuteen perustuvalla rahapelijärjestelmällä. Rahapelien tarjontaa rajoitetaan, jotta rahapeliongelmia ei esiintyisi niin paljon (STM 2007, 19).

Sosiaalipolitiikan kohde ja ajatusmaailma on järjestettävä uudelleen, jotta voidaan varmistua siitä, että sosiaalisiksi ongelmiksi nimetyillä asioilla on vastineensa todellisuudessa (Eräsaari 2000, 51). Toisaalta, sosiaalipolitiikan ajatusmaailmaan on ehkä otettava mukaan sellaisia sosiaalisia ongelmia, jotka eivät perinteisesti ole siihen kuuluneet, mutta joiden kanssa (tarpeeksi huomattava) osa ihmisistä kuitenkin joutuu olemaan tekemisissä. Rahapeliongelma saattaa aiheuttaa köyhyyttä, työttömyyttä, terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia, jotka voivat johtaa syrjäytymiseen.

On vaikea sanoa, ovatko rahapeliongelmat jo sellaisia sosiaalisia ongelmia, joihin pyritään sosiaalipolitiikan ja hyvinvointivaltion keinoin vaikuttamaan.

Rahapeliongelmaa hoidetaan usein alkoholi- ja tupakkiongelmiin erikoistuneita hoitolaitoksia ja -klinikoita (Murto 2005). Auttava puhelin Peluuri, uusi aikuisia rahapeliongelmaisia pääkaupunkiseudulla hoitava Peliklinikka, eri järjestöt sekä vertaistukiryhmät ovat peliongelmaisen apuna ongelman selättämisessä. Järjestöillä on ennaltaehkäiseviä kampanjoita ja tukiryhmiä, ja valtion tasolla rahapeliongelma on huomioitu hallitusohjelmassa ja arpajaislaissa. Rahapeliongelma tiedostetaan jo paremmin ja siihen on saatavilla jonkin verran hoitoa. Ei kuitenkaan ole selvää, vastaako avun määrä tällä hetkellä sen tarvetta, tai tarvittaisiinko ennaltaehkäisyä lisää. Sosiaalipolitiikan teorioiden sisällä rahapeliongelmaa ei laajemmin ole pohdittu ja etenkin yhteiskuntatieteellistä tutkimusta rahapeliongelma-aiheesta ei välttämättä vielä ole niin paljon, kuin tehokkaan ehkäisy- ja hoitojärjestelmän pystyttäminen vaatisi.

2.4.2 Yksilön vai yhteiskunnan vastuu?

Anthony Giddens (1991, Rauhala 1998a, 70 mukaan) on esittänyt riskiyhteiskunnan rakenteiden ja yksilöiden suhteiden käsitteellistämiseksi elämänpolitiikan ideaa.

Elämänpolitiikka voidaan tiivistäen määritellä elämää koskevien päätösten politiikaksi. Ihmisten omaa elämäänsä koskevat päätökset yksilöinä eivät ole elämänpolitiikkaa, vaan ennemmin heidän yritystään hallita elämäänsä. Toisaalta myöskään tavallinen ”politiikka” ei ole elämänpolitiikkaa, vaan elämänpolitiikka jää politiikan ja yksilöiden väliin ja koostuu yhteisistä, ryhmiä ja yhteiskuntaa koskevista ratkaisuista, joilla vaikutetaan ihmisten elämäntapaan, mahdollisuuksiin, ihmissuhteisiin, itsensä toteuttamiseen, kurjuuteen ja hyvinvointiin. (Roos & Hoikkala 1998, 11–12.)

Sosiaalipolitiikan suurena ideana voidaan sanoa olleen elämän ennustettavuuden

varmistaminen ja lisääminen, ja sosiaalipolitiikka on aina liittynyt elämänpolitiikkaan. Ihmisiä on yritetty auttaa elämänsuunnitelun epäjatkuvuuskohtien, kuten sairauden tai köyhyyden yli, ja näin on tullut tilaa yksilölliselle elämänsuunnittelulle. (Karisto 2000, 192.) Elämänpolitiikka sijaitsee yksilön itsehallinnan ja perinteisen valtiollisen politiikan välisellä harmaalla alueella. Elämänpolitiikka koostuu yhteisistä päätöksistä, jotka kohdistuvat yhteiskuntaryhtymiin ja yhteiskuntaan. Näillä päätöksillä on vaikutusta ihmisten elämänsuunnitelmaan, mahdollisuuksiin, vaihtoehtoihin, ihmissuhteisiin, itsensä toteuttamiseen, kurjuuteen ja hyvinvointiin. Elämä ei ole elämänpolitiikkaa, mutta elämän muokkaaminen on. (Hoikkala & Roos 2000, 24–25.)

Suomessa on havaittavissa hyvinvointivaltion elämänpolitisoitumista, jolloin tukimuotoihin on liitetty yksilöllistäviä ehtoja, omavastuita ja säästöjä varsinkin niille, jotka eivät kykene, jaksa tai viitsi ponnistella. Tietynlainen omillaan pärjäämisen eetos on tunkeutunut koko järjestelmään. Yhteiskunta tukee yksilöä, jos tuensaaja sitoutuu kehittymään ja kouluttautumaan. (Hoikkala & Roos 2000, 17.) Sosiaalipolitiikan sijasta voitaisiin puhua myös elämänpolitiikasta. Äärimmäisessä tapauksessa tämän voidaan nähdä tarkoittavan täysliberalismia ja sosiaalipoliittisten tukijärjestelmien purkamista. Tällöin olisi kyseessä yksilöiden taistelu omasta paikastaan, panoksena aidosti elämä. Elämänpolitiikka muuttaisi sosiaalipoliittisia järjestelmiä yksilösidonnaisempaan suuntaan ja tarjoaisi yleisempää ja joustavampaa tukea ja palveluja kuten neuvontaa ja terapiaa. Giddens painottaa subjektiivista hyvinvointia elämänpolitiikan keskeisenä tehtäväkenttänä, mikä on perusnäkemys erilaista kuin nykyisessä pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa, jossa kansalaisen elämäntapa ei niinkään ole olennainen, vaan se, että hänen elintonsa pysyy entisellä tasolla. (Roos & Hoikkala 1998, 17–18.)

Elämänpolitiikka tarjoaa uuden tavan järjestää hyvinvointivaltiota tai elämänpolitiikan käsitettä voi pohtia hyvinvointivaltion käsitteen sisällä. Toisaalta elämänpolitiikka liittyy vahvasti yksilöllisiin valintoihin, valintatilanteisiin ja elämäntyyliin, jolloin se on enemmän elämänsuunnitelmaa ja sen edellytyksiin vaikuttavaa. Elämänpolitiikan voi myös jäsentää riskin käsitteen avulla, jolloin toimijat ottavat huomioon myös ratkaisujensa riskit. (Roos 1998, 21–22, 29.)

Rahapeliongelmaa on ehkä yksi juuri sellaisista ongelmista tai riskeistä, joiden vuoksi sosiaalipolitiikkaa tulee miettiä uudestaan esimerkiksi elämänpolitiikan käsitteen avulla. Rahapeliongelma on yksilön ongelma ja siitä selviytyminen vaatii taloudellisen avun sijaan enemmän tukea ja neuvontaa. Nettipokeri on uusi rahapelaamisen muoto eikä se

aiheuta ongelmia vielä välttämättä kovin suuressa mittakaavassa. Asia saattaa kuitenkin muuttua, jos nettipokerin suosio vielä kasvaa ja kun RAY:n nettipokeri avataan. On mietittävä, kuinka voimakkaasti valtio voi puuttua nettipokerin pelaamiseen tai tarjoamiseen, sillä se kuitenkin on harrastus suurimmalle osalle pelaajista.

Eräsaaren (2000) mukaan kokonaisuuteen, turvaamiseen, laajentamiseen ja korjaamiseen perustuva sosiaalipolitiikka on väistymässä ja tilalle on tulossa joustoon, aktivointiin, kestävyteen ja ehkäisemiseen perustuva sosiaalipolitiikka. ”Ehkäisevällä sosiaalipolitiikalla pyritään varmistamaan ihmisten elämönhallinnan edellytykset, jotta he voisivat osallistua normaaliin yhteiskunnan piirissä tapahtuvaan toimintaan ilman erityistä apua” (Eräsaari 2000, 52). Hyvinvointijärjestelmän painopistettä siirretään ehkäisevän sosiaalipolitiikan avulla viranomaisten ja asiantuntijoiden hallinnoinnista yksilöiden ja ryhmien itsehallintoihin. Sillä pyritään ennakoimaan sosiaalisia uhkia ja vaaroja, sekä kärjistymässä olevia epäkohtia, jotta korjaavaa sosiaalipolitiikkaa ei kenties enää tarvittaisi. Ehkäisevän sosiaalipolitiikan käytäntö on kuitenkin vielä epäselvää. Kyse on ehkä ennemmin ajattelutavasta kuin järjestelmästä, ja ehkäisevä sosiaalipolitiikka rikkoo nykyisen sektorijattelun rajoja tarkastelemalla elämönhallintaa kokonaisvaltaisesti ja kohdentamalla toimenpiteitä pelkkänä yksikkönä, kuluttajana tai potilaana nähdyn yksilön sijasta sosiaalisen elämän käytäntöihin, kuten lähiöihin tai paikallisyhteisöihin. (Eräsaari 2000, 37, 52–53.)

1990-luvun lopulla ehkäisevää sosiaalipolitiikkaa koskevaa tieteellistä keskustelua avattiin jonkin verran (esim. Rauhala 1998a; Rauhala 1998b; Rauhala, Simpura & Uusitalo 1998; Simpura & Väärälä 1997), mutta kovin paljon teoreettisia tutkimuksia ehkäisevästä sosiaalipolitiikasta sinällään ei ole tehty. 1990-luvulla sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti ehkäisevän sosiaalipolitiikan hankkeita ja STM julkaisi myös joitakin avauksia ehkäisevästä sosiaalipolitiikasta. Sosiaalipolitiikan on ajateltu olevan itsessään luonteeltaan ennaltaehkäisevää. (Väärälä 2003, 76.) Ehkäisevästä sosiaalipolitiikasta on kuitenkin esitetty joitakin määritelmiä (esim. Pajukoski 2006; Rauhala 1998a) ja rahapeliongelmiin ennaltaehkäisyä etsiessä tästä käsitteestä ja näistä määritelmistä voi olla hyötyä.

Marja Pajukoski (2006) määrittelee oikeustieteellisestä lähtökohdasta ja eri lakien kautta ehkäisevän sosiaalipolitiikan muun sosiaalipolitiikan osaksi, joka on julkisen vallan vastuulla ja jonka tehtävänä on estää hyvinvointia uhkaavien riskien syntyminen

sekä ehkäistä ongelmien laajenemista yhteiskuntapolitiikan eri osa-alueilla ja jonka tavoitteena on yksilön elämänhallinta. Ehkäisevää sosiaalipolitiikkaa toteutetaan toiminnalla, jolla tähän tehtävään varaudutaan. Varautumisella tarkoitetaan pyrkimystä sosiaalisten riskien tai ongelmien syntymisen ja laajenemisen ennakointiin, niiden toteutumisen estämistä ja ehkäisemistä koskevaa suunnittelua, resursointia sekä toimenpiteitä, joiden avulla tehtävä voidaan suorittaa ohjelmallisella, kontekstuaalisella ja päätöksenteon tasolla. (Pajukoski 2006, 31–33.)

Se kuinka yksilö selviytyy häntä kohtaavista riskeistä, riippuu hänen henkilökohtaisista ominaisuuksistaan ja valintataipumuksistaan. Niiden lisäksi selviytymiseen ongelmatilanteessa vaikuttavat harjoitetun yhteiskuntapolitiikan seurauksena syntyneet yhteiskunnalliset olot. (Pajukoski 2006, 31.) Siihen että yksilö saisi tilanteen ja ongelman jälleen hallintaansa, voidaan vaikuttaa esimerkiksi rakenne-, organisaatio- ja prosessitekijöillä sekä pyrkimällä muuttamaan yksilön valintataipumuksia. Kyseessä on ei-toivottujen seurausten ehkäiseminen syytekijään tai prosessiin vaikuttamalla. (Urponen 1994, 7.) Pirkko-Liisa Rauhala (1998a) on tarkastellut ehkäisevää sosiaalipolitiikkaa ja sen historiaa. Hänen mukaansa ehkäisevälle sosiaalipolitiikalle ei niinkään ole olemassa oppikirjamääritelmiä tai tieto-opillisesti perusteltua paikkaa sosiaalipolitiikan oppialan kentässä, vaan se on ennemmin ollut ohjelmallinen käsite ja esiintyi tutkimusta enemmän 1990-luvulla poliittisessa keskustelussa ja hallinnossa. Rauhala esittelee Väärälän esille tuomat kaksi näkökulmaan ehkäisevään sosiaalipolitiikkaan. Toinen näistä liittyy sosiaalivaltiokritiikkiin ja viranomaiskontrollin laajenemiseen sekä siihen, että viranomaiset tunkeutuisivat kansalaisten elämään ja ehkäisevää toimintaa korostamalla häiritsisivät ihmisten riskitietoisuutta. Toinen näkökulma on liittyy ehkäisevää sosiaalipolitiikka yksilöllisen elämänhallinnan tai elämänpolitiikan kontekstiin. Tässä ehkäisevää sosiaalipolitiikkaa ei pidetä rajoittavana vaan päinvastoin sen ajatellaan edistävän yksilöllistä vapautta. (Rauhala 1998a, 28–40; Väärälä 1994 Rauhala 1998a mukaan.)

Rauhala esittää ehkäisevälle sosiaalipolitiikalle neljä kontekstia: pohjoismaisen hyvinvointivaltion, sosiaaliset ongelmat, elämänhallintaan liittyvän kontekstin sekä riskiyhteiskuntakeskustelun. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion ideaalituoppiä, laajaa universalismia, voidaan pitää ratkaisuna, jonka yhtenä tavoitteena on ollut ongelmien ja sosiaalisten riskien ehkäiseminen. Toisena ja klassisimpana kontekstina voidaan nähdä sosiaaliset ongelmat, joilla historiallisen määritelmän mukaan tarkoitetaan

poikkeavuutta. Kun ongelmien ajatellaan muodostuvan poikkeavien yksilöiden itsensä sijaan yhteiskunnan järjestelmien ja yksilöiden välisissä suhteissa, ei ongelmien ehkäisemiseksi riitä silloin rankaisevat tai terapeuttiset, yksilöön kohdistuvat toimenpiteet. Ehkäisevä toiminta hahmotetaan toiminnaksi, jossa rakenteellisesti-institutionaalisten järjestelyiden avulla pyritään turvaamaan yksilöille mahdollisuus välttää joutumasta sellaisiin olosuhteisiin, joissa ongelmat voivat muodostua. Kolmantena kontekstina Rauhala esittelee yksilöllisen elämänhallinnan, jolla tarkoitetaan esimerkiksi ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia voimavaroja, joiden avulla ihminen toimii ongelmia kohdatessaan ja joiden avulla yksilö voi suojautua elämänriskeiltä. Elämänhallinta liittyy vahvasti yksilöön. Neljäntenä kontekstina on riskiyhteiskunta ja refleksiivinen yhteiskuntateoria, jota esimerkiksi Ulrich Beck on tarkastellut. Keskustelu ehkäisevästä sosiaalipolitiikasta on kasvanut, kun uusia riskejä on ilmaantunut ja yhteiskunnan tulisi vastata niihin. Kaikkiin neljään kontekstiin liittyy kysymys yksilön ja yhteiskunnan suhteesta ongelmien ehkäisyssä. (Rauhala 1998a, 41–72.)

Reijo Väärälä ja Jussi Simpura (1997) pohtivat, ovatko ehkäisevän sosiaali- ja terveystieteiden toimet ymmärrettävissä yksilöityvän maailman vaatimiksi vastauksiksi. He miettivät, olisiko uusissa nousevissa toimintamuodoissa kuten yhteisöllisyys tai kolmas sektori tai uusissa kysymyksenasetteluissa, kuten elämänpolitiikka, nähtävissä vastauksia siihen, mitä ehkäisevä sosiaali- ja terveystieteiden politiikka voisi olla. Intressikiistat eivät enää ole niinkään poliittisten eturyhmien vaan kaupallisten ja valtiollisten intressien välillä, ja tässä on yksi ehkäisevän sosiaalipolitiikan haasteista. Ehkäisevä sosiaalipolitiikka voi näyttää vastaukselta paikallisen, perinteisiin politiikan instituutioihin kiinnittymättömän yhteisöllisyyden haasteeseen. Yksilöiden valinnoille jätettäisiin tilaa valtiollisen normiohjauksen sijasta. Toisaalta hallinnossa on ehkäisevän sosiaalipolitiikan alla käsitelty juuri sellaisia politiikkalohkoja, kuten alkoholi-, tupakka- ja huume-politiikkaa, joissa arvostelu valtiollisesta holhoamisesta on kaikkein äänekkäintä. (Väärälä & Simpura 1997, 7.)

Anne Birgitta Yeung ym. (2007) tarkastelevat sosiaalipolitiikan oikeutusta kollektiivisen toiminnan näkökulmasta, ja lähtökohtana on, etteivät ihmiset voi suojautua erilaisilta sosiaalisilta riskeiltä ilman kollektiivisiä järjestelmiä. Syitä tähän ovat informaation epätasainen jakautuminen, moraalikato ja tahdonheikkous. Nämä ovat valintateorian peruskäsitteitä, jotka oikeuttavat riskien jakamiseen tähtäviä

sosiaalipoliittisia järjestelmiä, etenkin sosiaalivakuutustyyppisiä etuuksia koskien. Tahdonheikkoudella tässä tarkoitetaan kotitalouksien lyhyen ja pitkän aikavälin intressien välistä mahdollista ristiriitaa, jolloin yksilöt käyttäytyvät lyhyellä aikavälillä heidän pitkän aikavälin tavoitteidensa vastaisesti. Esimerkkeinä mainitaan vähäinen liikunta, tupakanpolto tai liiallinen alkoholinkulutus. Sosiaalipolitiikan kannalta vakuutetut (yli)kuluttavat säästämisen kustannuksella ja vakuutettujen turva esimerkiksi pitkäaikaisen työttömyyden, sairauden tai vanhuuden varalta jää enemmän tai vähemmän puutteelliseksi (Yeung, Saari & Lagerspetz 2007, 18–20). Tältä pohjalta voidaan katsoa perustelluksi esimerkiksi nettipokerista aiheutuvien ongelmien ehkäisy. Jos yksilö käyttää kaikki varansa ja myös tulevaisuuden varansa lainojen kautta nettipokerin pelaamiseen, on yhteiskunnan mahdollisesti turvattava hänelle elanto esimerkiksi vanhuuden tai sairauden kohdatessa.

Markku Lehdon (2007) mukaan hyvinvointipolitiikka ymmärretään enemmän tai vähemmän tulojen tasaamiseksi ja politiikaksi, joka tähtää aineellisen hyvinvoinnin turvaamiseen. Tasa-arvoisuuden kasvattaminen liittyy vapauden kasvattamiseen, mutta suhde ei ole itsestään selvä. Markkinoinnin ja valinnan vapauksia toisinaan rajoitetaan nimenomaan hyvinvointipolitiikan harjoittamisen muotona ja hintana. Lehdon mukaan sosiaalipolitiikalla voidaan rajoittaa sellaista toimintaa, jonka katsotaan olevan ihmisen todelliselle hyvinvoinnille haitaksi tai vaaraksi. (Lehto 2007, 140–154.) Rahapelien suhteen rajoitetaan juuri markkinoinnin ja valinnan vapauksia, sillä rahapelejä saavat Suomessa tarjota vain yksinoikeusyhtiöt ja ulkomaisten nettikasinoiden mainontaa on rajoitettu. Lehto toteaa, että suomalaisen hyvinvointipolitiikan suurin ansio vapauden lisääjänä näkyy terveyttä ja taloutta uhkaavien riskien vähentäjänä. Toisaalta riskien esiintyminen pyritään ehkäisemään kokonaan tai osittain ja toisaalta niistä aiheutuvia haittoja yritetään vähentää. Lehdon mukaan riskien ehkäisy on käytännöllistä työtä ja teoreettinen mielenkiinto kohdistuu lähinnä siihen, kuinka voimakkain toimenpitein ihmistä voi suojella ja miten suojele liittyy yksilön vapausoikeuksiin. Hän mainitsee esimerkkeinä tupakan ja alkoholin kulutuksen ehkäisyyn tähtäävät toimenpiteet, joiden suhteen tätä keskustelua on käyty ajoittain voimakkaastikin. Myös sivullisten suojele on ollut mukana keskusteluissa. Lehto antaa esimerkin työtaturmien ehkäisystä, mikä 2000-luvulla tuntuu itsestäänselvyydeltä, mutta sata vuotta sitten onnettomuuksien ajateltiin aiheutuvan omasta huolimattomuudesta, kovasta kohtalosta tai jumalan rankaisusta. Vähitellen suojakaiteiden olemassaolo koettiin tarpeelliseksi, vaikka huolellisesti liikuttaessa niitä ilmeikään voi selvitä putoamatta. Hyvinvointipolitiikan

holhoavaan ja yksilön vapautta rajoittavaan rooliin liittyvät väitteet ovat usein virheellisiä ja tarkoituksella liioiteltuja. Rajoja ja rajoituksia tarvitaan hyvinvoinnin turvaamiseksi, ja hyvinvointipolitiikan toimilla on monesti lisätty kaikkien vapautta elää turvallisessa yhteiskunnassa. Riskien poistaminen on koitunut kaikkien eduksi. Hyvinvointipolitiikan ei kuitenkaan tulisi olla tehotonta, vaan sen toimia tulisi perustella aidoilla tavoitteilla. (Lehto 2007, 140–154.)

Matti Piispan (1997) mukaan sekä alkoholin käytöllä että tupakoinnilla on vakiintunut paikka tapakulttuurissa ja ne kuuluvat sellaiseen elämänpiiriin, jossa yksilöllä on oikeus tehdä sellaisia valintoja kuin tämä itse haluaa. Molemmat ovat mielihyvän lähteitä ja kuuluvat usein johonkin nautinnolliseen tilanteeseen. Kuitenkin molempiin liittyy riippuvuutta aiheuttavia piirteitä ja ne voivat aiheuttaa erilaisia haittoja. Näiden sekä valtionaloudellisten syiden vuoksi julkinen valta säätelee ja rajoittaa esimerkiksi alkoholin ja tupakan tuotantoa ja kauppaa vaikuttamalla niiden hintoihin sekä valistamalla niiden kulutuksen haitoista. Piispan mukaan se, että alkoholin käyttö ja tupakointi toisaalta aiheuttavat haittoja ja toisaalta ovat osa vapauden valtakuntaa, on aiheuttanut sen, että julkisuudessa keskustellaan loputtomasti julkisen sääntelyn oikeutuksesta ja siitä miten julkinen valta voi ja saa toimillaan puuttua yksilöiden elintapavalintoihin, vaikka niistä aiheutuisikin ongelmia yksilölle ja yhteiskunnalle. Valtion tulee valita rajoittavan politiikan ja valistavan politiikan välillä. Valinta liittyy siihen, tuleeko ihmisiä estää käyttäytymästä oman etunsa vastaisesti vai onko heitä mahdollista, ja missä määrin, kasvattaa käyttäytymään haitattomasti. (Piispa 1997, 21.)

Sekä Kuusi (1963, 40) että Waris (1961, 330) ovat jo 1960-luvulla klassisissa sosiaalipolitiikan teoksissaan maininneet alkoholipolitiikan olevan sosiaalipolitiikan erillislohko. Alkoholin ja rahapelien kulutuksessa on paljon samanlaisia piirteitä ja ne esimerkiksi nykyisin usein sijoitetaankin valtion virastoissa lähelle toisiaan. Molemmat ovat erityislaatuisia ”hyödykkeitä”, joita suurin osa ihmisistä käyttää kohtuudella, mutta joiden tarjontaa on kuitenkin päätetty valtion taholta niihin liittyvien haittojen vuoksi rajoittaa.

Alkoholi voidaan nähdä pahimpana yksittäisenä uhkana kansanterveydelle Suomessa ja alkoholista aiheutuneiden kuolemien määrä on useana vuonna ollut merkittävä verrattuna esimerkiksi itsemurhien tai liikennekuolemien määrään. Alkoholinkäytöstä aiheutuu myös muita terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja, ja alkoholinkäyttöön saattaa

liittyä esimerkiksi sairaalahoitoa, kuntoutusta ja työkyvyttömyyseläkettä. Sosiaalisia haittoja on vaikeampi tilastoida, mutta liiallinen alkoholinkäyttö saattaa vaikuttaa perhe-elämään ja johtaa esimerkiksi perheväkivaltaan tai lasten huostaanottoihin.

Yhteiskunnan näkökulmasta liiallinen alkoholinkäyttö haittaa myös osallistumista työelämään ja yhteiskunnalliseen toimintaan. (Mäkelä 2003, 2481–2484.) Alkoholiksi aiheuttaa laajoja yhteiskunnallisia haittoja, jonka vuoksi sen tarjontaa rajoitetaan vaikka sitä suurin osa kansasta käyttäisikin ongelmitta. Nettipokerin myötä on muodostunut ryhmä ihmisiä, jotka ansaitsevat rahaa ja jopa elantonsa nettipokerilla. On luonnollista, että heidän mielestään nettipokerin pelaamista ei tulisi rajoittaa. Eräs rahapelimonopolin vastustaja esimerkiksi kuvaa blogissaan, kuinka on lähettänyt ennen kesän 2009 europarlamenttivaaleja nettirahapelejä koskevan kyselyn 62 ehdokkaalle, listannut ehdokkaat jotka suhtautuvat nettirahapelaamiseen liberaaleimmin ja esitellyt näitä ehdokkaita nettipokerin pelaajille (Korhonen 2009). Nettipokerin pelaajat ovat melko kärkkäästikin argumentoineet vapaan kilpailun ja valtion rahapelimonopolin purkamisen puolesta, ja pokerinpelaajat ovat esimerkiksi suunnitelleet pelaajapuoluetta, joka muiden asioiden ohella olisi pokerinpelaajien oma puolue ja ajaisi rahapelimonopolia alas (ks. esim. MTV3 25.9.2009). Nettipokerista hyötyvät saattavat pitää erilaisia rajoituksia ihmisten liiallisena holhoamisena, kun nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneiden tilannetta voimakas lobbaus nettipokerin puolesta saattaa entisestään huonontaa.

Nettipokeri on uusi ilmiö eikä sen haittojen ehkäisyksi ole vielä osattu paljon tehdä. Nettipokerin haitat eivät myöskään ehkä näy yhteiskunnassa vielä niin suuressa mittakaavassa, että asialle olisi tehtävä jotakin. On mahdollista argumentoida, ettei kannata hälyyttää palokuntaa ennen kuin tulipalo on syttynyt, mutta koska on tutkimustuloksia esimerkiksi siitä, että muissa maissa nettipokeri on jo aiheuttanut enemmän ongelmia (Valkama 2006), nettipokeri rahapelinä saattaa sisältää riippuvuutta aiheuttavia piirteitä (Griffiths ym. 2009a) ja sen suosio on levinnyt melko nopeasti, on luultavasti hyödyllistä pyrkiä estämään tulipalon syttyminen alun perin; sammuttaminen kun saattaa olla paljon vaikeampaa.

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa avaan aineiston keräämistä, sen sisältöä ja käsittelyä. Internetaineistoon liittyy tutkimuseettisiä kysymyksiä, jotka on syytä ottaa huomioon tutkimusta tehtäessä.

Tarkastelen myös omaa asemaani tutkijana, kun kyseessä on aihe, joka herättää erilaisia tunteita puolesta ja vastaan.

3.1 Aineisto ja tutkimuseettiset kysymykset

Ryhtyessäni keräämään aineistoa arvelin, ettei haastateltavien saaminen ole kovin helppoa ja päätin yrittää löytää samalla ilmoituksella sekä haastateltavia että ihmisiä, jotka kirjoittaisivat tarinansa minulle. Julkaisin ilmoituksen (liite 2) kahdella peliongelmaisille tarkoitetulla keskustelupalstalla ensimmäisen kerran loppusyksyllä 2008. Syksyllä 2009 uudistin haastattelu- ja kirjoituspyyntöni kahdella peliongelmaisten keskustelupalstalla ja julkaisin sen ensimmäistä kertaa kolmella yleisellä keskustelupalstalla sekä yhdellä pokerin harrastajille tarkoitetulla keskustelufoorumilla. Lähetin haastattelu- ja kirjoituspyyntöni myös eteenpäin välitettäväksi asiakkaille Hietalinna-yhteisöön, Sosiaalipedagogiikan säätiöön Pelirajat'on vertaistukiryhmään sekä Maahanmuuttajanuorten pelaaminen hallintaan -projektiin, Helsingin ja Espoon talous- ja velkaneuvontoihin, Turun, Mikkelin ja Lahden A-klinikkasäätiöille tai niiden nuorisoasemille ja Helsingin tuomiokirkkoseurakunnan diakonissalle. Suurin osa tavoittamistani henkilöistä lupasi välittää viestin eteenpäin. Vein ilmoituksen paperisena myös Nimettömien pelureiden Helsingin kokoontumispaikkaan sekä Kirjasto 10:n ilmoitustaululle.

Minulla oli yhtä lukuun ottamatta kaikilta keskustelupalstalta ylläpitäjiltä lupa haastattelu- ja kirjoituspyynnön julkaisemiseksi. Viestien keräämiseen keskustelupalstalta minulla oli tutkimuslupa palstaa ylläpitävältä organisaatiolta. Haastateltavilta tai kertomusten lähettäjiltä en pyytänyt erillistä lupaa tiedon käyttämiseen tutkimuksellisissa tarkoituksissa, vaan oletin heidän siihen suostuvan kertoessaan tarinansa minulle. Haastattelu- ja kirjoituspyynnössä oli maininta siitä, että tutkimus on täysin luottamuksellinen ja nimetön ja että tietoja käytetään vain tutkimuksellisiin tarkoituksiin ja mainitsin nämä seikat myös haastattelujen alussa.

Näiden yhteydenottojen jälkeen olin tehnyt kolme haastattelua ja minulle oli lähetetty yhdeksän kirjoitusta, joista kaksi oli sellaisten henkilöiden lähettämiä, joilla todella oli ollut ongelmia nettipokerin pelaamisen suhteen. Seitsemän tekstin kirjoittajalla ei ollut sellaisia ongelmia, joita tutkimuskysymyksissäni tarkoitin. Aineisto tuntui pieneltä, ja keräsin peliongelmaisille tarkoitetulta keskustelupalstalta 56 viestiä, joissa kirjoittaja

mainitsee pelanneensa nettipokeria sekä kertoo kokeneensa jonkinlaisia rahapeliongelmiä. Tarkemman lukemisen jälkeen poistin tästä joukosta yhden viesteistä, koska siinä kirjoittaja ei niin suoraan kertonut kokeneensa ongelmia nettipokerin vuoksi. Yhdellä keskustelupalstalla haastattelupyynnöstäni oli virinnyt keskustelu, jota ajattelin aluksi käyttää myös aineistona. Keskustelu oli kuitenkin lähinnä siitä, miksi tällaista aihetta kannattaa tai ei kannata tutkia eikä siitä, millaisia ongelmia nettipokeri aiheuttaa, joten jätin sen aineistosta pois. Lisäksi keräsin vielä peliongelmaisten keskustelupalstalta sellaisia kirjoituksia, joissa joku toinen kirjoittaa läheisensä nettipokerin pelaamisesta ja sen ongelmista. Näitä tekstejä on viisitoista, ja kaikissa niissä vaimo tai tyttöystävä kirjoittaa puolisonsa liiallisesta nettipokerin pelaamisesta.

Aineistoni koostuu siis kolmesta haastattelusta, yhdeksästä minulle lähetetystä tekstistä, 55:stä peliongelmaisten keskustelupalstalta kerätystä viestistä, joissa peliongelmainen kertoo nettipokerin ongelmista sekä viidestätoista sellaisesta keskustelupalstan viestistä, jossa pelaajan läheinen kertoo nettipokerin haitoista. Haastatteluiden piti olla pääaineisto, mutta kaikki aineistot ovat yhtä tärkeitä. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen vaan tärkeintä on, että henkilöt joilta tietoa kerätään, tietävät asiasta mahdollisimman paljon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Kokemus on muunlaista tietoa kuin tutkijoilla tai ammattilaisilla saattaa olla (Järvinen-Tassopoulos 2009a).

Kun käytetään useita erityyppisiä aineistoja (haastattelut, kertomukset, keskustelupalstan viestit), kyseessä on aineistotriangulaatio (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 233). Kaikki aineistot ovat purettavissa tekstimuotoon ja niitä analysoidaan samankaltaisesti. Kaikkia aineistoja kuitenkin käsitellään erikseen, ja samankaltainen tieto eri tavoin hankittuna tukee tutkimuksen reliäabeliutta eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Hirsjärvi ym., 231). Termi triangulaatio on ehdotettu korvattavaksi termillä kiteyttäminen ja tutkimusta on verrattu kuin kristalliin katsomiseksi: se mitä nähdään kristalliin katsottaessa, riippuu siitä miten sitä katsoo (Janesick 2000, Hirsjärvi ym. 2009, 233 mukaan). Tässä pyrin katsomaan kristallia eri puolilta: ongelmia kokeneiden, heidän läheistensä sekä ongelmitta pelaavien näkökulmista.

Haastattelut tehtiin yksilö- ja teemahaastatteluina ja kaksi niistä tehtiin haastateltavien kodeissa ja yksi yliopiston tiloissa. Matkustin haastateltavien kotikaupunkeihin tekemään haastattelut. Haastattelut olivat melko vapaamuotoisia tilanteita, ja vaikka

haastateltavia oli vaikea saada, tuntui että haastateltavat kuitenkin mielellään puhuivat tästä aiheesta. Heille haastattelu oli mahdollisesti osittain terapeutinen kokemus ja he kertoivat omaa tarinaansa samalla itselleenkin. Nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneita ei kovin paljon julkisuudessa ole ollut ja he ehkä kokivat tämän kanavana saada omaa tilannettaan esille. Sirkka Hirsjärvi ym. (2009) mainitsevat, että haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää se, että haastateltava haluaa antaa vain sosiaalisesti suotavia vastauksia ja puhuu mielellään esimerkiksi itsestään hyvänä kansalaisena tai paljon tietävänä kulttuuripersoonana, mutta vaikenee muun muassa sairauksista, rikoksista tai alkoholin kulutuksesta (Hirsjärvi 2009, 206; Foddy 1995, 118, Hirsjärvi 2009 mukaan). Rahapeliongelmat kuulunevat niihin asioihin, joista haastatteluissa ei mielellään puhuta. Tämän vuoksi haastateltavien saaminenkin ehkä oli vaikeaa. Kun koko haastattelu käsitteli rahapeliongelmia, luulen että asiasta puhuttiin eri tavalla. Minulla oli olo, että haastateltavat halusivat nyt tuoda esille kaiken kokemansa; ikävätkin asiat joita he olivat tehneet rahapeliongelman vuoksi tai sen kourissa. Tähän saattoi olla syynä se, että haastateltavat olivat lopettaneet pelaamisen ja olivat hakeneet jonkinlaista apua peliongelmaansa. Osana toipumisprosessia varmasti on ongelmien itselleen myöntäminen.

Keskustelupalstalta keräsin viestejä syyskuun 2009 ja maaliskuun 2010 välisenä aikana. Hain viestejä peliongelmaisille tarkoiteltulta keskustelupalstalta esimerkiksi sanoilla "pokeri" tai "nettipokeri" ja luin tulokseksi tulleita viestejä ja viestiketjuja. Keskustelupalstalla on paljon keskustelua siitä, onko nettipokeri taitopeli ja onko sen avulla mahdollista parantua rahapeliongelmaasta. Etsin viestien joukosta sellaisia, joissa kirjoittaja puhuu omasta, nettipokeriin liittyvästä peliongelmaastaan. En tutkinut internetin keskusteluita sinänsä keskusteluina, vaan poimin sieltä ne viestit, joissa kirjoittaja puhuu nettipokerin haitoista. Tälle keskustelualueelle aika moni oli kirjoittanut oman tarinansa, jota muut sitten mahdollisesti olivat kommentoineet. Internetin keskusteluihin voi kirjoittaa kuka tahansa, mitä tahansa ja se on otettava huomioon kerätessä aineistoa sieltä. Minulla ei kuitenkaan ollut syytä olla luottamatta näiden kirjoittajien tarinoiden todenmukaisuuteen. Kerättyjen viestien kirjoittajat olivat tajunneet että heillä on ongelma pelaamisen kanssa ja he olivat tulleet lukemaan muiden kertomuksia ongelmasta ja myös itse kirjoittamaan omasta tilanteestaan. Näissä teksteissä tuli esiin sama kuin haastatteluissakin: pelaajat halusivat kertoa kaiken, enkä näe syytä, että he olisivat näistä asioista valehdelleet. Ennemmin heidän piti saada kirjoitettua esimerkiksi velkojen määrä ylös, ja ymmärrettyä ongelmat itse, ennen kuin

toipumisprosessi pystyi alkamaan. He joutuivat myös keskustelupalstalla alituisen todistelemaan olevansa todella peliongelmaisia, sillä nettipokeria voitollisesti pelaavat kirjoittivat sinne omia mielipiteitään esimerkiksi siitä, kuinka nettipokerin avulla ja oikealla pelityylillä on mahdollista päästä rahapeli riippuvuudesta eroon.

Peliongelmaiset joutuivat kerta toisensa jälkeen toteamaan, ettei riippuvaiselle ole muuta vaihtoehtoa rahapelien suhteen kuin nollatoleranssi.

Läheisten kirjoitukset keräsin maaliskuussa 2010 samalta keskustelupalstalta selaamalla viestejä, joissa puhutaan nettipokerista. Näissä kirjoituksissa en niinkään ollut kiinnostunut siitä, miten kirjoittaja eli läheinen sopeutuu tilanteeseen, vaan kuten muistakin aineistoistani, etsin kuvauksia ongelmista ja siitä miten läheiset näkevät ongelmat ja pelaamisen. Kuvaukset tuovat lisäarvoa tutkimuskysymyksien pohdintaan, eli ongelmien ehkäisyyn ja siihen missä vaiheessa ongelmaan olisi mahdollista puuttua. Kun nettipokeria liiallisesti pelanneiden itsensä kirjoittamat tai kertomat tarinat sijoittuivat usein aikaan, jolloin he ovat jo lopettaneet pelaamisen tai ainakin tajunneet sen olevan ongelma, niin näiden puolisoiden kirjoitukset kertovat enemmän ajasta, jolloin pelaaja itse ei vielä ongelmaa näe. Nämä kertomukset tuovat siis myös ajallisesti toisen näkökulman.

Minulle lähetetyistä kertomuksista vain kaksi oli sellaista, joissa kirjoittaja kertoi omasta peliongelmastaan ja nettipokerin pelaamisesta. Seitsemässä tekstissä kirjoittaja sanoo, että hänellä ei ole ongelmaa nettipokerin pelaamisen suhteen, mutta haluaa kuitenkin kirjoittaa minulle. Vaikka nämä tekstit eivät sinällään sovi tutkimuskysymyksiini, halusin kuitenkin ottaa ne aineistooni mukaan. Ne omalta osaltaan tuovat mielestäni yhden näkökulman "kristalliini". Nettipokerin vuoksi ongelmia kokenut on ongelmiseen maailmassa, jossa nettipokerilla rikastuneita ihaillaan, sen kerrotaan olevan taitopeli ja nettipokeria suositellaan lääkkeeksi rahapeliongelmiin.

Keskustelupalstalta kerättyjen viestien kirjoittajia ei ole informoitu siitä, että heidän viestejään tällaisessa tutkimuksessa käytetään, eikä heiltä ole kysytty lupaa tekstien käyttämiseen. Hyvän tutkimusetiikan mukaisesti olisi voinut olla hyvä lähettää keskustelupalstalle viesti, jossa kerrotaan että kirjoituksia kerätään tähän tutkimukseen. Sekä yksilöt että yhteisö saattavat kokea itsensä loukatuiksi, jos he saavat jälkikäteen selville olleensa tutkittavina, ja tutkijan voidaan ajatella olleen niin sanottu *väijyjä* (engl.

lurking), joka on saattanut käyttää nettikeskusteluja tutkimuksessaan miettimättä tarkemmin omia velvollisuuksiaan tutkijana ja saattaen jopa aiheuttaa vahinkoa tutkittavalle yhteisölle (Järvinen-Tassopoulos 2009a). Toisaalta kirjoittajat ovat kirjoittaneet tekstinsä avoimelle keskustelupalstalle, josta kuka tahansa voi ne lukea. Huumeidenkäyttöä keskustelupalstan viestien avulla tarkastelleessa tutkimuksessa (Roine 2004, 21) ei kirjoittajilta ollut kysytty lupaa tekstien käyttämiseen, sillä luvan saaminen kaikilta nähtiin mahdottomaksi ja suuri osa teksteistä olisi jäänyt silloin pois. Keskustelupalstan viestejä verrattiin yleisönosastokirjoituksiin, joissa jokainen voi paljastaa itsestään niin paljon kuin haluaa (Roine 2004, 21). Kuitenkin, koska kirjoittajia ei informoitu viestien käyttämisestä, olen jättänyt keskustelupalstan suorien lainausten yhteydestä kirjoittajien nimimerkit pois, enkä ole kertonut miltä keskustelupalstalta viestit on kerätty. En erottele suorissa lainauksissa myöskään haastateltavia, koska heitä on niin vähän, että lainauksia yhdistelemällä olisi haastateltava ehkä enemmän tunnistettavissa. Olen myös muokannut keskustelupalstan suorita otteita kirjakieliseksi ja häivyttänyt kaikista otteista tunnistamisen mahdollistavat tekijät.

Eettisesti ongelmallisin kohta aineistossani ovat juuri keskustelupalstalta kerätyt tekstit. Internetistä on helppo löytää tutkimusaiheita ja valmiita tutkimusaineistoja, mutta virtuaalisten yhteisöjen jäsenillä on tutkittavina samanlaisia oikeuksia kuin kenellä tahansa haastateltavalla. Nettikeskustelujen käyttö aineistona vaatii tutkijalta selkeää perustelua, sillä se saattaa vaikuttaa keskustelijoiden elämään. (Järvinen-Tassopoulos 2009a.) Koska haastateltavia oli vaikea saada, on nettikeskusteluaineisto nettipokerin haittojen tutkimiselle todella tärkeä, eikä samankaltaista tietoa olisi saanut muualta. Nimimerkillisten keskustelupalstojen suhteen on kiinnitettävä tutkimuseettisesti huomiota siihen, millainen aihepiiri ja avoimuuden aste palstalla on. Arkaluontoiset ja henkilökohtaiset aiheet pakottavat tutkimuseettiseen varovaisuuteen. (Kuula 2006, 185.) Internetissä kasvokkainen kontakti keskusteluissa puuttuu, mutta sen näyttää korvaavan henkilökohtaisuus ja intiimiys (Järvinen-Tassopoulos 2009a). Rahapeliongelmat ovat luokiteltavissa arkaluontoiseksi ja henkilökohtaiseksi aiheeksi. Lainsäädännöllisesti tällaisia nimimerkein käytyjä keskusteluja voi tallentaa tutkimustarkoitukseen, jollei osallistujia voi keskusteluista tunnistaa (Kuula 2006, 185). Peliongelmaisten keskustelupalstan kirjoittajia ei voi heidän palstalle lähettämistään viesteistä useimmiten tunnistaa. He kuitenkin saattavat palstalle kirjoittaessaan kokea osallisuutta yhteisöön, joka on jollain tavalla rajattu ja turvalliseksi koettu, ja siksi tulee pohtia, miksi ja miten

tällaista aineistoa tutkimuksessaan käyttää (Kuula 2006, 185). Tämä palsta on ainoa, jossa on näin paljon nettipokerin ongelmalliseen pelaamiseen liittyviä kirjoituksia ja siksi perusteltu paikka aineiston keräämiselle. Pysin käyttämään sen verran yleisiä suoria lainauksia, etteivät kirjoittajat välttämättä itsekään tunnista itseään valmiista tutkimuksesta.

Aineiston analyysi ja kerääminen tapahtuivat osittain lomittain. Aineiston kerääminen alkoi jo marraskuussa 2008 ja jatkui maaliskuuhun 2010 saakka. Olin aloittanut aineiston käsittelyn jo syksyllä 2009. Aineistoja on kuitenkin erilaisia, ja analysoin aineistoja eri aikaan.

3.2 Analyysimenetelmä

Analysoin aineistoja sisällönanalyysin keinoin ja kaikki aineistot erillisinä. Aloitin aineistojen käsittelyn koodaamalla niitä ja etsimällä samankaltaisuuksia eri teemoihin liittyen. Olin kiinnostunut siitä, millaisia ongelmia nettipokeri oli aiheuttanut, miksi nettipokeria alun perin oli ryhdytty pelaamaan, miksi se oli muodostunut ongelmaksi, millaista apua oli saatu ja miten näitä ongelmia olisi ollut mahdollista ennaltaehkäistä.

Ajattelin ensin tutkimuksen olevan aineistolähtöistä eli induktiivista. Tällöin ei testata teorioita tai hypoteeseja eikä tutkija määrää mikä on tärkeää. On pysyttävä aineistossa ja suljettava pois ennakkokäsitykset ja teorit. (KvaliMOTV, Aineisto- ja teorialähtöisyys.) Minulle oli muodostunut erilaisia ennakkokäsityksiä nettipokerin pelaamisen järjestämisestä jo ennen aineiston keräämisen aloittamista. Olin nettipokeria ja sen pelaamisen luvallisuutta, turvallisuutta ja hyödyllisyyttä koskevassa keskustelussa asettunut nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneiden puolelle. Ajattelin siis ennakkokäsityksenä, että nettipokeri saattaa aiheuttaa ongelmia ja että se todennäköisesti niitä joillekin pelaajille aiheuttaa. Toisaalta se on pakollinen ennakkokäsitys, jos tutkimuksen aiheena ovat nettipokerin aiheuttamat ongelmat ja aineistona vain ongelmia kokeneiden tarinoita. Ei kuitenkaan pidä ajatella, että nettipokeri aiheuttaa aina ongelmia tai ettei se niitä aiheuta koskaan. Tutkimukseni on kuitenkin enemmän teoriasidonnaista, abduktiivista: aineistosta tehdyille löydöksille etsitään tulkintojen tueksi teorioista selityksiä tai vahvistusta (KvaliMOTV, Aineisto- ja teorialähtöisyys). Peilaan löytämiäni ongelmia ja niiden syitä aiempiin tutkimuksiin nettipokerista ja internetissä pelattavista rahapeleistä. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajarvi

(2009) puhuvat teoriaohjaavasta analyysistä. Heidän mukaansa siinä on teoreettisia kytkeitä ja teoria toimii apuna analyysin tekemisessä, mutta analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan. Analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta tässä ei pyritä testaamaan aiempia teorioita vaan pikemmin avaamaan uusia ajatusuria. Joitakin aineistoistani löytämiäni seikkoja tuen aiemmilla nettipokeriin liittyvillä tutkimuksilla tai nämä tutkimukset ovat mielessäni kun käyn aineistoa läpi ja tulkitsen sitä. En poimi aineistosta asioita tai ilmauksia jonkin tietyn teorian mukaan, vaan lähestyn aineistoa sen omilla ehdoilla, ja analyysin edetessä liitän sen aiempiin tutkimuksiin. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.)

Laadullisessa sisällönanalyysissä analyysi etenee usein saman kaavan mukaan: ensin päätetään, mitkä asiat aineistossa kiinnostavat, sen jälkeen erotetaan aineistosta ne asiat, jotka kiinnostukseen sisältyvät, kerätään merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta, luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään aineisto ja lopuksi kirjoitetaan yhteenveto (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.) Näissä aineistoissa ei ollut paljon muita kuin omiin tutkimuskysymyksiini liittyviä asioita, joten lähes kaikki aineisto kiinnosti minua. Eri aineistoissa tosin kiinnostivat vähän eri asiat, kun esimerkiksi läheisten kirjoituksissa keskityin pelaajan pelaamiseen, en läheisen asemaan, ja minulle lähetetyissä kertomuksissa, joissa kirjoittajalla ei ollut peliongelmaa, olin kiinnostunut erilaisista asioista kuin peliongelmaisten teksteissä. Kävin aineistoja läpi teemojen mukaan. Kaikissa muissa paitsi ongelmitta pelaavien kirjoituksissa teemat olivat suurin piirtein samat: aiemmat rahapeliongelmat, nettipokerin pelaamiseen ja ongelmaan liittyvät seikat, apu tai tuki ongelmiin ja tulevaisuus. Keräsin aina yhteen teemaan liittyvät asiat yhteen ja ryhdyin järjestelemään näitä alaryhmiä uusiksi alaryhmiksi. Tässä aineistossa eivät ikä tai sukupuoli olleet niin suurella osalla, koska esimerkiksi kaikki haastateltavat olivat miehiä ja keskustelupalstan viesteistä oli suurimmasta osasta mahdollista tietää varmaksi, oliko kirjoittaja mies vai nainen ja minkä ikäinen hän oli. En siis ennen varsinaisten teemojen etsimistä ryhmitellyt aineistoa tiedonantajien iän tai sukupuolen mukaan (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 93).

3.3 Tutkijapositio

Nettipokeri on Suomeen rantautumisestaan saakka ollut välillä voimakkaastikin esillä sekä yleisesti mediassa että poliittisessa keskustelussa. Olen tutkimuksen edetessä lukenut sekä peliongelmaisten että nettipokerin harrastajien keskustelupalstoja ja myös

erilaisia yleisönosastokirjoituksia aiheesta. Sekä saamistani vastauksista kertomusten muodossa ja keskustelusta keskustelupalstoilla haastatteluilmoitukseni jälkeen että yleisestä mielipidekeskustelusta on nähtävissä, että monien nettipokerin harrastajien mielestä peli ei aiheuta haittoja tai niitä ei ole tähdellistä tutkia, mahdollisesti siksi, että he pelkäävät nettipokerin pelaamisen kieltämistä. Sain kommentteja, että tutkimusaiheeni on jotenkin ”väärä” tai ”asenteellinen” ja ehdotuksia vaihtoehtoisiksi tutkimusaiheiksi, kuten kolikkopelien aiheuttamat ongelmat. Jouduin puolustelemaan tutkimustani jopa vapaa-ajan illanistujaisissa. Olen kuitenkin saanut myös paljon positiivista palautetta aiheen valinnasta ja myös pokerinharrastajien apua aineiston keräämisessä.

Omaan näkökulmaani vaikuttivat ensin saamani kommentit sekä rahapeliongelmaisten keskustelupalstalla käyty runsas keskustelu siitä, aiheuttaako nettipokeri todella ongelmia vai pelaavatko jotkut ihmiset sitä vain väärin. Toivottomana luin viestiketjuja, joissa peliongelmainen yrittää selittää voitollisesti pelaavalle, että kyseessä on ongelmaisten keskustelupalsta ja että harrastajille on olemassa omat areenansa. Unohdin omat tutkimuskysymykseni ja olisin omassa tutkimuksessani halunnut mennä tähän keskusteluun mukaan. Minun kuitenkin tuli pysytellä alkuperäisessä tutkimusongelmassani ja kerätä peliongelmaisten keskustelupalstalta vain sellaisia tekstejä, joissa kirjoittaja kertoo omasta peliongelmastaan ja nettipokerin pelaamisestaan. Mielipiteeni nettipokerin järjestämisestä eivät olleet tutkimuksen edetessä niin voimakkaita kuin alussa. Melko pitkä aika aineiston keräämiseen oli minulle tarpeellinen, jotta oma näkökulmani aiheeseen selkiytyi. Siinä miksi tutkia nettipokeria irrallaan muista rahapeleistä pidin lähtökohtana esimerkiksi sitä, että sitä pidetään erilaisena pelinä kuin muita rahapelejä. Toisaalta ajatellaan, että se saattaa aiheuttaa ongelmia ja että sitä tulisi erikseen säädellä, ja toisaalta sitä pidetään enemmän taitopelinä kuin muita rahapelejä ja se on muodostunut harrastukseksi ja joillekin ammatiksi. Oma asemani on irrallaan nettipokerimaailmasta enkä ole koskaan kokeillut sen pelaamista. Mietin, vaikuttaako se tutkimukseen ja mahdollisiin tuloksiin. Jos saan tuloksia nettipokerin ongelmista, niin pelin harrastajan mukaan kyseessä ei välttämättä ole ongelma, vaan vain pelin luonteeseen liittyvä seikka. Olen kuitenkin pitänyt aineiston keräämisessä ja käsittelyssä ongelmien määritelmänä sitä, että haastateltava tai kirjoittaja itse kokee, että nettipokerin pelaamisesta on hänelle tai läheiselle aiheutunut ongelmia.

Haastattelut jotka tein, olivat minulle ensimmäisiä tutkimushaastatteluita. Tiesin aiheesta jonkin verran etukäteen ja asenteeni ensimmäisessä haastattelussa oli ehkä liian sulkeutunut ja ajattelin vielä liikaa nettipokerin puolustajia ja koko pelin ympärillä käytävää keskustelua. Myöhemmin pystyin avautumaan ja kuuntelemaan juuri sitä, mitä ongelmia kokeneilla oli minulle kerrottavana. Jos haastatteluita olisi ollut mahdollisuus tehdä lisää, olisin luultavasti saanut niistä vielä enemmän irti. Aihe on kuitenkin niin uusi ja lähdin tavallaan nollapistestä liikkeelle, että sain kaikista haastatteluista tutkimuksen kannalta tärkeää ja uutta tietoa. Kaikki haastateltavat olivat miehiä ja suurin osa nettipokerin pelaajista on miehiä. Minun sukupuoleni ei kuitenkaan mielestäni vaikuttanut tutkimuksen etenemiseen enkä saanut missään vaiheessa kommentteja siihen liittyen. Haastateltaville saattoi jopa olla helpompi kertoa tarinaansa ongelmista minulle, joka en pelissä itse ole ollut mukana. Jos haastattelijana olisi ollut mies, joka olisi vaikka menestynyt nettipokerissa, olisi haastattelutilanne voinut olla erilainen ja ongelmista puhuminen ehkä vaikeampaa.

4 Ongelmapelaajat

Nettipokerin ongelmien yleisyyttä tietyssä joukossa ja ongelmien kanssa korreloivia seikkoja on tutkittu aiemmin (esim. Griffiths ym. 2009a), mutta nettipokerin ongelmia laadullisesti ei niinkään ole selvitetty. Kaikista aineistoista on löydettävissä samankaltaisia piirteitä, mutta jokainen aineisto tuo oman lisänsä tutkimukselle. Haastatteluaineisto ja internetkeskustelut ovat esimerkiksi ongelmien kuvausten suhteen samankaltaisia kuin minulle lähetetyt kertomukset kun taas läheisten viestit antavat toisenlaisen näkökulman ilmiöön. Käsittelen aineistoja yksi kerrallaan: ensin haastatteluja, sen jälkeen keskustelupalstan otteita, kolmantena kertomuksia ja viimeisenä läheisten viestejä.

4.1 Ongelmapelaajien haastattelut

Haastatteluja oli siis kolme ja ne tehtiin teemahaastatteluina. Haastateltavat olivat 24–30-vuotiaita miehiä eri puolilta Suomea. Haastatteluaineisto oli järjestettävissä haastattelu-teemojen (liite 3) mukaisesti. Teemoja oli neljä: rahapeliongelmat, tuki ongelmiin, nettipokerin haittojen ennaltaehkäisy sekä haastateltavan tulevaisuudennäkymät peliongelman suhteen. Haastatteluaineiston käsittely on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä käsittelen haastatteluissa mainittuja aiempia

rahapeliongelmia ja nettipokeriin liittyviä ongelmia ja jälkimmäisessä tuen hakemista ja saamista sekä ongelmien ehkäisyä.

4.1.1 Pokerihuuma, pokeri kuin huume

Kaikilla haastateltavilla oli taustalla rahapeliongelmia ja he kertoivat aloittaneensa rahapeliä pelaamisen jo lapsena. Aiemmat rahapeliongelmat saattavat luonnollisesti olla suuri tekijä siinä, että nettipokerin pelaaminen aiheuttaa pelaajalle ongelmia, ja eräs haastateltava esimerkiksi uskoi, että nettipokeriin koukuttuvat ovat jo aiemmin kärsineet ongelmista rahapeliä pelaamisen kanssa. Tarinoista kävi ilmi, että pelaaja saattoi olla lopettanut muiden rahapeliä pelaamisen, mutta aloitti sitten uudestaan nettipokerilla, kun sen tarjonta maailmalla yleistyi. Myös saattoi olla, ettei aiemmin rahapeliä kanssa ollut niin pahoja ongelmia, mutta nettipokeriin sen sijaan voi laittaa niin paljon rahaa, että se muodostui ongelmaksi. On arveltu, että internet on erityisen vaarallinen rahapeliympäristö etenkin nuorille ja ongelmapelaajille (Smeaton & Griffiths 2004, 49).

"Joo, siitä se lähti... aina ollut perso noille peleille että se on ollut ihan muksusta lähtien, tuli pelattua niitä kolikkoautomaatteja, että se, oli se silloinkin tietynlainen ongelma, mutta se kuitenkin, puhutaan niin pienistä summista, sellaista viikkorahojen pelaamista... mutta se on aina ollut, ihan pienestä pitäen se juttu"

Nettipokerin pelaaminen oli aiheuttanut pelaajille neljänlaisia ongelmia: taloudellisia, henkisiä, sosiaalisia ja fyysisen terveyden ongelmia. Taloudellisia ongelmia oli kaikilla, johtuen suurista häviöistä ja mahdollisesta velan ottamisesta häviöiden takaisin voittamiseksi. Kaikki haastateltavat olivat hävinneet rahaa ja ottaneet velkaa pelaamisen vuoksi, toiset vähemmän, toiset enemmän. Kaikki olivat käyttäneet pikavippejä joissain määrin ja joillakin velat olivat suuria. Velkaa oli otettu sekä pelaamiseen että elämiseen, kun rahat oli käytetty pelaamiseen. Ison voiton jälkeen ajateltiin, että nyt on hyvä kausi ja kannattaa pelata lisää vaikka lainarahalla tai ison häviön jälkeen hävityt rahat oli saatava pelaamalla takaisin. Rahan häviäminen peliin oli iso ongelma ja se aiheutti myös muita ongelmia, esimerkiksi unettomuutta tai masennusta. Jos oli velkaa, haastateltava saattoi miettiä sitä lähes koko ajan.

"Plus sitten tietysti et mitä siihen on hävinnyt kaikki palkat ja tällaiset, että..ei siinä oikein mitään hirveitä hankintoja.. että aina kun palkka tuli niin maksoin jotain pakollisia laskuja ja

pelasin loput. Et on ne, onhan ne isoja summia mitä tuohon on tullut hävittyä.."

"Kyl se, kaikista eniten se on se rahan häviäminen. Sen kun, kun sitä miettii koko ajan. Että..mun on hirveen vaikee ymmärtää että se rahasumma minkä mä oon hävinny, se on kuitenkin hirvee kasa rahaa."

Mielenterveydellisiä ongelmia, kuten masennusta, itseinhoa ja jopa itsetuhoisia ajatuksia oli sekä pelaamisesta johtuen että velkojen vuoksi. Pelaaja oli saattanut pelata öisin tai ei ollut pystynyt velkojen murehtimiselta nukkumaan. Toisaalta yksi haastateltavista kertoi, että nukkuessa ei tarvinnut miettiä velkoja ja uni tuntui turvapaikalta. Haastateltavat saattoivat hävetä pelaamistaan ja ongelmaansa ja tuntea pelaamisesta syyllisyyttä. Isot hävityt summat masensivat ja haastateltavat kertoivat pelaamisen ja ongelman vaikuttaneen negatiivisesti yleiseen henkiseen hyvinvointiin. Haastateltavat olivat saattaneet ajatella jopa itsemurhaa.

"Sitä on hirveen vaikee käsittää minkä takia mä tein mitään tollasta, noin pöljää... siitä tulee niin itseinho, joka kestää kauan. (...) Se on, se on aika kamala paikka, se on pakko myöntää. Et kyl tää melkonen helvetti on ollu, ja on vieläkin, et se..mä väitän että, joka päivä, vähintään viiden minuutin välein mä mietin sitä mitä mä oon tehnyt."

"Se et on koko ajan paha olla. Aamulla kun sä heräät niin ensimmäisenä sä oot että voi jumalauta et.. Et, mä inhosin olla hereillä."

"Ja se asioitten peittely ja just se vaikuttaa siihen että tuntee olevansa niin läpeensä mätä ihminen ja valehtelija ja huono.."

Liiallinen pelaaminen vaikutti myös sosiaaliseen elämään ja ongelma pyrittiin salaamaan tai piilottamaan; elettiin eräänlaista kaksoiselämää. Silloinkin kun pakon edessä ongelmasta kerrottiin jollekin läheiselle, saatettiin siitä jättää osia edelleen pois eikä esimerkiksi kerrottu velkojen todellista määrää. Pelaamiseen meni paljon aikaa, mikä saattoi vaikuttaa esimerkiksi parisuhteeseen. Haastateltavilla oli ollut pelaamisen vuoksi ongelmia parisuhteissaan, tai peliongelma oli huonontanut itsetuntoa, eikä vastakkaiseen sukupuoleen tutustuminen ollut helppoa. Ajan viemisen lisäksi peli ja pelaaminen hallitsivat ajatuksia myös silloin kun ei pelannut, eivätkä muut asiat niin kiinnostaneet. Jos hävisi paljon, se masensi eikä pelaaja jaksanut ajatella muuta kuin selviämistä veloistaan. Pelaaja saattoi ajatella pokerikäsiä muuallakin kuin pelipöydässä,

ja koko tuttavapiiri oli ehkä muodostunut pokerin ympärille. Toisaalta pelaamista luonnehdittiin epäsosiaaliseksi ja sen kerrottiin eristävän muusta maailmasta: millään muulla kuin nettipokerilla ei sillä hetkellä ollut väliä. Rahapelaamista ennen internetiä on kuvattu sosiaaliseksi toiminnaksi, mutta internetissä pelaaminen on enemmän epäsosiaalista kuin sosiaalista (Griffiths 1999, 279). Toisaalta nettipokeria harrastavilla ja ongelmitta pelaavilla pelaamiseen saattaa liittyä myös sosiaalinen ulottuvuus esimerkiksi internetin pokeriyhteisöissä, joissa keskustellaan omasta pelistä ja sen kehittämisestä (Svartsjö ym. 2008, 50–51). Pelaaminen vaikutti myös töihin ja kouluun, ja esimerkiksi pelaamiseen kuluneen yön jälkeen töihin meneminen saattoi olla vaikeaa ja koulupäiviä jäädä välistä pelaamisen vuoksi.

”No tota, koska se on noin addiktoiva muoto koko nettipokeri, se rupee yhtäkkiä hallitsee sun ajattelua, mul esimerkiksi, kyl vie ihan tyhmissä tilanteissa kun pitäis skarpata ja muuta ja mä mietin jotain käsittämättömiä todennäköisyyksiä ja siinä, ihan älyttömiä juttuja.”

”Se oli tosi epäsosiaalista. Se on sellanen homma mikä erakoittaa, ainakin mun tapauksessa. Et se, muut asiat menettävät tavallaan mielenkiinnon.”

Fyysiset ongelmat olivat haastateltavien kertomuksissa pienemmässä osassa, mutta he kertoivat nettipokerin liiallisen pelaamisen vaikuttaneen fyysisen kunnon huonontumiseen ja painon nousuun, kun päivät kuluivat tietokoneen ääressä.

”Että, kiloja tuli älytön määrä lisää..”

”Fyysinen kunto rapistuu siinä ku tavallaan et sä tee muuta ku istut päivät pitkät koneella..”

Nettipokeria oli ryhdytty pelaamaan kolmenlaisista syistä: ”unelma”, ”järki” ja ”raha”. Unelmaan liittyvät syyt pelaamiselle olivat esimerkiksi hyvin menestyneiden pelaajien seuraaminen, ”kaikki voivat voittaa” -ajatus tai kaveripiirissä pelaaminen ja mahdollisesti kavereiden menestyminen pelissä. Järkisyys pelaamiselle liittyivät siihen, että nettipokeria pelataan muita ihmisiä vastaan ja että siitä on mahdollista voittaa rahaa. Verrattaessa muihin rahapeleihin nettipokerin ajateltiin olevan taitopeli muiden rahapelien perustuessa pelkästään tuuriin, ja tämä saattoi ajaa kokeilemaan nettipokeria siitä huolimatta, että aiemmin oli ollut rahapelien kanssa ongelmia. Kolmas syy pelaamiselle oli raha, joka on luultavasti mielessä kaikilla nettipokerin pelaamisen

aloittavilla. Haastateltavat kertoivat ajatelleensa, että pystyisivät helposti voittamaan ylimääräistä rahaa pelaamalla. Kanadassa tutkittiin internetrahapelien mainostusta ja nettipokerin mainoksien todettiin olleen suunniteltu usein niin, että nettipokeri ja sen pelaaminen kuvattiin taitoa ja taktiikkaa vaativaksi urheiluksi ja hauskaksi toiminnaksi, eikä vastuullisesta pelaamisesta tai pelin todennäköisyyksistä mainoksissa mainittu mitään (McMullan & Miller 2008, 242–245).

"Noo.. kyl se antaa ehkä vähän väärän kuvan siitä.. et.. mä luulen et sit just alkaa ajattelemaan sillei et miksen mäkin. Tavallaan muodostuu semmonen kuva et ittekin voi niinku tost vaan alottaa pelaa ja päästä samoihin summiin.. "

"On, että tavallaan jokaiselle istutetaan päähän se ajatus että sä oot seuraava..kuningas.."

"(..) kyl sitä jossain vaiheessa ajatteli et ku pystyis elättämään ittensä tällä näin ja et pystyis tienamaan niinku helpolla paljon rahaa.."

Vaikka haastateltavat unelmoivat lisärahaa ja itsensä elättämisestä pokerilla, eivät he kuitenkaan ainakaan enää haaveilleet pokeritähden urasta. Päinvastoin, nämä haastateltavat pitivät ammattilaispelaajia ennemmin ikävinä, itsekkäinä tai ahneina ihmisinä kuin ihailun arvoisina. On vaikea sanoa, olivatko heidän ajatuksensa olleet erilaisia ennen peliongelman muodostumista.

"Emmä koskaan halunnu sellaseks et mä oisin mikään pokeriguru, koska ne on mun mielestä urpoo sakkia."

"(..) et ne on niin vastenmielistä porukkaa ne pokerinpelaajat, kyllä semmonen ryhmä et en mä missään muualla oo, et niin itsetietosia on ja niin leveitä ja niin ärsyttäviä tyyppejä että niin paljon parempia ihmisiä että et mistään löydä vastaavaa."

Woodin ym. (2007a, 360) mukaan se, että nettipokerin pelaaminen on sosiaalisesti hyväksyttävää, pokeriturnauksia näytetään televisioissa, nettipokeria voi pelata ympäri vuorokauden ja sen uskotaan olevan enemmän taitopeli kuin ulkoapäin säädelty, vaikuttavat siihen, että nettipokeri saattaa aiheuttaa voimakkaastikin ongelmia. Svartsjön ym. (2008) tutkimuksessa nettipokeria ongelmallisesti pelaavien luonnehdittiin hakevan pelistä rahaa, jännitystä ja tunnepitoisia elämyksiä, kun vertailuryhmä pelasi pelitaitojaan kehittääkseen ja ansaitakseen rahaa niiden avulla (Svartsjö ym., 49–50). Haastatteluaineistossa pelaaja saattoi uskoa, että pitkällä

aikavälillä nettipokerista on mahdollista voittaa ja oli siksi valmis panostamaan peliin enemmän rahaa kuin ehkä muuten olisi panostanut. Toisaalta jälkikäteen pelaamisesta puhuttaessa haastateltavat totesivat, ettei heillä ollut pelaamisen suhteen sellaista ”järkisysteemiä”, joka olisi kuulunut olla pelissä menestyäkseen. Haastateltavat kertoivat pelanneensa tunteella ja riskillä, nähneensä nettipokerin uhkapelinä ja halunneensa voittaa lyhyessä ajassa paljon rahaa. He eivät myöskään käyttäneet aikaa esimerkiksi pokerioppaiden tai keskustelufoorumien lukemiseen. Svartsjön ym. (2008) mukaan riskiryhmän pelaaminen ei ollut niin määrätietoista ja esimerkiksi pokerikirjojen lukemiseen käytetty aika olisi ollut ristiriidassa pelaamiseen liittyvän viihteellisyyden tai hauskuuden periaatteiden kanssa (Svartsjö ym. 2008, 48).

Haastateltavilla saattoi olla menneisyydessä henkilökohtaisia ongelmia, esimerkiksi vanhempiin tai aiempiin parisuhteisiin liittyen, joita he pelaamalla ehkä yrittivät unohtaa. Haastateltava saattoi ajatella, ettei peliriippuvuus välttämättä ole se ensimmäinen ongelma vaan oire muista ongelmista menneisyydessä.

"Ja tuota, sekin [aiempi henkilökohtainen tilanne] on mulle ollu vähän sellanen juttu, joka on laukassu sitten sitä pelaamista. Että se vie sitä tuskaa pois."

Aiemmat rahapeliongelmat eivät haastateltavilla olleet muodostuneet niin suuriksi kuin nettipokeriin liittyvät ongelmat, johtuen muun muassa nettipokerin suurista panoksista. Nettipokeriin he olivat myös valmiita panostamaan enemmän kuin esimerkiksi kolikkopeleihin, koska se oli heidän mielestään voimakkaammin taito- kuin onnenpeli. Haastateltavat kertoivat, että nettipokerissa pienillä panoksilla aloitetut pelit eivät tuoneet enää hetken päästä samanlaista jännitystä kuin aluksi ja panokset vähitellen nousivat. Tämä johti suurempiin voittoihin ja suurempiin häviöihin, jotka molemmat ajoivat pelaamaan lisää. Haastateltavat kertoivat, että ongelmaa oli vaikea tunnustaa itselleenkään, vaikka lähes kaikki aika olisi mennyt pelaamiseen. Haastateltavat kuvasivat nettipokeria erityisen addiktoivaksi rahapeliksi, johon saattoi uppoutua pitkiksi ajoiksi ja kokonaan unohtaa muun maailman. Netissä pelatessa rahan arvo katosi ja jopa tuhannet eurot saattoivat tuntua pikkurahoilta. Isoilla summilla pelatessaan saattoi tuntea itsensä suureksi niin, ettei pelaamisella ollut mitään rajaa. Nettipokeri on nopea peli ja haastateltavat tiesivät siinä voivan voittaa lyhyessä ajassa paljon rahaa mitä he myös tavoittelivat. Kun pelatut summat kasvoivat, myös hävityt summat kasvoivat. Vaikka pelatessa saattoi tajuta, ettei pelaaminen enää muutu

voitolliseksi, ei pelaamista voinut lopettaa sillä aina pelatessa oli toivoa suuresta potista. Koska lainan saaminen pikavippien ansiosta on helppoa, suuretkin velat saattoivat kasvaa nopeasti.

”Mut ittelleni en nää kyl sellasta mahollisuutta et pelaisin nettipokerii olemattomilla panoksilla koska en sais silloin siitä sitä kicksiä mitä hain.”

”(...) silloin kun pelaa niin se.. aina on toivoo, kun sä pelaat: että sä voit saada sen ison potin ja että sä voit kuitata ittes nollille (...)”

”Se on paha juttu kun siihen kierteeseen menee [pikavipit], ne korothan on ihan jumalattomia, mut sitä ei siinä kun on hetken huumassa, kattoo et tuolta saa, äkkiä kolmesataa euroa ja kaikki pelitilille ja läiskimään, ei muuta kun seuraavasta uudestaan.”

On mahdollista pyrkiä etsimään taitekohtaa, jossa pelaaminen muuttuu harrastuksesta ongelmalliseksi. Tähän kohtaan vaikuttamalla ongelman kehittyminen pahemmaksi saattaisi olla mahdollista estää. Pelaajan tulisi huomata, milloin pelaamiseen kuluu liikaa aikaa, ja epäillessään omaa liiallista pelaamistaan tulisi siitä olla helpompi kertoa vaikka läheisille. Nyt kun pokerikulttuuri keskittyy lähinnä voittajien ympärille, voi epäonnistuneesta pokeriurasta olla vaikea puhua. Haastateltavien inho pokeriammattilaisia kohtaan saattaa olla viite siitä, ettei ongelmasta ole helppo puhua. On tunnistettavissa, että vähitellen pieniä voittoja keräävillä ja maltillisesti, omaa peliään analysoivilla nettipokerin pelaajilla on mahdollisesti pienempi todennäköisyys ongelmallisen pelaamisen kierteeseen joutumiseen (Svartsjö ym. 2008). Tässäkin aineistossa oli nähtävissä, että haastateltavat pyrkivät nopeasti isoihin voittoihin ja pelasivat tunteeseen ja onneen pohjautuen. Myös se että pikavippien saaminen on niin helppoa, nopeutti ongelmien kehittymistä.

4.1.2 Yksinäinen ongelmapelaaja

Haastateltavista kaikki olivat hakeneet jonkinlaista apua ongelmiinsa, ja kokemukset avun saamisesta olivat sekä positiivisia että negatiivisia. He kertoivat joidenkin asioiden auttaneen tai uskoivat että jotkin asiat voisivat auttaa pelaamisen lopettamisessa enemmän kuin toiset. Kokemukset auttajan kanssa puhumisesta ja vertaistuesta olivat positiivisia. Esimerkiksi ensimmäinen soitto puhelinpalveluun saattoi auttaa katkaisemaan pelaamisen, kun pelaaja sai purkaa pahan olon pois. Negatiivisia

kokemuksia oli kahdenlaisia: toiset liittyivät siihen, ettei ongelmasta tiedetä tarpeeksi, eikä siksi pystytä auttamaan, ja toiset käytännön asioihin jotka vaikeuttavat avun saamista. Haastateltavat olivat esimerkiksi kokeneet, että heitä pidetään yksinkertaisina, kun vain kerrotaan ne samat asiat jotka he itse löytäisivät internetistä puolesta tunnissa. He toivoivat käytännön apua esimerkiksi raha-asoiden hoitamiseen, ei vain tietoa ongelmasta ja sen tunnistamisesta. Nettipokeriongelman vuoksi saattaa tuntea olevansa yksin tai tuntua siltä, että muut pitävät tyhmänä tai huonona ihmisenä. Käytännön asioihin liittyvät ongelmat avun saamisessa olivat esimerkiksi se, että pienessä kaupungissa on vaikea löytää apua tällaiseen ongelmaan; että puhelinpalvelut eivät ole auki yöllä, jolloin pelaaminen usein tapahtuu; ettei voi mennä terapiaan, koska se tapahtuisi päivällä, jolloin täytyy olla ansaitsemassa rahaa velkojen takaisinmaksuun; sekä se, että vertaistukiryhmässä ei ole muita nettipokerin pelaajia. Auttavat tahot olivat myös neuvoneet ristiin: kehottaneet kumpikin kääntymään toisen puoleen. Vertaistukiryhmiin saattoi olla pitkät jonot, mikä kummastutti pelaajaa, joka tahtoi saada riippuvuuteen apua heti.

"Ja se tuntuu vieläkin siltä, et mä oon niin yksin tän asian kanssa. Et tavallaan, en koe saaneeni apua mistään. (...) et se on, emmä tiedä mitä se oikein on, et tääkin on niin pieni kaupunki et ei täältä oikein tämmöseen ongelmaan, musta tuntuu ettei täältä oikein löydy apua."

"(...) se vaikuttaa just siihen et sä et haluu lähtee helposti mihinkään yleisille paikoille.. tulee sellanen tunne et sama kuka ihminen sua kattoo, et se..et toi tietää..et se on sellanen pelkotila."

Ensimmäisenä askeleena avun saamisessa oli ongelman myöntäminen itselleen. Eräälle tilanne oli tullut eteen pahojen rahavaikeuksien ja liian suurien velkojen myötä, toinen inhosi peliriippuvaisen elämänsä niin paljon, että siitä oli päästävä pois. Käytännössä haastateltavat kertoivat sulkeneensa kaikki pelitilinsä, yksi jopa katkaisseensa internetliittymänsä joksikin aikaa ja eräs antaneensa raha-asiansa kokonaan jonkun läheisen hoitoon. Pelitilejä voi kuitenkin avata kymmenen lisää yhtä suljettua kohti, eikä terapiassa välttämättä kerrota mitään sellaista mitä et jo ongelmasta tiedä, joten ongelmasta selviämässä pelaajalla itsellään on suurin vastuu. Heitä oli auttanut eteenpäin esimerkiksi vertaistuki internetissä, puhelinpalvelut, läheiselle kertominen tai jonkin muun asian, kuten musiikin löytäminen pelaamisen tilalle.

Puhuimme haastateltavien kanssa myös siitä, olisiko näitä ongelmia ollut mahdollista ennaltaehkäistä. He olivat kaikki sitä mieltä, että ongelmien syntyminen olisi ehkäisty jos nettipokerin pelaaminen olisi ollut mahdotonta. He tavallaan itse toivoivat, ettei nettipokerin pelaaminen Suomessa olisi mahdollista mutta mainitsivat, etteivät kuitenkaan kannata ”poliisivaltiota”. Valistuksesta kysyttäessä he kaikki sanoivat, ettei se luultavasti olisi estänyt heidän pelaamistaan, sillä pelaaminen ei ollut rationaalista toimintaa. He kuitenkin olivat sitä mieltä, että nettipokeriin liittyvistä ongelmista tulisi julkisuudessa puhua enemmän, jotta ne tulisivat tunnetummiksi. Kaikki haastateltavat arvelivat, että jos olisi ollut tarjolla suomalaisen rahapeliyhtiön ylläpitämä nettipokerisivusto, olisivat he luultavasti siellä pelanneet. Siitä, olisiko se ehkäissy heidän ongelmiaan, eivät he luonnollisesti osanneet esittää arviota. Haastateltavilla oli epäilyksiä myös siitä, siirtyisivätkö pelaajat hyviä etuja tarjoavilta ulkomaisilta sivuilta kotimaiselle pelisivulle. Yksi haastateltavista oli käyttänyt vastuullisen pelaamisen rajoituksia muilla sivustoilla, mutta oli useimmiten löytänyt keinon kiertää niitä. Toinen totesi, että jos nettikasino olisi auki vaikka vain päivällä, niin aamua ja pelaamisen aloittamista olisi varmasti odottanut ”kuin kuuta nousevaa”. Eräs olisi kaivannut jonkinlaista palvelua, johon omat tietonsa syöttämällä olisi saanut samalla kertaa eston kaikille mahdollisille pokerisivuille. Peliyhtiöille on suositeltu, että ne käyttäisivät laajaa tietopankkiaan pelaajista ongelmapelaamisen tunnistamiseen, eikä vain pelien mainostamiseen (Griffiths ym. 2009a, 413).

"(...) ja kyllähän joka sivulla on linkki, pokerin vastuullinen pelaaminen ja sieltä saa asetella sit jotain noita rajoituksia ja kaikkee.. mut ei kyl ku on riippuvainen ni ei se sit auta hirveesti mitään."

Viimeisenä teemana haastatteluissa oli tulevaisuus, ja haastateltavien mukaan nollalinja nettipokerin pelaamisen suhteen on ainoa mahdollisuus päästä ongelmista eroon ja heidän tavoitteenaan oli olla pelaamatta enää yhtään jakoa. He kertoivat elämän tuntuvan paremmalta lopettamisen jälkeen ja kuinka enää ei tarvitse samalla tavalla koko ajan huolehtia rahasta ja veloista, kun ne ovat järjestyksessä, eikä myöskään kantaa paineita itse pelaamisesta. Näiden ongelmien kokemisen jälkeen he kertoivat arvostavansa asioita ja etenkin rahaa eri tavalla. Toipuminen ei kuitenkaan ole nopeaa, vaan aikaa velkojen maksamiseen ja henkisen hyvinvoinnin palautumiseen voi mennä kauankin.

4.2 Ongelmapelaaminen internetkeskusteluissa

Internetin keskustelupalstalta poimittuja viestejä on yhteensä viisikymmentäviisi ja niissä kaikissa mainitaan, että kirjoittajalla on peliongelma ja että hän on pelannut nettipokeria. Viestit ovat erimittaisia: lyhimmat muutaman rivin pituisia, pisimmät monen sivun kuvauksia kirjoittajan rahapeliongelmosta. Neljäntoista tekstin kirjoittaja on mies, kahden nainen ja lopuista sukupuoli ei käy ilmi. Yhdeksäsatoista viestissä mainitaan kirjoittajan ikä ja iät ovat 14:n ja 40 vuoden välillä. Kolmessatoista viestissä kirjoittajan ammatti tai koulutus käy ilmi ja kirjoittajat kertovat olevansa esimerkiksi opiskelijoita, työssäkäyviä, akateemisesti koulutettuja ja kaksi ilmoittaa olevansa myös pokeriammattilaisia. Kymmenessä tekstissä viidestäkymmenestäviidestä on mainittu, että kirjoittajalla on ollut ongelmia rahapelaamisen suhteen ennen nettipokerin pelaamisen aloittamista.

4.2.1 Aiheutuneet haitat

Kirjoittajista osa kertoi aloittaneensa pelaamisen kolikkopeleillä ja jatkaneensa siitä esimerkiksi veikkauspelien tai jopa riskisijoittamisen kautta lopulta internetpeleihin. Jotkut olivat pelanneet rahapelejä jo pitkään ja useat aloittaneet jo teini-iässä. Kuvauksia oli esimerkiksi rahan ottamisesta vanhemmilta pelaamiseen tai pelaamisesta kaikkialla missä mahdollista: kaupassa, ravintoloissa, baareissa ja uusimpana internetissä.

”Olen ollut peliongelmainen jo pienestä pojasta saakka (...) Jo yläasteiässä pelasin peliautomaatteja ja vakiota. Sitten tulivat pitkävedot ja nyt viimeisimpänä, 2000-luvulla nettikasinot ja -pokeri.”

Kirjoittajille oli aiheutunut nettipokerin pelaamisesta taloudellisia, sosiaalisia sekä terveydellisiä ongelmia (mielenterveys ja fyysiset). Taloudelliset ongelmat näkyivät häviöinä ja velkana. Kirjoittajat olivat hävinneet peliin suuriakin summia ja ottaneet myös velkaa pystyäkseen pelaamaan enemmän tai kattaakseen elämistä, kun tulot oli pelattu. Velka saattoi haitata muuta elämää estämällä esimerkiksi opiskelun tai minkään ylimääräisen tekemisen. Joillakin kirjoittajilla kaikki rahat menivät pelaamiseen eikä rahaa jäänyt edes vuokran tai sähkölaskun maksamiseen. Velkaa oli saatettu ottaa kaikista mahdollisista paikoista ja esimerkiksi pikavipit mainittiin monessa kirjoituksessa. On todennäköistä, että internetissä pelatessa rahan psykologinen arvo pelaajalle on pienempi kuin ”oikean” rahan ja elektronisen rahan käyttäminen saattaa

johtaa arvostelukyvyyn hämärtymiseen (Griffiths & Parke 2002, 313). Muutamissa viesteissä mainittiin, että velkojen takia kirjoittajalle oli tullut myös mielenterveydellisiä ongelmia, kuten masennusta tai unettomuutta, kun ei näkynyt keinoja, millä velat maksettaisiin pois. Masennus mainittiin useaan kertaan ja se liittyi sekä itse pelaamiseen että velkaantumiseen.

”Yhtäkään laskua en pystynyt maksamaan ja laskupinoa kertyi. Monia laskuja en enää silloin edes availut koska tiesin, etten niitä kaikkia ikinä pystyisi maksamaan. Kerran olen jopa saanut hädän asunnostani maksamattomien vuokrien takia.”

”Mietin, mistä teen rahaa huomiseen ruokaan.”

Kuvauksia siitä kuinka pelaaminen oli vaikuttanut kirjoittajien sosiaaliseen elämään, oli teksteissä runsaasti. Kirjoituksissa oli kuvauksia sekä *syistä*, eli miksi sosiaalisia ongelmia aiheutui että *seurauksista*, eli niistä haitoista, joita he sosiaalisessa elämässään olivat kohdanneet. Yksi syy sosiaalisten ongelmien syntymiselle oli velka, jonka maksaminen saattoi estää esimerkiksi harrastukset tai matkustelun. Kirjoittajat myös kuvasivat jaksaneensa innostua vain nettipokerista ja ajatelleensa peliä usein ja muiden asioiden menettäneen mielenkiinnon, sekä pelanneensa yöllä ja siitä johtuen valvoneensa pelaamisen vuoksi. Tulkitsin, että ainakin osaksi näistä asioista johtuivat kirjoittajien kuvaukset esimerkiksi heidän sosiaalisen elämänsä kuihtumisesta, työn tai koulun kärsimisestä ja ongelmista parisuhteessa. Ympäri vuorokautisen mahdollisuuden pelata rahapelejä on arveltu lisäävän ongelmia etenkin pelaajilla, joilla on aiemminkin ollut ongelmia rahapelien suhteen (Smeaton & Griffiths 2004, 49). Kun pelaaja ei pysty ajattelemaan muuta kuin pelaamista tai ei edes halua tehdä muuta, laiminlyö hän ystäviään ja parisuhdettaan. Muutamat kirjoittajista kertoivatkin seurustelusuhteensa kärsineen tai jopa katkenneen pelaamisen vuoksi. Eräs kertoi itse lopettaneensa seurustelusuhteen, jotta saisi lisää aikaa pelaamiselle. Kirjoittajat eivät olleet enää kiinnostuneita ystäviensä seurasta, seksuaalinen halukkuus oli saattanut kadota ja entiset harrastukset menettää kiinnostavuutensa. Sosiaalinen elämä kärsi sekä itse pelaamisen vuoksi että sitten kun pelaaminen oli muodostunut ongelmaksi, ongelmien vuoksi.

”Istuin seuraavan vuoden koneeni äärellä kaikki vapaa-ajat ja usein myöhään yöhön. Koulunkäyntini ja sosiaaliset suhteeni kärsivät tästä enemmän kuin silloin tajusinkaan.”

”Iltasella toivoin, että ketään ei tulisi käymään, jotta pelit eivät sotkeutuisi.”

raunioina, fyysinen kunto rapistunut (lisää painoa ja huono ryhti jatkuvasta ruudun tuijottamisesta).”

Mielenterveydellisiä ongelmia tulkitsin olevan kahdenlaisia: yleisiä henkisiä ongelmia sekä sellaisia, jotka voimakkaammin liittyivät nettipokerin raskaaseen luonteeseen riskipitoisena pelinä. Viesteissä esiintyneitä mielenterveydellisiä ongelmia olivat muun muassa masentuneisuus, huono olo, ahdistus, epätoivo ja jopa itsetuhoiset ajatukset. Nämä tunteet liitettiin sekä pelaamiseen että pelaamisen vuoksi tulleisiin velkoihin. Nettipokeriin pelinä vahvemmin liittyneitä ongelmia olivat esimerkiksi katkeruus siitä että on hävinnyt, minäkuvan kiinnittyminen pelituloksiin ja se, että nettipokeri oli liian rasittava peli pelaajan mielelle ja pelaaja kertoi psyykensä kärsineen. Kirjoittajat kuvasivat olevansa katkeria ja vihaisia, kertoivat muuttuneensa ihmisenä pelaamisen ja ongelmien myötä, tunteneensa olonsa likaiseksi pelaamisen vuoksi ja häpeävänsä liiallista pelaamistaan. He kertoivat pelaamisen pahimmillaan olleen kuin painajaisunta tai helvettiä ja pelaamisen tulevan uniin tai unen olevan pakopaikka ongelmilta.

”Olin juuri niin hyvä kuin viimeisimmät pelit. Mikäli pelit sujuivat hyvin, olin taivaissa. Mikäli huonosti, makasin peiton alla masentuneena. Muutenkin mielialat alkoivat mennä vuoristoratamaisesti, huomasin olevani entistä aggressiivisempi ja muutenkin ikävämpi ihminen.”

”Ahdistuneisuus tappioista, voittamisen kiihkosta, veloista ja unettomuudesta muokkasivat minusta toisen ihmisen.”

Peliongelma haluttiin salata läheisiltä koska ei haluttu kertoa pelaamisen tai velkojen todellista määrää. Läheisille ei myöskään uskallettu kertoa ongelmasta tai jopa pelaamisesta ylipäänsä, koska uskottiin, ettei läheinen ymmärtäisi. Saatettiin myös ajatella, että läheisten kärsimys vain lisääntyisi, jos he saisivat tietää ongelmien todellisesta laajuudesta. Pelaamista myös hävettiin, eikä siksi tahdottu kertoa. Nettipokeriin liittyvästä ongelmasta ei haluta puhua, koska pelaaja ei halua myöntää olleensa huono pelaaja ”hyvien pelureitten pelissä”.

”En edes kehtaa sanoa miesystävälleni, että hei tyttösi hävisi pirusti rahaa pokeripalstaan josta kerroit, se vaan haukkuisi ja sanoisi että ’jotkut ei vain osaa’”

”Olen kyllä hänelle kertonut, että pelaan pienillä panoksilla silloin tällöin, mutta todellista tilannetta hän ei tiedä. Joskus

kun vaimo on työmatkalla (onneksi tapahtuu harvoin), saatan pelata koko yön nettipokeria, vaikka seuraava päivä olisi työpäivä.”

4.2.2 Ongelmien kehittyminen

Kirjoittajat pelasivat nettipokeria lähinnä kahdesta syystä: taloudellisista ja nettipokerin luonteeseen liittyvistä. Monet pelasivat peliä koska tiesivät, että siitä on mahdollista voittaa suuria summia. Osa kirjoittajista myös pelasi, koska mistään muusta ammatista ei ollut mahdollista tienata niin paljon, tai ei voinut lopettaa enää, koska tulot tästä pelistä olivat niin suuret. Pelin luonteeseen liittyivät nettipokerin tuoma jännitys elämään, sen toimiminen pakotienä arjesta tai se, että nettipokeri vain on kiva peli. Monissa viesteissä kävi ilmi, että kirjoittajan peliuran alussa oli kohdalle sattunut suuri voitto, joka oli ajanut jatkamaan pelaamista. Useat myös kirjoittivat aloittaneensa pelaamisen ilmaispeleillä tai hyvin pienillä panoksilla.

”Reilu vuosi sitten tutustuin nettipokeriin, tietysti kun olin katsonut ammattilaisten pelejä missä kaikki näytti helpolta ja rahaa tuli joka suunnasta. Aloin pelata freerolleja, joista en tietenkään ikinä mitään voittanut.”

Aloittaessaan pelaamisen kirjoittajat olivat haaveilleet suurista voitoista, hyväksi pelaajaksi tulemisesta ja jopa mahdollisesta pokeriammattilaisuudesta. Mahdollisesti hälyttävää oli nettipokerin pelaamisen aloittaminen muiden rahapelien pelaamisesta aiheutuneen peliriippuvuuden hallitsemiseksi. Uskottiin, että se onnistuu, koska nettipokeri on voimakkaammin taitopeli kuin muut rahapelit. Woodin ym. (2007a) mukaan suosituimmat syyt pelata nettipokeria olivat jännitys ja rahan voittaminen. He huomioivat, että ongelmapelaajat pelasivat muita todennäköisemmin paetakseen muita ongelmia ja tuntiessaan itsensä onnekaaksi. Ongelmapelaamisen oireista kärsivät myös todennäköisemmin pitivät nettipokeria taito- kuin onnenpelinä, ja arvioivat väärin peliin liittyvää taidon määrää sekä omia taitojaan. (Wood ym. 2007a, 358.)

Griffithsin ym. (2009a) nettipokeritutkimuksen mukaan ne pelaajat, jotka todennäköisemmin kokevat ongelmia nettipokerin pelaamisen suhteen eivät pelaa kurinalaisesti ja käyttävät koko budjettinsa ja pelaavat useammin ja pidempiä jaksoja kuin ongelmitta pelaavat (Griffiths 2009a). Tämän aineiston mukaan nettipokerin pelaamisen kehittymiseen ongelmaksi vaikuttavat sekä rahaan että riippuvuuteen

liittyvät tekijät. Viesteissä kuvailtiin, kuinka pienet voitot eivät enää jonkin aikaa pelattua tuntuneet miltään ja haluttiin siirtyä isompiin pöytiin. Peliin voi laittaa loputtomasti rahaa ja häviöitä ryhdyttiin jahtaamaan takaisin. Suurtenkin häviöiden saatettiin ajatella olevan vain ”oppirahoja” tai häviöputken ”downswingiä”, jonka jälkeen voittoputki alkaa.

"(...) eli pakka ei todellakaan ollut kovinkaan lämmin minulle, ajattelin vain mielessäni kun koko kassa oli hävitty, että tämän pitää olla sitä pokeripiireissä mainostettua downswingiä. Oltuani varma että pelit lähtisivät vielä kohta nousuun tein taas parin sadan euron talletuksen, taisi mennä pari päivää ja kaikki rahat olit taas ns. tiltattu." [huom. ”tiltaamisella” pokerinpelaajat tarkoittavat tilaa, jossa pelaaja on ehkä hävinnyt jaon vastoin todennäköisyyksiä ja alkaa sen vuoksi pelata aggressiivisemmin kuin yleensä]

Toisaalta pelaaja ei välttämättä enää viikon päästä muista hävinneensä ja pelaa uudestaan. Oli myös kertomuksia peliuran alussa saaduista suurista voitoista, jotka saivat pelaajan uskomaan, että hän on erittäin hyvä tässä pelissä ja jatkamaan, vaikka uusia voittoja ei heti tulisikaan. Teksteissä kerrottiin myös hermostumisesta pelatessa, pakonomaisesta pelaamisesta, siitä ettei järkevästi pelaaminen enää jossain vaiheessa onnistunut, todellisuuden tajun katoamisesta sekä halusta suurempaan jännitykseen ja toimintaan. Se ettei virtuaaliraha tunnu oikealta rahalta mainittiin useissa viesteissä. Jotkut pelaajat tiesivät pelaavansa liian korkealla tasolla pelitaitoihinsa tai pelikassaansa nähden, mutta eivät voineet enää palata pienempiin pöytiin. Osa myös kertoi osaavansa pelata melko hyvin, mutta itsekuri ei riittänyt maltilliseen pelaamiseen.

"Aluksi pelailin vaan ilmaispelejä, sitten talletin muutaman kympin pelitilille. Kuinkas ollakaan, muutaman tunnin kuluttua oli toista tonnia euroja. Tyytyväisenä aamuyöllä nukkumaan. Aamulla kone auki ja lisää hynää tienaamaan, meni tunti ja tili nollilla."

Pelaajat jotka todennäköisesti saavat nettipokerin pelaamisesta taloudellista hyötyä, pelaavat kurinalaisesti, eivät ylitä budjettiaan, pelaavat korkeammilla tasoilla, eivät yliarvio taidon vaikutusta pelituloksiin ja pitävät itseään taitavina pelaajina (Griffiths ym. 2009a).

Taulukko 2. Miksi nettipokeria pelattiin, miksi se muodostui ongelmaksi?

	Miksi pelata	Miksi ongelma
Raha	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollista voittaa paljon • Muusta ammatista ei tienaa niin hyvin 	<ul style="list-style-type: none"> • Pienet pöydät eivät tunnu enää miltään • Peliin voi laittaa loputtomasti rahaa • Häviöiden jahtaaminen
Pelin luonne	<ul style="list-style-type: none"> • Kiva peli • Jännitystä elämään • Pakotie arjesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Hermostuminen • Pakonomainen pelaaminen • Tunteella pelaaminen • Todellisuuden tajun katoaminen • Halu suurempaan jännitykseen

Viesteissä oli kuvauksia siitä, että kun pokeria pelaa enemmän, siinä pärjää paremmin ja sitten ei pelaamista voikaan enää lopettaa. Eräs kirjoittajista oli keskeyttänyt koulunsa huomattuaan pärjäävänsä pokerissa ja saavansa siitä kohtuullisesti rahaa. Kun alamäki alkoi, ei paluuta kouluun enää ollut ja pelaamisen lopettaminen muodostui vaikeaksi.

”Karmaiseva virhe tuli siinä että yksinkertaisesti tylsistyin jauhamaan pienten panosten pöytiä. Peluri sisälläni halusi lisää vauhtia ja jännitystä. Siirryin isompaan pöytään ja aloin pelata hirvittäväällä aggressiivisuudella. Korotin roskakäsillä ja keräsin potteja pottien perään hirveässä adrenaliinihuumassa. Kunnes kaikki oli mennyt parissa kädessä. Tässä vaiheessa olin jo entisellä tielläni ja pelasin kuin transsissa. Kerta toisensa jälkeen nostin lisää rahaa pelitilille kunnes KAIKKI oli mennyt.”

”Mutta mitä ihmettä oikein tapahtui marraskuusta lähtien. Rupesin häviämään, kortit eivät pitäneet, bluffit eivät onnistuneet, oikealta ja vasemmalta tultiin jatkuvasti ohi. Aloin hermostua ja pelasin entistä enemmän, hävisin ilta toisensa jälkeen. Voitot ja tappiot olivat siis yössä useita tuhansia.”

”Pahinta oli turhautuminen jo etukäteen, kun tiesi miten illan (yön) aikana tulisi käymään. Silti vaan piti pelata tunnista toiseen. Nettipokerissa potit kasvoivat jo alussa kuukausipalkan suuruisiksi, ja aloittelijan tuurilla niitä tuli voitettua, yleensä ohivedoilla. Kotiutuksista ei paljoa iloa ollut, kun kaikki piti kuitenkin tallettaa takaisin vähintään tuplana.”

Griffiths ym. (2009a) uskovat nettipokerin ongelmallista pelaamista tutkiessaan törmänneensä uudenaikaiseen ongelmapelaamisen tyyppiin: ongelmapelaaja, joka voittaa

rahaa, mutta kokee silti ongelmia esimerkiksi pelaamiseen kulutetun ajan vuoksi. Suurimmassa osassa viesteistä kirjoittaja kertoi taloudellisista ongelmista ja häviöistä, mutta muutamassa tekstissä kirjoittaja kertoi voittavansa pelistä rahaa, mutta kokevansa siitä huolimatta ongelmia.

"Aivot menevät tilaan, jossa raivo ottaa vallan. Ja olen kärsinyt tästä useamman vuoden ja miettinyt, että pelit pitäisi lopettaa. Ongelma on, että olen kaikkien tilttailujenkin yli voittava pelaaja."

"Itse pelaan nettipokeria ammatikseni ja olen voitollinen pelaaja mutta silti olen pahasti peliriippuvainen. Ennen kuin rupesin pärjäämään pokerissa, minulta meni kaikki rahat, myös lainatut, yhteensä jotakuinkin 40000–50000e, mikä johti luottotietojen menetykseen, masennukseen ja sosiaalisen elämän loppumiseen. Edelleenkin voi viikossa tulla pelitunteja 160, onko järkeä?"

"Psykkelle olisi parempi lopettaa kaikki uhkapelit ikuisiksi ajoiksi, mutta mistään muusta työstä en tienaa yli 100 000€ vuodessa. Helppoa se on teillä häviäjillä, kun kaikki järkisyytkin puoltavat lopettamista, mutta voitollisella pokerinpelaajalla ei ole ulospääsyä tästä helvetistä."

Aineistossa saattaa olla Griffithsin ym. (2009a) arveluja tukevia viitteitä siitä, ettei ongelmapelaajan välttämättä tarvitse hävitä rahaa kokeakseen ongelmia, ja että nettipokerin kohdalla se ehkä tulee voimakkaammin esiin kuin muissa rahapeleissä. Osa pelaajista saattaa elättää itsensä pokerilla ja silti kokea sen vuoksi ongelmia; osa saattaa voittaa pieniä summia, mutta menettää siihen niin paljon aikaa, että pelaaminen tuntuu ongelmalliselta. Ei pidä kuitenkaan tehdä ongelmaiseksi ihmistä, joka ei itse sellainen koe olevansa. Tässä tutkimuksessa olen pitänyt peliongelmaisen määritelmänä sitä, että pelaaja itse kertoo kokeneensa jonkinlaisia ongelmia pelaamisestaan johtuen. Suurin osa internetkeskustelujen kirjoittajista oli jo lopettanut tai halusi lopettaa pelaamisen. He tunnistivat olevansa ongelmapelaajia ja saattoivat olla vihaisia itselleen, koska eivät aiemmin tajunneet ongelmaansa. He olivat ymmällään siitä mitä oli tapahtunut ja mitä he olivat tehneet. Heistä saattoi tuntua, että elämä oli romahtanut eikä pelistä pääsisi koskaan eroon. Yksi kirjoittajista jopa mietti itsemurhaa, jotta ei tarvitsisi kuormittaa läheisiä omilla peliongelmillla. Kirjoituksista kuitenkin kävi ilmi käytännön asioita, joita he olivat tehneet tai miettivät tekevänsä peliongelmaasta päästäkseen. Nettipokerisivustojen, verkkopankin ja jopa pankkitilin sulkeminen nähtiin keinoina

katkaista pelaaminen. He jotka olivat kertoneet läheisilleen ongelmasta, sanoivat läheisten auttaneen heitä pelaamisesta eroon. Lopettamispäätöksen tehneet tunsivat olonsa kevyeksi ja tyyneksi, ja tulevaisuus tuntui hyvältä. Osa oli aloittanut entisiä harrastuksia uudelleen ja koki, että elämänlaatu oli parantunut lopettamisen jälkeen. Vaikka velkoja oli ja eläminen oli joiltain osin aloitettava uudestaan lähes nollassa, olivat kaikki pelaamisen lopettaneet tyytyväisiä päätökseensä ja suosittelivat, ettei pelaamista kannata koskaan aloittaa.

”Taas olen ruvennut tekemään paljon muita asioita kun lopetin pelaamisen. Urheilen taas, käyn lenkillä ja pyöräilen, kalastamassakin käyn, perheen kanssa vietän enemmän aikaa ym.”

4.3 Lähetetyt kertomukset

Minulle lähetettyjä kertomuksia oli yhteensä yhdeksän. Näistä seitsemän oli sellaisia, joissa kirjoittaja kertoo, että hänellä ei ole ongelmaa nettipokerin pelaamisen kanssa, mutta on kuitenkin päättänyt kirjoittaa minulle, tai kokee ongelmaksi esimerkiksi sen, ettei ole riittävästi aikaa nettipokerin pelaamiseen. Kahdella kirjoittajista on nettipokerin pelaamisen suhteen sellaisia ongelmia, joita tutkielmassani käsittelen ja joiden kuvauksia ja mahdollisia ennaltaehkäisy tapoja etsin ilmoitukseni avulla. Ilmoitukseni on ehkä ollut epäselvä, ja sen takia olen saanut tekstejä myös ongelmitta pelaavilta. Osa on myös selvästi ymmärtänyt tutkimuksen tarkoituksen, mutta tahtonut kirjoittaa minulle silti ”sivistääkseen” tällaisen ”mustavalkoisen” tutkimuksen tekijöitä ja lukijoita. Olen ottanut nämä kaikki yhdeksän tekstiä mukaan aineiston käsittelyyn, sillä myös ilman ongelmia pelaavien teksteistä saattaa olla apua nettipokerin ongelmien ennaltaehkäisyä mietittäessä. Olen pohtinut, vaikuttaako ongelman kokemiseen ja siitä toipumiseen se, että ympäröivä ilmapiiri saattaa olla nettipokerin ongelmia vähättelevä tai pelaamista ihannoiva. Nettipokeria harrastuksena pelaavien kirjoitukset ongelmista saattavat avata tätä näkökulmaa.

Kahdella kirjoittajalla, jotka kertoivat itse kärsineensä ongelmista nettipokerin vuoksi, oli samankaltaisia kuvauksia ongelmista kuin internetkeskustelu- ja haastatteluaineistossa tuli esiin. Toinen kertoi olleensa vuosia voittava pelaaja ja jopa ammattilainen. Hänellä oli ollut ongelmia sen suhteen, etteivät läheiset välttämättä ymmärtäneet pokerin pelaamista ammattina ja myös koulu oli jäänyt kesken osaksi

pokerin vuoksi. Työhaastatteluihissa monen vuoden pokerinpelaamista oli seliteltävä. Hänen mukaansa nettipokerin pelaaminen lisäsi kyynisyyttä ja sai ajattelemaan vain laskennallisesti parhaita vaihtoehtoja myös muussa elämässä ja vaikeutti näin sosiaalisissa tilanteissa toimimista. Tässäkin tulee esiin Griffithsin ym. (2009a) löytämä uusi ongelmapelaajan tyyppi, voittava pelaaja jolla kuitenkin on ongelmia. Toinen kirjoittajista oli hävinnyt nettipokeriin rahaa ja kertoi rahan arvon pelatessa kadonneen ja jonkinlaisen himon työntäneen uudestaan ja uudestaan pelin ääreen. Koulu oli hänelläkin kärsinyt, sillä aika oli mennyt opiskelun sijaan pelaamiseen.

Ongelmitta pelaavien mielestä nettipokerin haitoista puhutaan liikaa, eivätkä he halua että nettipokerin pelaaminen kielletään. Heidän mukaansa nettipokeri on taitopeli ja he haluavat jo etukäteen oikaista tulkinnat nettipokerista onnenpelinä tällaisissa tutkimuksissa. Kertomuksissa ongelmitta pelaavat tuovat myös esiin omia näkemyksiään siitä, miksi nettipokerin pelaamisesta saattaa ongelmia aiheutua. Heidän mukaansa ongelmia kokeva pelaaja on joko haukannut liian suuren palan tai kyse on taidoista. Pelaaja saattaa haluta nopeasti isoja voittoja, pelata liian suurilla rahoilla tai käsitellä pelikassaansa väärin. Toisaalta pelaaja voi luulla olevansa parempi pelaaja kuin on oikeasti, tuuripelaajalla on suurempi häviämisen riski, pelaaja ei osaa pokerin matematiikkaa tai syyttää häviöistä muita tahoja kuin itseään.

Pyysin tekstien kirjoittajia myös kertomaan mielipiteensä rahapelien yksinoikeusjärjestelmästä Suomessa ja sen toimivuudesta pelaajien suojelijana ja haittojen ehkäisijänä, sekä suomalaisesta nettikasinosta ja siellä pelaamisesta. Tämä kysymys saattoi houkutelaa monet ongelmitta pelaavista kirjoittamaan tai ainakin tähän heillä oli eniten sanottavaa. Lähes yksimielisesti he olivat kirjoituksissaan sitä mieltä, että yksinoikeusjärjestelmä on huono, ei suojele pelaajaa eikä ehkäise haittoja millään tavalla. Kirjoittajien mukaan lisenssijärjestelmällä tai vapaassa kilpailussa pystyttäisiin yhtä hyvin suojelemaan pelaajaa. Suomalaisesta nettikasinosta kirjoittajista useampi totesi, että se saattaa toimia ja olla hyvä vaihtoehto, mutta sen toimimiselle asetettiin kuitenkin useita ehtoja. Ensinnäkin mainittiin, että suomalainen vaihtoehto on jo pahasti myöhässä. Suomalaisen nettikasinon tulisi olla kilpailukykyinen siten, että siellä on tarpeeksi pelaajia ja peliohjelmisto olisi hyvä pelattavuudeltaan. Suomalaisen version perustamisen ei tulisi estää ulkomaisilla sivuilla pelaamista, ja jotta haittoja saataisiin todella ehkäistyksi, tulisi siellä olla esimerkiksi tappiokatto ja luotolla pelaamisen kieltö.

Vaikka kirjoittajat kertoivat, ettei heillä ole ollut ongelmia nettipokerin pelaamisen suhteen, tulkitsin kuitenkin teksteistä joitakin mahdollisia viitteitä siitä, ettei heidän pelaamisensa välttämättä aina tule olemaan ongelmatonta. Nämä tietenkin ovat vain omia tulkintojani, eivätkä tarkoita että ongelmia todella olisi tai tulisi. Muutamalla kirjoittajista oli ollut aiempia rahapeliongelmiä, ja heidän mukaansa että nettipokeri oli auttanut heitä eroon niistä. Heidän mielestään nettipokeri ei ole samalla tavalla rahapeli kuin muut, sillä siitä on mahdollista omien taitojen avulla voittaa rahaa. Toinen mahdollisesti huolestuttava piirre oli joissakin kertomuksissa mainittu pelaamisen määrän kasvattaminen. Haluttiin esimerkiksi käyttää pelaamiseen enemmän aikaa ja samalla vähentää esimerkiksi pokerioppaiden tai -foorumien lukemista. Svartsjön ym. (2008) tutkimuksessa riskiryhmä ei pitänyt pokerioppaiden lukemista mielekkäänä, kun vertailuryhmä taas käytti aikaa myös pelin opiskeluun ja keskustelufoorumeilla siitä keskusteluun. Näissä teksteissä tulee esiin se, kuinka nettipokerin ei ajatella aiheuttavan rahapeliongelmiä, vaan on vain hyviä ja huonoja pelaajia. Tämä tietysti tavallaan pitää paikkaansa, mutta koska nettipokeria on mahdollista pelata kuin onnenpeliä, on siihen mahdollista myös kehittyä rahapeli riippuvuus. Jos pelaaminen vaikuttaa negatiivisesti jollain elämän alueella, ei pelaaja välttämättä koe olevansa ongelmainen vaan ennemmin huono pelaaja. Pelaamista ei välttämättä silloin osata lopettaa ajoissa, vaan yritetään vain kehittää omia pelitaitoja.

4.4 Kun peliaika on pois perheeltä

Keräsin peliongelmaisille tarkoitettulta keskustelupalstalta viisitoista sellaista viestiä, joissa läheinen puhuu toisen henkilön nettipokerin pelaamisesta aiheutuneista ongelmista. Kaikkien viestien lähettäjä oli nainen ja pelaajan tyttöystävä tai vaimo. Nämä kirjoitukset antavat mahdollisuuden katsoa nettipokerin liiallisesta pelaamisesta johtuvia ongelmia toisesta näkökulmasta. Lähes kaikissa viesteissä ongelma oli kirjoitushetkellä vielä ”päällä”, eikä mies välttämättä ollut edes ymmärtänyt että nettipokerin pelaaminen oli muodostunut hänelle ongelmaksi. Tulkitsin tätä aineistoa samoista lähtökohdista ja samankaltaisilla kysymyksillä kuin muitakin aineistojani. Muutamissa viesteissä oli viitteitä nettipokerin pelaamista edeltäneistä rahapeliongelmistä. Oli kertomuksia pitkistä, jopa kaksikymmentä vuotta kestäneistä pelurin urista sekä vakavista rahapeliongelmistä, jotka olivat johtaneet esimerkiksi häätöön.

Naiset kuvasivat lähinnä kahdenlaisia nettipokeriin liittyviä ongelmia: taloudellisia ja parisuhteeseen liittyviä ongelmia. Taloudelliset ongelmat tulivat kirjoituksissa esille, mutta niitä ei läheskään jokaisessa viestissä mainittu eivätkä ne olleet niin suuressa osassa näissä läheisten kirjoituksissa kuin pelaajien kirjoituksissa. Läheiset kuitenkin kertoivat taloudellisista ongelmista: siitä kuinka pelaaja oli ottanut velkaa, kuinka vuokra oli saattanut jäädä maksamatta tai kuinka miehen raha-asioiden selvittäminen tai salaa puolison rahoilla pelaaminen olivat vieneet puolisoitakin luottotiedot tai hänet ulosottoon. Enemmän kuitenkin kuin taloudellisia ongelmia, näissä teksteissä korostettiin ajankäytöllisiä ongelmia. Miehen kaikki aika meni pelaamiseen, eikä sitä jäänyt suhteelle, puolisolle tai kotitöille. Pelaaja saattoi myös olla niin kiinni pelaamisessa, että laiminlöi puolisoaan, kohteli tätä huonosti eikä ollut kiinnostunut enää parisuhteesta. Miehen liiallinen pelaaminen ja pelaamisen salailu veivät puolison voimat, ja kun miehestä oli tullut passiivinen eikä tämä kuunnellut puolisonsa puhetta, oli teksteissä nähtävissä esimerkiksi avioeroaikeita. Salailun ja valehtelemisen sietäminen ovat ahdistavia peliongelmaisen puolisolle ja luottamuksen menettämistä on vaikea kestää (Marttinen 2009, 39). Mies saattoi syyttää naista pelaamisestaan ja nainen saattoi itse syyttää itseään miehen pelaamisesta. Mies saattoi olla muuttunut erilaiseksi pelaamisen myötä, ja teksteissä näkyi jopa pelko väkivallasta.

”En tiedä miten saan miehen lopettamaan; kyse ei ole niinkään rahasta kuin ajankäytöstä. Lisäksi olen huomannut, ettei meillä ole enää mitään yhteistä, koska kaikki vapaa-aika menee netissä istuen, ei osata enää olla kahdestaan. Kaikki kotityöt jäävät minulle, eikä miestä enää huvita seksikään.”

”Mikään yhteinen tekeminen ei kelpaa miehelle, mitäpä sitä nyt naisen kanssa tekisi, kun on pelitkin olemassa.”

Läheiset kuvasivat kirjoituksissaan sitä, millaista pelaaminen oli sekä kertoivat pelaajan omasta tietoisuudesta ongelman suhteen. Naisten kertomusten mukaan pelaaminen oli usein alkanut pienillä panoksilla, harrastuksena, peliä opiskelemalla ja maltillisella pelaamisella. Nettipokerista oli haettu rahaa: joku oli alkanut pelata sitä työttömänä, toinen kaverin ehdotuksesta. Sillä hetkellä kun naiset keskustelupalstalle ovat kirjoittaneet, ei pelaaminen enää ollut harmitonta. Miehet saattoivat pelata pitkiä aikoja kerralla, olla pelatessa aivan omassa maailmassaan, pelata öisin ja pelata salaa. Miehen mieliala saattoi riippua täysin siitä, miten pelit sujuivat, ja hyvänä päivänä hän oli hyvä pelaaja ja hyvällä tuulella, mutta huonosti menneiden pelien jälkeen sai raivokohtauksia,

joista muut kärsivät. Erään kirjoittajan mukaan hänen miehensä peleissä ei ollut järkeä mukana, toinen kertoi miehensä osaavan laskea todennäköisyyksiä ja pelien välillä sujuvan, mutta huonona päivänä hänen menettävän täysin pelin hallinnan.

”(...) meillä koko pelaamishelvetti alkoi juuri tuolla fiksellä ja järkevällä pokerin pelaamisella. Nimenomaan laskelmointia, opusten lukemista, alan seuranta, ehkä jopa haaveilua siitä, että sillä tienaisikin. No, kyllä sitten vähän matkusteltiin ja saatiin kaikkea mukavaa ja kallista materiaa, mutta mitä väliä sillä nyt on, kun pelivelat painaa ja lisää luotolle pelataan...”

”Mies on päivät töissä, mutta heti kotiin tultuaan liimautuu netin ääreen. Ei puhu juuri mitään ja käyttäytyy muutenkin törkeästi. Ulkopuolisille yrittää kaikin keinoin pitää kulissia pystyssä, että kaikki on hyvin.”

Tutkimusongelmani kannalta tärkeä tästä aineistosta esiin noussut asia on pelaajan oma tietoisuus ongelmasta. Monessa kirjoituksessa puoliso kertoo, ettei mies itse myönnä että hänen nettipokerin pelaamisensa olisi ongelmallista. Pelaajien taustalla saattaa olla aiempia rahapeliongelmiä, jotka he tiedostavat ongelmaksi tai he pitävät itseään peliriippuvaisena. Nettipokeria he eivät kuitenkaan koe samanlaiseksi rahapeliksi kuin muita. Naisten kertomuksista tulee esiin pelaamisen salailu, rahan varastaminen, liiallinen pelaaminen ja valehtelu, jotka naisten mielestä ovat merkkejä nettipokerin ongelmallisesta pelaamisesta. Mies ei kuitenkaan välttämättä suostu edes keskustelemaan tästä asiasta, vaan ajattelee, että nettipokeri on vain harrastus ja ajanvietettä. Jos mies häviää rahaa, ajattelee hän, ettei sekään ole merkki ongelmasta, vaan tuottoisat ajat ovat vielä edessä.

”Minua mietityttää, kun mieheni ei haluaisi lopettaa pokeria ja kuitenkin pitää itseään peliriippuvaisena. Hän ajattelee pokerista juuri niin kuin joku tuossa kirjoitti; hivelee itsetuntoa kun pärjää, mutta häviämistä ei puhuta. Ja mieheni mielenterveys on todellakin järkkynyt. Hän ei ole yhteydessä keneenkään, tekee vain leipätyönsä ja sen lisäksi pelaa..”

Nettipokeria pelaava saattaa aiheuttaa ongelmia itselleen ja muille sitä itse ymmärtämättä. Nettipokerin kohdalla saatetaan pitkäänkin uskoa isojen voittojen mahdollisuuden ja jatkaa pelaamista, vaikka esimerkiksi läheinen yrittäisi puhua, että pelaaminen näyttää liialliselta.

”Hän vilpittömästi usko, että pelaamisesta tulee vielä tuottoisaa, mutta tähän mennessä hän on kuitenkin hävinnyt noin ehkä arviolta 20 000 euroa viimeisen vuoden aikana.”

Pelaajien puolisoitten kirjoituksista kaksi tärkeintä seikkaa olivat, ettei läheisen mielestä rahan menettäminen välttämättä ole niin tärkeä asia kuin pelaamiseen kulunut aika. Aika on pois parisuhteelta ja muilta asioilta, ja kun pelaaja ei pysty keskittymään muuhun kuin pelaamiseen, ei yhdessä vietetty aika välttämättä ole kovin laadukasta. Toinen on pelaajien oma tietämättömyys ongelmastaan. Haastatteluista ja internetkeskusteluista oli tulkittavissa viitteitä taitekohdista, joissa nettipokerin pelaaminen oli muodostunut ongelmaksi. Jotta ongelmia todella ehkäistäisiin, tulee pelaamiseen vaikuttaa ennen kuin se on ongelmallista. Läheisten kertomuksissa päästään lähemmäs tätä kohtaa, aikaan, jolloin pelaaja ei itse vielä ymmärrä kärsivänsä ongelmasta. Ensimmäisiä oireita voi olla se, että pelaaja käyttää yhä enemmän aikaa pelaamiseen eikä huomioi läheisiään samalla tavalla kuin ennen. Pelaajien kertomuksissa kerrotaan ongelman salaamisesta läheisiltä mahdollisimman pitkään, kun taas läheisten kertomuksissa läheinen tietää ongelmasta, mutta pelaaja ei itse välttämättä ymmärrä sitä. Pelaaja saattaa myös uskoa pelaamisen muuttuvan vielä voitolliseksi, vaikka velkaa on paljon ja lähes kaikki aika menee pelaamiseen.

4.5 Nettipokerin haitat

Nettipokerin liiallinen pelaaminen saattaa vaikuttaa negatiivisesti pelaajan talouteen, hänen sosiaaliseen elämäänsä sekä henkiseen ja fyysiseen terveyteensä. Suuret häviöt ja niiden jahtaaminen johtavat velkaantumiseen, peliongelma saattaa vaikuttaa itsetuntoon ja tietokoneen edessä istuminen heikentää fyysistä kuntoa. Nettipokeri on peli, jota voi pelata ympäri vuorokauden, yksin omalta kotisohvalta ja johon sisältyy todennäköisyyksien laskemista ja loogista ajattelua. Nettipokeri saattaa pyöriä ajatuksissa silloinkin kun ei pelaa. Nämä asiat osaltaan vaikuttavat siihen, millaisia sosiaalisia ongelmia nettipokerin liiallinen pelaaminen aiheuttaa. Niitä voivat olla esimerkiksi sosiaalisen elämän kuihtuminen tai perheen laiminlyönti. Pelaajalla ei ole aikaa läheisilleen, ja huonosti menneet pelit saattavat tehdä vähästäkin pelin ulkopuolella vietetystä ajasta muille kurjaa.

Aineiston mukaan nettipokeria on ”järkevä” pelata, vaikka olisi kokenut rahapeliongelmia aiemminkin, sillä se on taitopeli ja siitä on mahdollista oikeasti voittaa rahaa. Toisaalta jos on aiemmin ollut rahapeliongelmia, voi olla todennäköisempää, että

myös nettipokeri aiheuttaa ongelmia. Aineiston pelaajat aloittivat pelaamisen lisärahan toivossa ja menestystä tavoitellen. He kuitenkin kertoivat pelanneensa enemmän tunteella kuin järjellä (vrt. Svartsjö ym., 2008), pelanneensa jännityksen vuoksi ja sekä voittojen että häviöiden kannustaneen pelaamaan lisää. Suurtenkin häviöiden saatettiin ajatella olevan vain pakollisia ennen menestystä ja peliä saatettiin jatkaa kauan ongelmista huolimatta, sillä tiedettiin, että oli todella mahdollista voittaa ja joka jaossa oli uusi mahdollisuus voittoihin. Läheisten kertomuksissa tuli esiin, ettei pelaaja välttämättä itse tajua pelaavansa ongelmallisesti silloin, kun liiallinen pelaaminen jo vaikuttaa esimerkiksi talouteen ja perhe-elämään. Pelaajat pelasivat nettipokeria ehkä enemmän onnen- kuin taitopelinä, mikä myös on luultavasti edistänyt ongelmien syntymistä.

Osa ongelmapelaajista oli hakenut apua ongelmaansa ja osa oli myös pettynyt saamaansa tukeen. He kertoivat toivoneensa jonkinlaista käytännön apua esimerkiksi taloudellisten asioiden suhteen, ei niinkään tietoa itse pelistä ja pelaamisesta. Nettipokerin ongelmallinen pelaaminen olisi haastateltujen mukaan ehkäisty, jos nettipokerin pelaaminen ei olisi ollut mahdollista lainkaan. Hekään eivät kuitenkin olleet valmiita tällaista vaihtoehtoa kovaäänisesti kannattamaan. Nettipokerissa menestyneitä ihailtaan julkisuudessa, ja nettipokerin pelaamisen kieltämistä kannattava saattaisi leimautua huonoksi pelaajaksi.

Internetaineistosta löytyi viitteitä uudenlaisesta ongelmapelaajasta eli pelaajasta, joka voittaa nettipokerista rahaa, mutta menettää aikaa ja kokee pelaamisen aiheuttavan hänelle haittoja. Nettipokerissa pärjääminen saattaa viedä niin paljon aikaa, että työt, opiskelu tai sosiaaliset suhteet kärsivät. Pokeriammattilaiseksi ryhtyminenkään ei ole yksinkertaista, ja aineistossa aiemmin pokerilla itsensä elättäneet, nykyisin sen vuoksi ongelmia kokeneet miettivät myös, kuinka selittää monen vuoden aukko työhistoriassa.

Nettipokerin pelaaminen voi aiheuttaa sitä liiallisesti pelaavalle monia ongelmia, joista osaa on mahdollista pyrkiä ehkäisemään. Nettipokerin ongelmista tiedetään vielä vähän, ja se näkyy myös aineistossa apua hakeneiden kertomuksissa. Avun hakija ei tahdo tulla kohdelluksi yksinkertaisena, vaan kaipaa tietoa käytännön toimista oman pelaamisensa hillitsemiseksi. Sekä taloudelliset että sosiaaliset ongelmat saattavat heijastua pelaajasta hänen lähipiiriinsä, joten nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneita on Suomessa varmasti enemmän kuin vain he, jotka sitä ongelmallisesti pelaavat.

5 Ongelmista ehkäisyyn

Ongelmapelaamista pyritään Suomessa ehkäisemään ensinnäkin rahapelijärjestelmää ylläpitämällä ja pelaamiselle asetettujen rajoitusten kautta. Tämän lisäksi kaikilla kolmella rahapeliyhtiöllä on omat yhteiskuntavastuuohjelmansa, joissa ne kuvaavat vastuullisuutta toiminnassaan. Rahapeliongelmiensa ennaltaehkäisyä on muissa maissa jonkin verran tutkittu (ks. esim. Messerlian, Derevensky & Gupta 2005; Williams ym. 2007).

Kaikilla yksinoikeusyhtiöillä on jonkinlainen vastuullisuusohjelma, jossa kerrotaan siitä, kuinka yhtiö ottaa vastuullisuuden huomioon toiminnassaan. Raha-automaattiyhdistyksen vastuullisuusohjelmassa kerrotaan muun muassa, että RAY ei tavoittele mahdollisimman suurta voittoa sosiaalisten haittojen kasvun kustannuksella. RAY:n tavoitteena on laaja, kohtuullisesti pelaava asiakaskunta ja tämän vuoksi Suomessa on oltava kattavat ja monipuoliset jakelukanavat ja eri kohderyhmille kehitettyjä pelejä. RAY testaa uudet pelit ennen niiden käyttöönottoa ja arvioi niiden sosiaaliset vaikutukset. Alaikäisten pelaamisen RAY haluaa estää ja vastuullisuusohjelmassa siihen esitetään keinoksi esimerkiksi pelaamisen kasvun suuntaaminen pelipaikkoihin, joissa ikäraja on helpompi valvoa ja joissa valvonta tapahtuu automaattisesti, kuten sähköisen maksamisen avulla, RAY-kortin tai internetjakelun avulla. Samoilla keinoilla pelaaja pystyisi paremmin itse kontrolloimaan omaa pelaamistaan. Vuonna 2008 RAY käytti vastuullisuuden toteuttamiseen noin 3,2 miljoonaa euroa, tästä noin 1,3 miljoonaa euroa omaan vastuullisuusohjelmaansa ja noin 519 000 euroa arpajaislain 52 §:n edellyttämään, sosiaali- ja terveysministeriön toteuttamaan rahapeliongelmiensa seurantaan ja tutkimukseen. (RAY:n vastuullisuusohjelma.)

Veikkauksen vastuullisen rahapelaamisen edistämistä tukevien toimenpiteiden kulut olivat vuonna 2008 noin 3,3 miljoonaa euroa. Myös Veikkauksen tavoitteena on ylläpitää laajaa asiakaskuntaa niin, että pelaajat pelaavat kohtuullisin panoksin. Veikkaus mainitsee yhteiskuntavastuunsa kulmakiveksi sosiaalisen vastuun pelaajista, edunsaajista ja henkilökunnasta ja tavoitteekseen ylläpitää pelaajille turvallista peliympäristöä niin, ettei yksittäisten asiakkaiden peleihin käyttämä rahamäärä rasita heidän talouttaan. Veikkaus on jo ottanut käyttöön Veikkaus-kortin ja sen sekä rekisteröitymisen internetpeleissä on tarkoitus lisätä tunnistautuneiden pelaajien määrää.

Veikkauksen internetpeleissä ikäraja pelaamiselle on 18 vuotta, muissa peleissä 15 vuotta. Yöaikaan pelaaminen ei ole mahdollista internetissäkään. Internetpelaamiselle on asetettu erilaisia rajoituksia, kuten nettiarpojen päivittäinen pelaamisrajoitus, yleinen päivittäinen maksimipelaamisrajoitus ja pelitilin saldon ylärajan määrittäminen.

Veikkauksella on myös tarjolla mahdollisuuksia pelaamisen hallintaan, esimerkiksi omavalintainen pelinesto kolmeksi kuukaudeksi tai loppupäiväksi, omavalintainen euromääräinen pelirajoite päivä-, viikko- ja/tai kuukausitasolla sekä sähköpostitse saatavissa oleva pelitiliote, josta oma pelikäyttäytyminen näkyy. Myös Veikkaus arvioi uudet pelit ja jakelukanavat ja pyrkii tunnistamaan mahdollisten peliongelmiin syntymiseen johtavat addiktoivat piirteet. (Veikkauksen vuosi 2008.) Fintoton internetsivujen vastuullisuuslinkin alta ei löydy laajaa vastuullisuusohjelmaa, vaan ohjeita vastuullisesta pelaamisesta. Siellä kuitenkin mainitaan, että asiakkaille joilla on vaikeuksia hallita pelaamistaan, tarjotaan apua ja neuvoja. (Fintoto.)

Sekä RAY:n että Veikkauksen vastuullisuusohjelmissa painotetaan tunnistettavuutta pelaamisessa ja sen helpommaksi tekevää internetissä pelaamista. Suomalaisten peliyhtiöiden vastuullisuusohjelmien mukaan internet lisää kanavia rahapelien tarjoamiseen. Internetissä pelaamisen valvonta on myös helpompaa, kun pelaaja voi itse asettaa pelaamiselleen rajoituksia ja peliyhtiö pystyy kontrolloimaan esimerkiksi peliaikoja tai -kertoja. Internetpelaamisen kasvu on tällä hetkellä yksi suurimmista kansainvälisen rahapelikentän muutoksista. Internetissä pelaamisen on rahapelitutkimuksissa arveltu tuovan uudenlaisia haittoja rahapelaamisen piiriin ja mahdollisesti lisäävän ongelmia. Tällä kuitenkin tarkoitetaan luultavasti valvomatonta pelaamista internetissä. Valvottu pelaaminen internetissä esimerkiksi yksinoikeusyhtiöiden sivuilla taas suomalaisten rahapeliyhtiöiden mukaan tuo uusia mahdollisuuksia peliongelmiin ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Griffithsin ym. (2009b) mukaan olisi syytä nopeasti lisätä terveydenhoitoalan ammattilaisten tietoisuutta rahapeliongelmiin, jotta he osaisivat kysyä ongelmasta ja tunnistaa sen jo varhaisessa vaiheessa ja jotta ongelmia voitaisiin ehkäistä. Tutkijat listaavat muita keinoja, joilla ongelmia olisi mahdollista ehkäistä: yleisen tietoisuuden lisääminen erilaisilla koko kansaan kohdistuvilla valistuskampanjoilla esimerkiksi tv:ssä, kohdennetut kampanjat esimerkiksi nuorille, ongelmapelaamista koskevan tiedon levittäminen rahapelipaikoilla sekä niiden työntekijöiden keskuudessa tai internetin kautta tapahtuva ehkäisy. On kuitenkin huomattava, että tällainen tiedon levittäminen ei

välttämättä siirry ihmisten käyttäytymiseen. Kirjoittajien mukaan kuitenkin ongelmapelaamiseen pätee vanha sanonta siitä, että ehkäisy toimii paremmin kuin parannuskeinot (”prevention is better than cure”). Vaikka ongelmapelaajien hoidostakin on saatu hyviä tuloksia, näyttäisi tehokkaammalta ehkäistä rahapeliongelmiin syntyminen kokonaan. Ehkäisyssä koulutus ja valistus ovat tärkeässä asemassa, mutta erilaisten koulutus- ja valistusohjelmien ja -kampanjoiden hyödyllisyyttä ja tehokkuutta on arvioitava. (Griffiths ym. 2009b, xxiii–xxiv.)

Korn ym. (2003) ovat tehneet mallin, jossa liikutaan terveellisen ja epäterveellisen rahapelaamisen alueilla ja toisaalta ehkäisyn, haittojen vähentämisen ja hoidon, eli kansanterveydellisten interventioiden alueilla. Niillä ihmisillä, jotka eivät pelaa ollenkaan tai pelaavat terveellisesti ei ole rahapeliongelmiä. Tähän joukkoon voidaan kuitenkin kohdistaa primaaria ongelmiin ehkäisyä. Terveellisesti pelaavista pieni osa saattaa kohdata lieviä rahapeliongelmiä. Epäterveellisesti pelaavien joukossa rahapeliongelmiä koetaan kohtalaisesti tai ne ovat vakavia. Lieviä ja kohtalaisia rahapeliongelmiä kokevien joukkoon voidaan kohdistaa sekundaaria ehkäisyä, eräänlaista haittojen vähentämistä. Kohtalaisia ja vakavia ongelmiä kokeneita taas tulee hoitaa, joko kevyesti tai intensiivisesti, riippuen peliongelmiin vakavuudesta. Primaaria ja sekundaaria ehkäisyä tarvitaan myös ongelmapelaajien keskuudessa; primaarin ehkäisyn kohderyhmänä on siis tämän mallin mukaan koko väestö. Julkisen vallan tavoitteita rahapeliongelmiin suhteen ovat rahapeliongelmiin ehkäisy, tietoon perustuvien ja tasapainoisten asenteiden, käyttäytymisen ja käytäntöjen edistäminen rahapelaamisessa sekä haavoittuvien ryhmien suojaaminen rahapelien haitoilta. (Korn ym. 2003, 244–245.)

Williams ym. (2007) tarkastelevat erilaisia koulutuksellisia ja poliittisia aloitteita (initials) rahapelien haittojen ehkäisemiseksi. Koulutuksellisilla aloitteilla pyritään vaikuttamaan ihmisten tietoisuuteen, asenteisiin, uskomuksiin ja taitoihin siten, ettei ongelmapelaamista esiintyisi. Poliittisten aloitteiden tarkoituksena on ehkäistä ongelmapelaamista kontrolloimalla uhkapelien saatavuutta ja tarjontaa. Poliittiset aloitteet jaetaan kolmeen suurempaan ryhmään: rajoitukset yleiseen rahapelien saatavuuteen, rajoitukset siihen kuka saa pelata sekä rajoitukset ja muutokset siihen, kuinka rahapelit on järjestetty. Rahapelien saatavuudella ja rahapeliongelmiin määrällä on merkittävä yhteys toisiinsa. Rahapelien saatavuuden rajoittaminen onkin yleinen käytäntö rahapeliongelmiin ehkäisemiseksi. Rajoittaa voidaan niiden paikkojen määrää,

joissa rahapelejä voi pelata esimerkiksi luvanvaraistamalla rahapelien tarjoaminen. Rajoitukset voidaan kohdistaa myös eniten vahinkoa tai riippuvuutta aiheuttaviin pelityyppeihin. (Williams ym. 2007, 4, 15–27.)

5.1 Sosiaalipolitiikka ja nettipokerin ongelmat

Olen tutkielman teoriaosassa miettinyt sosiaalipolitiikan roolia kollektiivisten riskien ehkäisijänä. Nettipokeri on harrastus, jonka kokonaan kieltäminen saattaisi olla liian voimakas ratkaisu, kun suurin osa pelaajista on harrastajia. Peli saattaa kuitenkin aiheuttaa vakaviakin ongelmia sekä pelaajalle itselleen että hänen läheisilleen. Aineistosta tulee esiin, että nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneet eivät itsekään tahtoisi pelaamista kokonaan kieltää. Ongelmien ehkäisyksi se saattaisi olla paras keino, mutta keinoja on etsittävä kuitenkin muualta.

Hyvinvointivaltion kasvu on törmännyt käytännöllisiin ja teoreettisiin rajoihinsa (Rahkonen 2000, 66) ja on vaikea sanoa, voivatko nettipokerin ongelmien ehkäisy ja hoito kuulua hyvinvointivaltiollisiin järjestelmiin. Modernisaatio tuottaa koko ajan uusia kollektiivisiä tarpeita samalla, kun kyvyllä kerätä kollektiivisiä resursseja on rajansa. Puhutaan yksilöllistymisestä, mutta kuitenkin lukemattomat asiat kollektivisoituvat ja vaativat yleistä hyvää ja yhteistä intressiä edustavan tahon hoitamaan niitä. (Julkunen 2000, 108.) Nettipokerin pelaaminen on jokaisen oma valinta ja saatetaan olettaa, että sen valinnan tehdessään on tietoinen myös riskeistä. Toisaalta kansalaisia pyritään suojelemaan monilta muiltakin valinnoista aiheutuvilta riskeiltä, kuten esimerkiksi alkoholismilta tai keuhkosityövältä, joten nettipokerin haittojen ehkäisy saattaisi olla perusteltua. Nettipokerin haitat myös ulottuvat kauemmas kuin vain valinnan tehneen yksilön elämään, joten sivullisten suojelun kannalta haittoja tulisi mahdollisesti pyrkiä vähentämään yhteiskunnallisesti.

Aineiston mukaan nettipokeri aiheuttaa sellaisia ongelmia, jotka osaltaan voivat johtaa jonkinasteiseen yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Pelaajien velat olivat suuriakin, ja jollei heillä olisi ollut työpaikkoja, olisi köyhtyminen voinut olla todennäköistä. Osa oli käyttänyt työaikaan pelaamiseen ja työpaikan menettäminen olisi voinut olla mahdollista. Tutkittavilla oli myös terveydellisiä ja mielenterveydellisiä ongelmia, eivätkä he välttämättä kokeneet saaneensa erityisen hyvää tukea peliongelmaansa. Aineistosta ei kuitenkaan tullut esille, että kukaan tutkittavista todella olisi jäänyt esimerkiksi

työttömäksi pelaamisen vuoksi tai muuten syrjäytynyt. Nettipokerin pelaamisen aloittavilla on ehkä enemmän varaa hävitä kuin esimerkiksi kolikkopelejä pelaavilla. Nettipokeria pelaavien tulee ensinnäkin omistaa oma tietokone ja internetyhteys, jotta pelaaminen on mahdollista. Kirjastossa ei niin kokoaikainen pelaaminen välttämättä onnistu, että peliriippuvuus syntyisi. Nettipokeria ongelmallisesti pelaavat pysyvät ehkä usein kiinni normaalissa elämässä ongelmista huolimatta.

Elämänpolitiikka ja ehkäisevä sosiaalipolitiikka painottavat ihmisen omaa aktiivisuutta ja ongelmien ehkäisyä. Nettipokerin aiheuttamien ongelmien ehkäisyyn pyrkiminen nyt, ennen kuin ongelmat lisääntyvät, saattaisi olla järkevää. Ensin on kuitenkin selvitettävä, kuinka laaja ongelma tällä hetkellä on ja kuinka RAY:n nettikasinon avaaminen ongelmaan vaikuttaa. Koska nettipokeria pelaa vain murto-osa suomalaisista, ei ehkäisevien toimenpiteiden välttämättä tarvitsisi ylettyä koko kansaan, vaan niitä voitaisiin pyrkiä kohdentamaan nettipokerin pelaajille. Pelaajien ollessa pääosin nuoria miehiä, olisi ennaltaehkäisyä ehkä järkevää tehdä esimerkiksi kouluissa, jolloin se tavoittaisi myös sellaisia, jotka vasta miettivät pelaamisen aloittamista.

Kansanterveyden kannalta rahapeliongelmiä ja rahapelitutkimusta on tarkasteltu ja Korn ym. (2003) ovat listanneet myös elementtejä, joita kansanterveydellinen näkökulma rahapelitutkimukseen voisi sisältää. Ensinnäkin tulisi saavuttaa tasapaino viihteelliseen pelaamiseen kannustamisen ja rahapelaamisen haitoilta suojelemisen välille. Haittoja vähentäviä ohjelmia tulee arvioida, eikä vain olettaa niiden vaikutuksia. Tarvitaan tutkimusta sekä lääketieteellisistä että sosiaalisista pelaamiseen johtavista syistä. On tehtävä myös esimerkiksi pitkittäistutkimuksia pelaamisesta, neurobiologisia tutkimuksia ja tutkimuksia patologisen peliriippuvuuden esiintymistiheydestä. Rahapeliongelmiin kuuluminen luonnollisena osana julkiseen terveydenhuoltoon tulee luultavasti edelleen kohtaamaan erilaisia esteitä. Yksi näitä esteitä lieventävä tekijä on tutkimus, joka on auttanut esimerkiksi tupakan vaarojen tiedostamisessa. (Korn ym. 2003, 235, 252–253.) Esimerkiksi amerikkalaisia on valistettava ongelmapelaamisesta vakavana kansanterveydellisenä ongelmana, jolloin jos yksilö päättää pelata rahapelejä, tämä tekee sen tietoisena pelin säännöistä ja todennäköisyyksistä (Whyte 2003, 272). Rahapeliongelmiä ja nettipokerin aiheuttamia ongelmia on siis syytä tutkia edelleen, jotta nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneet saavat apua ongelmaansa ja jotta ongelmia pystytään ehkäisemään. Tämä tutkimus tarjoaa jonkinlaisen tietopohjan siitä, millaisia ongelmia nettipokerin ongelmallinen pelaaminen saattaa aiheuttaa. Koska kävi ilmi, että

liiallinen pelaaminen vaikuttaa monilla alueilla, taloudesta sosiaaliseen elämään ja terveyteen ja saattaa jopa saada ongelmia kokeneen harkitsemaan itsemurhaa, on nettipokerin haitat syytä ottaa vakavasti.

Sosiaalipolitiikan tehtävä on ollut luokkavastakohtien tasoittaminen ja sosiaalisen koheesion ylläpitäminen ja on ajateltu, että sosiaalipolitiikka itsessään on ehkäisevää. Pyrkimyksenä on ollut säädellä yhteiskunnan sosiaalista elämää siten, että ehkäistään sosiaalisten ongelmien muodostuminen yhteiskunnan perustoimintoja uhkaavaksi. (Väärälä 2003, 76.) Ehkäisevällä sosiaalipolitiikalla voidaan nähdä esimerkiksi pitkän linjan koulutuspolitiikan suhteen koko kansan tasa-arvoa parantava ja luokkaeroja pienentävä rooli. Ehkäiseviä piirteitä on myös esimerkiksi työvoimapolitiikassa, nuorisopolitiikassa ja kulttuuripolitiikassa. (Väärälä & Simpura 1997, 4–6.) Näissä kaikissa ehkäisevä sosiaalipolitiikka pyrkii ehkäisemään huono-osaisuutta ja edistämään tasa-arvoa. Rahapeliongelmiin ehkäisyssä ehkäisevällä sosiaalipolitiikalla on ehkä vahvemmin valmiiksi ongelmalähtöinen rooli (vrt. Rauhala 1998a) ja ehkäisy kohdistuu pienempään osaan kansasta. Läheskään kaikki ihmiset eivät pelaa nettipokeria eikä heillä siis ole vaaraa kokea pelaamisensa vuoksi ongelmia. Kuitenkin koska jo pelaamisen aloittaessaan pelaajan tulisi olla selvillä aineiston mukaan esimerkiksi siitä, että nettipokeri on tai sitä voi pelata rahapelinä ja millaiset asiat pelityylissä saattavat olla merkki ongelmallisesta pelaamisesta, olisi näitä mahdollisesti tuotava koko kansan tietoon. Suomessa rahapelaaminen on ollut ”koko kansan huvia”, ja vaikka nettipokeria suurin osa ei ole kokeillut, saattaa sekin tilanne muuttua RAY:n nettikasinon avautuessa. Kun samaan aikaan on mahdollista vapaasti pelata ulkomaisilla nettikasinoilla, tulisi pitää huoli, ettei ongelmien määrä lisäänty, vaikka pelaajien määrä saattaakin lisääntyä.

Hyvinvointipolitiikan kannalta voidaan pohtia, milloin kaupan ja hyvinvointipolitiikan intressit asettuvat vastakkain. Tällaisia tapauksia ovat ainakin alkoholi, tupakka ja huumeet. (Simpura 1997, 142.) Myös nettipokeria tarkasteltaessa kauppa ja hyvinvointipolitiikka ovat nähtävissä vastakkaisina. Ihmisellä voidaan ajatella olevan vapaus pelata mitä pelejä haluaa eikä yksilön valinnan vapautta saa rajoittaa. Nettipokerin aiheuttamia ongelmia voidaan ehkäistä valistavin keinoin tai teknisin, pelaamista rajoittavin ratkaisuin. Edelliset siirtäisivät vastuun pelaajalle, jälkimmäiset rajoittaisivat yksilön vapautta. Nettipokeri ei vielä ole aiheuttanut kovin suurelle joukolle ihmisiä pahoja ongelmia, mutta tässä on tilaisuus ennakoinnille. Ehkäisevän sosiaalipolitiikan yhtenä tavoitteena voidaan nähdä yksilön elämänhallinta jolloin

riskien tai ongelmien syntyminen tulisi ehkäistä, resursoida sekä suunnitella eri tasoilla (Pajukoski 2006, 31).

Nettipokerin haittojen ehkäisyä on mahdollista tarkastella ylhäältä alas eli makrotasolla olevasta valtiosta mesotason asiantuntijoiden ja terveydenhuollon henkilökunnan kautta pelaajaan mikrotasolle tai toisin päin alhaalta ylös. Ylhäältä alas mentäessä on ensin makrotasolla tarkasteltava, kuinka suurelle joukolle ihmisiä nettipokerin pelaamisesta on mahdollista muodostua ongelma ja kuinka voimakkain toimenpitein nettipokerin aiheuttamia ongelmia pyritään ehkäisemään. On pohdittava myös yksilön vastuuta ja valinnan vapautta ja toisaalta yhteiskunnallisia haittoja ja niiden ehkäisyä kollektiivisin keinoin. Mesotasolla terveydenhuollon henkilökunnan tulee olla tietoisia tästä ongelmasta ja osata suhtautua siihen. Nettipokerin ongelmat saattavat näkyä ensimmäisenä myös taloudellisina, jolloin esimerkiksi pankkien tai velkaneuvontapisteiden henkilökuntien tulisi olla tietoisia nettipokerin luonteesta pelinä ja siitä, milloin haitat ovat liiallisia. Mikrotasolla pelaajan tulisi itse pyrkiä pelaamaan vastuullisesti ja kiinnittämään huomiota mahdollisiin haitallisen pelaamisen oireisiin. Pelaajan tulisi esimerkiksi ennen pelaamisen aloittamista miettiä, kuinka suurilla rahasummilla hän pystyy pelaamaan ja kuinka paljon aikaa hän haluaa käyttää pelaamiseen.

Voidaan myös liikkua mikrotasolta makrotasoa kohti tämän tutkimuksen aineiston pohjalta, jolloin ensin mikrotasolla on henkilö, joka on nettipokerin vuoksi ongelmia kokenut. Hän on ehkä etsinyt nettipokerista jännitystä, pelannut liian suurilla panoksilla, käyttänyt pelaamiseen paljon aikaa ja hänen sosiaaliset suhteensa ovat kärsineet. Hän kuitenkin itse tietää tehneensä virheitä ja on saattanut hakea apua peliongelmaansa. Mesotasolla auttajat eivät välttämättä ole tunnistanee nettipokeriin liittyvää peliongelmaa tai yksinkertaistaneet asiaa, jolloin pelaaja on saattanut turhautua. Pelaaja saattaa toivoa, ettei koko peliä olisi ollut mahdollista pelata ollenkaan, tai ainakin että olisi ollut jonkinlaisia pelaamisen rajoituksia, jotka makrotasolla voidaan asettaa.

5.2 Nettipokerin haittojen ehkäisy

Nettipokerin haittoja voidaan nähdäkseni pyrkiä ehkäisemään kahdella eri tavalla: teknisillä ratkaisuilla tai valistuksella. Aineisto tukee suoraan enemmän teknisiä ratkaisuja, mutta tulkitsen, että myös tiedon levittäminen nettipokerin ongelmien luonteesta saattaisi olla avuksi haittojen ehkäisyssä.

5.2.1 Tekniset ratkaisut

Koska etärahapeliin pelaaminen saattaa muodostua pelaajalle addiktioksi ja aiheuttaa niin välillisiä kuin välittömiäkin haittoja sekä pelaajalle itselleen että hänen läheisilleen, tulee nettipokerin ja muiden etärahapeliin pelaamista jollain tavalla säädellä.

Sääntelyssä on kuitenkin otettava huomioon kustannus-hyötyanalyysi, jotta sääntely ei tuottaisi enemmän kustannuksia kuin se tuottaa hyötyä. On myös otettava huomioon, että etärahapelaajista vain osa on ongelmapelaajia ja peliriippuvaisia. Etärahapelit ovat usein nopeita, ja pelaajalla aktiivinen ote peliin, jolloin voi syntyä tunne että pelaaja voi vaikuttaa pelin lopputulokseen. Tämä saattaa vahvistaa altistavaa vaikutusta ongelmapelaamiselle. On myös mahdollista, että nettipokerin on ohimenevä muoti-ilmiö, jolloin kovin järeää sääntelyä ei tarvita. Yhdysvalloissa nettipokeria ryhdyttiin tarjoamaan vuonna 1995, jonka jälkeen tarjonta on voimakkaasti kasvanut. Tämän vuoksi näyttäisi siltä, ettei kyseessä ole ohimenevä ilmiö. (Määttä 2008, 16–19.)

Etärahapelaamisen sääntelyyn ja peliongelmiin ehkäisyyn on erilaisia mahdollisuuksia. Voidaan esimerkiksi pyrkiä estämään vain ongelmapelaajien pelaaminen, mutta sen toteuttaminen olisi vaikeaa niin teknisin kuin itsesääntelyinkin keinoin. Kotimainen pelinjärjestäjä nettipokerissa on vaihtoehto, joka ei sekään ole ongelmaton. Ruotsista saatujen tulosten mukaan se ei välttämättä paranna tilannetta vaan saattaa päinvastoin jopa pahentaa sitä. Kansallisella nettipokerilla saatetaan luoda kuva, ettei nettipokerin pelaaminen aiheuta ongelmia. Voi myös olla, että kotimainen pelinjärjestäjä tuo markkinoinnissaan esille nettipokeriin liittyvät haitat. On mahdollista pyrkiä kieltämään nettipokerin pelaaminen Suomessa, jolloin se käytännössä kriminalisoitaisiin. Yksityishenkilöiden pelaamiskielto ei kuitenkaan välttämättä käytännössä toteutuisi vaan jäisi vain lain tyhjäksi kirjaimeksi. Voidaan myös estää maksujen välitys yksityishenkilöiden ja pelintarjoajien välillä. Tämä vaihtoehto on kansainvälisesti kiinnostanut monia maita ja esimerkiksi Yhdysvalloissa se on otettu käyttöön. (Määttä

2008, 46–58.) Yhdysvalloissa viranomaiset ovat painostaneet luottokorttiyhtiöitä ja pankkeja, jotta nämä eivät välittäisi maksuja peliyhtiöille (Heikkilä, Laine & Salo 2002, 1022). Tämänkin sääntelykeinon käytännön toteuttaminen voi olla hankalaa. Yhdeksi sääntelykeinoksi on esitetty pelipanosten palautusta, jolloin lainvastaisessa pelitoiminnassa maksetut pelipanokset olisivat pätemättömiä suorituksia ja ne voitaisiin hävinneen pelaajan niin halutessa periä pelin järjestäjältä tai rahat voittaneelta pelaajalta takaisin. (Määttä 2008, 65.) Tätä keinoa ei ole vielä missään sovellettu ja ehdotus sai torjuvan vastaanoton esimerkiksi Suomen pokerinpelaajat ry:n puheenjohtajalta sekä pokeria tarjoavien peliyhtiöiden edustajilta, jotka kuvailivat ehdotusta ”utopistiseksi”, ”teoreettiseksi” ja ”absurdiksi” (HS 17.1.2008), eikä käytännön toteutusta ilmeisesti ole sen pidemmälle Suomessakaan mietitty.

Haastateltujen ongelmia kokeneiden mielestä tehokkainta ehkäisyä olisi, jos tätä peliä ei olisi mahdollista pelata ollenkaan. Nettipokerin pelaajista kuitenkin laajin ryhmä on harrastajia (Svartsjö ym. 2008, 19), eivätkä he välttämättä ilman melua hyväksyisi päätöstä nettipokerin pelaamisen estämisestä. Haastatellut peliongelmaisetkaan eivät kuitenkaan halunneet oman ongelmansa vuoksi estää muiden pelaamista. Valtion valvomasta nettipokerista kysyttäessä kaikki haastateltavat ajattelivat että olisivat siellä pelanneet, jos sellainen mahdollisuus olisi ollut. Erilaiset itse asetettavat ja pelisivulla olevat rajoitukset saattavat estää peliongelman syntymisen. Toisaalta yksi haastateltavista kertoi käyttäneensä rajoituksia pelisivuilla, mutta pelihimon iskiessä vain kiertäneensä ne kaikki tai pelanneensa muilla sivustoilla.

Sekä RAY:llä että Veikkauksella on käytössään vastuullisuustyökalu, jonka avulla rahapelienvetovoimaisuustekijöitä voidaan tunnistaa peli- tai jakelutekniikasta riippumatta. Työkalulla voidaan arvioida pelien sellaisia piirteitä, jotka saattavat vaikuttaa pelaajan pelikokemukseen ja aiheuttaa peliriippuvuutta ja negatiivisia seuraamuksia. Vastuullisuustyökalua käyttävät pelintarjoajat itse ja se tarjoaa myös viranomaiselle mahdollisuuden määritellä arviointikriteerit, joiden perusteella voidaan valvoa rahapelienvetovoimaisuuden tietyjen kriteerien sisällä. Vastuullisuustyökalu jakautuu yhdeksään osioon, joissa kaikissa on useita mittareita. (Heikkilä ym. 2009, 29.) Vertailemalla näitä osioita aineistooni voidaan miettiä, millaisia tekijöitä nettipokerin järjestämisessä olisi otettava huomioon ongelmien vähentämiseksi.

Ensimmäinen osio tarkastelee pelaamisen elementtejä eli esimerkiksi aikaa, joka jää panoksen asettamisen ja tuloksen selviämisen välille, kuinka usein peliä on mahdollista pelata, pelisession pituutta ja mahdollista pelaamiseen uppoutumista (Heikkilä ym. 2009, 29.) Aineistossa nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneet kertoivat, että peliin saattaa kulua paljon aikaa ja pelisessiot voivat olla hyvinkin pitkiä, että pelin tempo on nopea ja siksi addiktoiva ja että pelaaja saattaa tuntea olevansa kuin transsissa ja unohtaa ulkomaailman kokonaan. Toisessa osiossa arvioidaan kuinka paljon ja nopeasti pelissä voi hävitä rahaa (mt., 29). Ongelmaisten kertomuksissa kerralla hävietyt rahasummat saattoivat olla todella suuria ja pikavippien vuoksi yhden pelisession häviöt saattoivat nousta hyvin isoiksi. Kolmannen osion mukaan päävoittojen suuruus ja valinnan mahdollisuudet panosten suhteen ovat asioita, jotka todennäköisesti houkuttelevat pelaamaan (mt., 29). Nettipokeria on mahdollista pelata monella tasolla ja myös ilman rahapanosta. Siinä on kuitenkin mahdollista voittaa yhdestäkin pelistä tai turnauksesta isoja summia. Aineistossa peliongelmaiset eivät saaneet pienillä panoksilla pelaamisesta samanlaista jännitystä kuin suurissa pöydissä, ja ongelmia ilmaantui kun isommissa pöydissä saattoi hävitä suurempia summia. Vastuullisuustyökälussa arvioidaan myös tiedon, taidon, sattuman ja sääntöjen osuutta (mt., 30). Peliongelmia kokeneista saattoi tuntua, että koska nettipokerissa on mahdollista pitkällä aikavälillä pärjätä, kannattaa sen pelaamista jatkaa pidempään vaikka olisi häviöllä ja toisaalta sen pelaamisen aloittaminen on järkevää, vaikka olisi taustalla aiempia rahapeliongelmiä. Viides osio, pelin ja sen ympäristön houkuttelevuus (mt., 30), ei aineistossani erityisesti tule esille.

Kuudentena mainitaan lisähoukutukset, kuten läheltä piti -tilanteet tai ne pelin piirteet, joissa käytetään hyväksi pelaajan toivetta voitosta tai luodaan käsitys unelmien toteutuksesta (Heikkilä ym. 2009, 30). Aineistossa nettipokerin aloittamisen syyt olivat monilla juuri unelmat paremmasta tulevaisuudesta, pienestä lisärahasta, ehkä pokeriammattilaisuudesta tai vaikka samanlaisesta autosta, jonka oli nähnyt lehdessä pokeriammattilaisella olevan. Seitsemännessä osiossa pohditaan sosiaalisia piirteitä, jotka saattavat olla pelaamista lisäävä tai hillitsevä tekijä (mt., 30). Vaikka erilaisten netissä käytävien keskusteluiden vuoksi on arveltu, että nettipokeri olisi sosiaalinen peli, niin ongelmapelaajat kuvasivat nettipokerin pelaamista lähinnä epäsosiaalisesti ja yksinäiseksi. Kahdeksannessa vastuullisuustyökälun osiossa arvioidaan pelin levityskanavia sekä ajan että paikan suhteen (mt., 30). Ongelmapelaajien kertomuksissa oli voimakkaasti nähtävissä nettipokerin pelaamisen mahdollisuus milloin vain, miten kauan vain. He pelasivat usein öisin ja pitkiä aikoja kerralla. Viimeisenä osiona on

markkinointiviestintä, jossa tarkastellaan erilaisten markkinointitoimien vaikutusta pelituotteen houkuttelevuuteen (mt., 31). Tällä hetkellä ulkomaisilla nettisivuilla pelattavaa nettipokeria ei Suomessa sinänsä saa markkinoida, mutta pokeriammatillaiset, aikakauslehdet ja tv-ohjelmat hoitavat markkinoinnin nettikasinoiden puolesta. Aineistossa ei niin voimakkaasti näkynyt nettipokerin markkinoinnin vaikutus, mutta pelaajat puhuivat kyllä "kaikki voivat voittaa" -asenteesta, joka oli saanut kokeilemaan peliä. Sisäasiainministeriön raportissa arpajaislakihankkeesta todetaan, että perustettavassa RAY:n nettikasinossa tulisi estää velaksi pelaaminen, pelaajan pitäisi tunnustautua väestötietojärjestelmän kautta ja asettaa henkilökohtaiset pelirajoitukset rekisteröityessään (SM 2009, 13–14). Kaikki valvontakeinot ovat kuitenkin sähköisiä, ja niiden kiertäminen saattaa olla helppoakin, ja nuori esimerkiksi voi pelata vanhempiansa pankkikortilla.

Suomalaista nettipokeria ei oltu ainakaan syksyllä 2009 tällä rahapeliyhtiöiden vastuullisuustyökälulla arvioitu, vaikka oli jo päätetty, että RAY:n nettipokeri tuodaan markkinoille (Laine 2009). Ongelmapelaajia käsittelevän aineiston mukaan voidaan arvella, että ainakaan yksityisillä nettikasinolla pelattava nettipokeri ei välttämättä sellaisenaan saisi kovin vaaratonta kuvausta. Kotimaisessa versiossa on kuitenkin mahdollisuus kontrolloida erilaisia tekijöitä, ja tämän aineiston pohjalta näyttäisi, että ainakin pelaamisen käytettyä aikaa ja mahdollisuutta ympärivuorokautiseen pelaamiseen tulisi kontrolloida. Pelaajaa voisi olla hyvä esimerkiksi muistuttaa tiettyjen rahasummien jälkeen, kuinka paljon hän on peliin sillä kerralla laittanut. Jotta suomalaisella nettikasinolla on mielekästä pokeria pelata, tulisi siellä olla tarpeeksi pelaajia. Tämän vuoksi sitä luultavasti markkinoidaan, ja markkinoinnissa pitäisi ottaa huomioon, ettei sitä tehdä ihmisten unelmien kustannuksella. Suomalaisella nettipokerisivulla luultavasti sen avaamisen jälkeen ryhtyvät pelaamaan sekä ihmiset, jotka eivät ole nettipokeria aiemmin pelanneet ja haluavat sitä turvallisella sivustolla kokeilla, että sellaiset nettipokeria harrastuksena tai jopa ammattina pelaavat, joiden tarkoituksena on käydä niin sanotusti "hakemassa rahat pois" peliä kokeilevilta. On tärkeää varmistaa, etteivät peliä kokeilevat jää siihen koukuun.

5.2.2 Valistus

Informaatio- ja valvutuneisuuskampanjat sisältävät yleensä esimerkiksi rohkaisua omien rajojen tuntemiseksi, varoituksia rahapelaamisen mahdollisesta riippuvuutta

aiheuttavasta luonteesta, tunnusmerkkejä ongelmapelaamisesta tai sen oireista sekä tietoa siitä, mistä voi hakea apua rahapeliongelmaan. Tällaisia kampanjoita kehittävät esimerkiksi valtion sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukset, koulut tai kaupalliset pelien tarjoajat. Massakampanjat saattavat epäonnistua siksi, että on epävarmaa tavoittaako kampanjan viesti ketään ja siksi, että kampanjan lähettämisen kesto on melko lyhyt. Siksi valistuksen tulisikin olla pidempikestoista ja tarkemmin suunnattua. Rahapelien tapauksessa esimerkiksi pelaajat tulisi saada ymmärtämään pelaamisen negatiivinen matemaattinen odotusarvo. Kuitenkin rahapelien pelaajat usein ovat yhtä tietoisia häviämisen suuresta riskistä kuin tupakoitsijat sauhuttelun yhteydestä keuhkosityöpään. Jonkin asian tietäminen ja tiedon vaikutus käytökseen ovat usein kaksi eri asiaa. (Williams ym. 2007, 7–14.) Haastatteluissa tuli ilmi, etteivät tällaiset kampanjat välttämättä peliongelmaisten mielestä olisi estäneet ongelman syntymistä, sillä pelaaminen ei ole rationaalista ja he mielestään tiesivät jo kaikki tarvittavat rahapelaamiseen ja nettipokeriin liittyvät riskit.

On kuitenkin tulkittavissa, että aineistojen mukaan ongelmien syntymistä ja ainakin ongelmien pahenemista olisi mahdollisesti jonkinlaisella valistuksella tai tiedon levittämisellä voitu ehkäistä. Pelaamisen aloittavia saattaa esimerkiksi hyödyttää tieto siitä, minkälaiset häviöt ovat niin sanotusti "normaaleja", peliin kuuluvia oppirahoja, minkälaiset mahdollisesti viestivät peliongelmaista. Peliongelmaiset eivät uskalla kertoa ongelmasta edes läheisilleen ja nettipokerin vuoksi ongelmiin joutuneet kokevat tämän aineiston mukaan usein myös olevansa huonoja pelaajia pelissä, jossa oman järjen avulla menestymisen ajatellaan olevan mahdollista. Ehkä tarvittaisiin myös enemmän tietoa siitä, etteivät suinkaan kaikki nettipokerin pelaajat voita, ja että he jotka voittavat, tekevät sen eteen ensinnäkin paljon töitä ja toisekseen tekevät sen häviävien pelaajien kustannuksella.

Aineiston perusteella on löydettävissä yhteyksiä pokeriongelmaisten ja pokeriammattilaisten pelitapojen välillä. Pokeria ammatikseen pelaavien sanotaan usein saavan peliongelmaan viittaavan määrän pisteitä esimerkiksi SOGS-R -testissä, joka on yksi peliongelman mittaamiseen kehitetyistä testeistä. Pokeriammattilainen Aki Pyysing (2008) kertoo kolumnissaan saaneensa peliongelmaista kertovia pisteitä esimerkiksi kysymyksistä, joissa kysyttiin häviöiden jahtaamisesta, pelaamisesta enemmän kuin oli tarkoitus, pelaamisen salailusta, työajan käyttämisestä rahapelaamiseen sekä rahan lainaamisesta pelaamiseen (Pyysing 2008). Näistä kaikista samoista asioista kertoivat

myös nettipokerin suhteen peliongelmaiset tässä aineistossa. Pokerissa menestyäkseen tulee myös ajatella pelimerkit merkkeinä eikä oikeana rahana (Kinnunen 2010), ja pelaamiseen tulee menestyäkseen käyttää paljon aikaa (Pyysing 2008), jolloin esimerkiksi sosiaaliset suhteet kärsivät. Peliongelmaiset kertoivat, kuinka pelaamiseen kului niin paljon aikaa, että se aiheutti ongelmia muilla elämänalueilla. Aineistosta tuli myös esiin se, kuinka nettipokerin pelaaminen saattaa ajan viemisen lisäksi vähentää mielenkiintoa muihin asioihin. Nettipokerissa ongelmapelaaja saattaa kuvitella olevansa pelitavoiltaan lähellä ammattilaista: häviöt ovat downswingiä, pelaamiseen kulutettu liika aika tai raha on merkki vain ”tiltauksesta”, jota tapahtuu kaikille pelaajille, peliriippuvuutta mittaavissa testeissä saadut pisteet eivät välttämättä tarkoita ongelmaa ja pelaamiseen tulee käyttää paljon aikaa pärjätäkseen.

Jaana Lähteenmaa ja Teija Strand (2008) tutkivat velan ottamista rahapelaamiseen ja löysivät viitteitä aiemmin ongelmallisen pelaamisen hallintaan saamisesta nettipokerin pelaamisen avulla. Vastajaat olivat saattaneet kokea ongelmia rahapelien suhteen aiemmin, mutta pelasivat nyt vain nettipokeria, jossa taidolla on merkittävämpi osuus kuin pelkästään onnenpeleiksi luokitelluissa rahapeleissä. Joissakin vastauksissa oli mainittu, että nettipokerin pelaaminen vie aikaa, vaikka pelaaja voittaisikin siitä rahaa. Nämä vastaajat olivat peliuransa alussa ottaneet velkaa pelaamisensa rahoittamiseksi ja käyttivät tästä velasta termiä ”pakolliset oppirahat”. Aineistossa oli ollut kuvauksia myös siitä, kuinka nettipokerin pelaaminen oli joillekin lopulta muodostunut ongelmaksi, koska he olivat pelatessaan hävinneet niin nopeasti niin suuria summia. Lähteenmaa ja Strand kuvaavat nettipokerin liittyvän kahteen toisistaan poikkeavaan pelaajatarinaan: toinen kuvaa peliongelman selättämistä nettipokerin avulla ja jopa voitollista pelaamista, toinen nopeasti tapahtuvaa pelaamisen hallinnan menettämistä ja taloudellista ja henkistä romahtamista. (Lähteenmaa & Strand 2008, 32–34.) Omassa aineistossani näkyy, kuinka lopulta ongelmia nettipokerin pelaamisen vuoksi kokeneet ovat myös saattaneet ajatella ensimmäisten häviöiden olleen pakollisia oppirahoja. Onkin ehkä vaikea arvioida, milloin oppirahat ovat ”liian suuria”, milloin pelaaminen saattaa olla ongelmallista ja milloin on vielä mahdollisuus kääntää pelaaminen voitolliseksi. Aineistossa monet kirjoittajat ja haastateltavat puhuivatkin siitä, kuinka pelatessa aina on toivoa voittoa, eikä pelaamista siksi kannata lopettaa. Tämän aineiston pelaajat ehkä enemmän toivoivat voittavansa yhden ison potin, jonka jälkeen he voisivat maksaa velkansa pois ja lopettaa pelaamisen. Tämä viittaa siis nettipokerin pelaamiseen onnenpelinä. Pokeriammattilaiseksi tähtäävät taas mahdollisesti pyrkivät kasvattamaan

voittojaan vähitellen järkevästi pelaten ja siten päätyään lopulta voitolliseksi pelaajaksi, eivätkä he aio lopettaa pelaamista voittojen jälkeen.

Tässä aineistossa ja aiemmin Griffithsin ym. (2009a) tutkimuksessa esiin tullut uudenlainen ongelmapelaaja tulisi ehkä myös ottaa huomioon terveellisen pelaamisen edistämässä. Se, että voittaa pelistä rahaa, mutta kokee ongelmia esimerkiksi sosiaalisissa suhteissa tai ajanmenetyksen suhteen, ei välttämättä tunnu kaikista ongelmalliselta pelaamiselta, jota pitäisi ehkä rajoittaa. Kuten pelaajien läheisten kertomuksista kävi ilmi, saattaa pelaamiseen kulutettu aika olla pois esimerkiksi parisuhteesta ja vaikuttaa esimerkiksi puolison elämään voimakkaastikin. Voisikin olla tarpeen kehittää muista rahapeleistä erillinen testi, jolla nettipokeriin liittyviä peliongelmia voitaisiin mitata. Siihen voi liittyä esimerkiksi kysymyksiä ajankäytöstä ja pelikassan tasapainosta.

5.2.3 Ehkäisyn paikat

Kun pyritään minimoimaan peliriippuvuudesta aiheutuneita haittoja, tulisi pyrkiä tunnistamaan erilaisia pelaajaprofiileja ja eriasteista pelaamista ja pelikäyttäytymistä. Jos seurataan pelaajan pelihistoriaa ja puututaan peliriippuvuuden etenemiseen, voidaan torjua vakavampia haittoja. Peliriippuvuus voi edetä kolmivaiheisesti: ensin saadaan voittoja, jotka kannustavat jatkamaan pelaamista, vaikka tappioiden määrä kasvaisikin. Pelaaminen tuottaa vielä mielihyvää tässä vaiheessa. Toisessa vaiheessa yritetään pelaamalla saada hävittyjä rahoja takaisin. Pelaaja käy läpi kaikki mahdolliset lähteet, joista voisi saada lisää pelirahaa. Kolmas vaihe on epätoivon vaihe, jossa pelaaja on käyttänyt kaikki lailliset keinot rahan saamiseksi ja pelaaminen hallitsee koko elämää. Tässä vaiheessa pelaaja todennäköisesti voi huonosti sekä psyykkisesti että fyysisesti. (Heikkilä ym. 2009, 42.)

Yhdistelemällä aineistoja ja kertomuksia nettipokerin ongelmista, on mahdollista kehittää eräänlainen prosessi, jonka mukaan peliongelma on mahdollisesti muodostunut. Rahapeliongelman syntyminen on toki monimutkainen prosessi, ja sitä on mahdoton mitenkään yksiselitteisesti kuvata, mutta jonkinlainen kuva aineiston avulla saadaan muodostettua. Syyt aloittaa nettipokerin pelaaminen olivat monilla taloudellisia ja nettipokerissa menestyneitä ihannoivia. Nettipokerista halutaan helppoa rahaa, mainetta ja kunniaa. Monissa tarinoissa yhtenevä piirre peliuralle oli ensin ilmaispeleillä tai

pienillä panoksilla aloittaminen ja sitten suurehko voitto, joka sai pelaajan ajattelemaan että hänkin onkin hyvä tässä pelissä ja sijoittamaan siihen enemmän rahaa. Voittoa saatettiin tavoitella yhä suuremmilla panoksilla sekä suurempien voittojen toivossa että pienillä panoksilla pelaamisen menetettyä kiinnostavuutensa. Voitot ajoivat pelaamaan lisää, häviöt ajoivat jahtaamaan hävittyjä rahoja. Jos pelaaja hävisi paljon, hän saattoi ajatella, että oppirahat on maksettava ennen menestystä tai että kyseessä on pokeriin välillä kuuluva ”downswing”. Pelaamiseen saattoi lopulta mennä yhä enemmän aikaa ja rahaa, pelaajalla mahdollisesti olla jo velkaa, eivätkä pelaajaa enää välttämättä kiinnostaneet muut asiat kuin nettipokeri.

Carmen Messerlian ym. (2005) ovat tehneet nuorten rahapelaamisen riskien ehkäisyyn mallin, jossa havainnollistetaan rahapelaamisen riskin jatkumo, primaarit, sekundaarit ja tertiäärit väliintulon pisteet, ennaltaehkäisyn kohteet jokaisella riskin tasolla sekä suositellut terveyden edistämisen strategiat, joilla ehkäisyn tavoitteet voidaan saavuttaa. Malli määrittää kaksi pääasiallista kehityskaarta nuoren rahapeliongelmassa: riskin jatkumon sekä ennaltaehkäisyn tien. Riskin jatkumo siirtyy ei-riskin alueelta riskiin tai uhkaan ja riskistä rahapeliongelmaan. Ennaltaehkäisyn tie kulkee vastakkaiseen suuntaan pyrkien vähentämään riskiä jokaisella jatkumon tasolla. (Messerlian ym. 2005, 71.)

Primaariehkäisy tämän mallin mukaan pyrkii ennaltaehkäisemään riskialueella olevaa rahapelikäyttäytymistä ja pitämään nuoret jatkumon terveessä päässä. Primaarin ehkäisyn tavoitteena on lisätä tietoisuutta riskeistä ja ongelmapelaamisen seurauksista sekä nuorten että heidän vanhempiansa keskuudessa, sosiaali- ja terveyshuollon ammattilaisten joukossa ja yleisesti yhteiskunnassa. Sekundaari ehkäisy pyrkii estämään riskialueella jo olevien nuorten vajoamisen kohti patologista rahapeliongelmaa sekä tunnistamaan mahdollisen ongelman aikaisessa vaiheessa. Näihin tavoitteisiin voidaan päästä esimerkiksi kehittämällä ja parantamalla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten (esimerkiksi lääkäreiden, opintoneuvojien tai sosiaalityöntekijöiden) peruskoulutusta ja erilaisia koulutusohjelmia. Ammattilaisilla tulee olla sopiva koulutus sekä tarpeeksi tietoa ja resursseja, jotta he ymmärtävät riskit ja näkevät merkit varhaisen vaiheen rahapeliongelmissa ja pystyvät auttamaan tällaisia nuoria. Tertiääri ehkäisy kohdistuu nuoriin, jotka jo pelaavat liiallisesti ja joilla on useita rahapelaamiseen liittyviä ongelmia. Tertiääri ehkäisyn strategiat tähtäävät hoitopaikkoihin pääsemisen helpottamiseen ja niiden hyvään saatavuuteen. (Messerlian ym. 2005, 74–75.) Tätä

mallia aineistoon verrattaessa primaarin ehkäisyn alueella tulisi pyrkiä vaikuttamaan esimerkiksi niihin syihin, joiden takia ihmiset alkavat pelata nettipokeria. Myös nettipokerin haitoista ja liiallisen pelaamisen oireista voitaisiin yrittää kertoa itse pelaajien lisäksi heidän läheisilleen, esimerkiksi vanhemmille, sekä myös terveydenhuollon ammattilaisille ja myös yleisesti ihmisille. Sekundaarin ehkäisyn alueella voitaisiin pyrkiä vaikuttamaan esimerkiksi pelityyleihin ja siihen, ettei pelaaja pieniin panoksiin kyllästyessään siirry heti suurempiin pöytiin vaan pitää vaikka pienen tauon pelaamisesta. Monet tässä aineistossa tarinansa kertoneet olivat aloittaneet ilmaispeleillä tai pienillä panoksilla, mutta esimerkiksi suuri voitto oli saanut uskomaan omiin taitoihin pelaajana ja siirtymään isompiin pöytiin. Tämän jälkeen pieniin pöytiin palaaminen oli mahdotonta, koska samanlaista jännitystä ei pienillä summilla pelaamisesta enää saanut. Tertiäärin ehkäisyn eli hoidon alueellakin on nettipokerin suhteen kehitettävää. Tietoisuuden ongelmasta ja siihen liittyvistä asioista tulisi olla suurempi, jotta terveydenhuollon ammattilaiset tai ihmiset yleensä eivät pitäisi nettipokerin vuoksi ongelmia kokeneita mitenkään ”yksinkertaisina”. Myös nettipokeriongelmiin käytännön hoitoa on mahdollista vielä kehittää lisäämällä esimerkiksi terapia-aikoja iltaisin myös pienemmissä kaupungeissa.

Heikkilä ym. (2009, 24–25) ovat koonneet erilaisia haittoja, joita rahapeleistä saattaa pelaajalle aiheutua. He ovat jaotelleet ne samankaltaisesti kuin nettipokerin ongelmat tästäkin aineistosta oli mahdollista jaotella: terveydellisiin, sosiaalisiin sekä taloudellisiin haittoihin. He kuvaavat kaikkeen rahapelaamiseen liittyviä ongelmia, jotka ovat monilta osin hyvin samankaltaisia kuin tässä aineistossa esiin tulleet nettipokeriin liittyvät haitat. Nettipokeri ehkä eroaa muista rahapeleistä muun muassa siinä, ettei häviöitä välttämättä koeta häviöiksi vaan peliin kuuluvaksi tulojen vaihteluksi. Nettipokeriin liittyvästä ongelmasta on myös vaikea puhua kenellekään huonon pelaajan leiman pelossa. Pelaaminen myös vie paljon aikaa ja nettipokerin pelaaja saattaa olla voitolla, mutta kärsiä silti pelaamisen haitoista. Läheisten kertomuksista käy vielä voimakkaammin ilmi, kuinka pelaamiseen kulutettu aika aiheuttaa ongelmia esimerkiksi parisuhteessa. Pelaaja ei myöskään itse välttämättä ymmärrä kärsivänsä peliongelmistä vaan ajattelee nousun tulevan, kunhan vain pelaa tarpeeksi paljon.

6 Lopuksi

Tavoitteeni tässä tutkielmassa on ollut tarkastella nettipokerin ongelmallista pelaamista empiirisen aineiston pohjalta ja miettiä sen ennaltaehkäisyä sosiaalipolitiikan ja käytännön ehkäisykeinojen kautta. Vaikka aineiston löytäminen tuntui aluksi vaikealta, uskon kuitenkin, että kerätty aineisto tarjosi mahdollisuuden tarkastella nettipokerin ongelmapelaamista monipuolisesti ja tarpeeksi syvällisesti. Aineistosta oli löydettävissä yhteneviä piirteitä nettipokeriin liittyvän peliongelman kehittymiselle ja kuvauksia ongelmien laadusta. Liiallinen pelaaminen vaikutti lähes kaikilla elämänaloilla, ja peliongelmaasta toipuminen saattoi viedä kauankin. Aineistossa oli kuitenkin nähtävissä myös valoisia tulevaisuudennäkymiä silloin, kun pelaaminen oli lopetettu. Elämänlaatu oli parantunut pelaamisen lopettamisen jälkeen, ja pelaajalla oli taas aikaa muillekin asioille.

Tutkimuskysymyksiä olivat: millaisia ongelmia nettipokeri aiheuttaa, miksi ja miten ongelma kehittyy, millaisia seurauksia nettipokerin pelaamisella saattaa olla ja miten ongelmia voitaisiin ehkäistä ja vähentää. Ongelmien kuvauksia ja pelaamisen seurauksia aineistossa oli runsaasti. Oli myös hahmoteltavissa tyypillisiä piirteitä ongelmapelaajien peliurissa, jotka johtivat lopulta hallitsemattomaan pelaamiseen ja peliongelmaan. Ongelmien ehkäisyksi on tehtävissä asioita, mutta ongelman pitäisi ehkä olla tunnetumpi, jotta valtio näihin toimiin ryhtyisi.

Tutkimus on ollut ehkä enemmän selvittävää ja kuvailevaa kuin suoria tuloksia tavoittelevaa. Jonkinlaisia päätuloksia on kuitenkin löytynyt liittyen (1) ongelmiin, (2) ehkäisyyn ja (3) nettipokeriin.

- (1) Tutkimuksen tulosten mukaan on selvää, että nettipokerin liiallinen pelaaminen saattaa aiheuttaa vakaviakin ongelmia, eikä avun saaminen ole välttämättä helppoa. Ongelmapelaaminen vaikuttaa monilla elämän osa-alueilla ja ongelma pyritään salaamaan läheisiltä mahdollisimman pitkään. Ongelma saattaa kuitenkin vaikuttaa puolison tai perheen elämään jo paljon aiemmin kuin pelaaja itse luulee. Nettipokerin pelaaminen aloitettiin aineistossa usein nopean rikastumisen toivossa ja pelistä haettiin jännitystä. Kun siirryttiin liian nopeasti pelaamaan liian suurista rahasummista, eivät pelit sujuneet enää niin kuin piti.

Ongelmat alkoivat tavallisesti häviöistä, jonka jälkeen haitat heijastuivat terveyteen ja muuhun elämään.

- (2) Nettipokerin ongelmien ehkäisy ei ole helppoa ja on mietittävä, millaisin voimavaroin siihen ryhdytään. Pelaaminen ei ole rationaalista, joten tekniset ratkaisut saattavat olla tehokkaampia kuin valistus. Toisaalta pelaaminen aloitetaan maallisen kunnian ja omaisuuden saavuttamiseksi ja koska kyseessä on taitopeli, ehkä jopa aiemmista rahapeliongelmissa välittämättä. Tieto eri pelityyleistä saattaisi ongelmia jonkin verran ehkäistä.
- (3) Tässä aineistossa oli vahvistuksia aiemmissä tutkimuksissa löydetyille viitteille siitä, että nettipokeria on mahdollista pelata ongelmallisesti, vaikka siitä voitaisi rahaa. Ongelmapelaajan ja ammattilaispelaajan pelityylit saattavat näyttää samankaltaisilta, vaikka todellisuudessa eroavatkin toisistaan. Vaikka pelissä on selvästi voittajia ja häviäjiä, voi tämä raja ongelmapelaajalle olla sumea. Itseään saattaa pitää hyvänä pelaajana, tai voi myös todella olla hyvä pelaaja, mutta koetut ongelmat ovat silti voimakkaita. Nettipokeria myös koetaan järkeväksi pelata, vaikka muiden rahapelien kanssa olisi ollut ongelmia, sillä tässä pelissä omat taidot saattavat vaikuttaa pelituloksiin. Nettipokerin saatettiin ajatella jopa olevan lääke rahapeliriippuvuuteen.

Nettipokerin ongelmallisen pelaamisen ehkäisemiseksi on syytä pureutua peliuran kehityksessä siihen kohtaan, jossa pelaaminen alkaa muodostua ongelmaksi. Aineiston pelaajat pelasivat nettipokeria tunteella, eikä peli pienillä panoksilla enää alun jälkeen saanut aikaan samanlaista jännitystä kuin suuremmat pöydät. Pelaaja saattaa yliarvioida omat pelitaitonsa tai pelata nettipokeria kuin onnenpeliä. Rahan arvo internetissä menetti merkityksensä ja pelaamaan pystyi milloin vain, pitkiä aikoja kerrallaan. Pelaaja luultavasti ensin kokee taloudellisia ongelmia hävitessään rahaa tai sosiaalisia ongelmia koska pelaamiseen kuluu niin paljon aikaa. Terveydelliset ongelmat ilmenevät mahdollisesti myöhemmin, kun pelaaminen on ollut ongelmallista jo jonkin aikaa tai kun esimerkiksi on jo paljon velkaa. Nettipokeri saattaa myös pelinä olla erityisen rasittava pelaajan mielelle. Nettipokeria liiallisesti pelaavat saattavat uppoutua peliin niin, etteivät pysty enää ajattelemaan mitään muuta. Minäkuva voi määrittyä sen mukaan, kuinka pelit sujuvat ja pelaajan mielialat vaihdella peleissä onnistumisen mukaan. Tämä voi vaikuttaa negatiivisesti myös pelaajan perheeseen ja läheisiin. On

mahdollista myös tarkastella sitä, mistä syystä pelaaja alun alkaen ryhtyy pelaamaan nettipokeria. Aineistossa näkyi selkeästi kolme syytä nettipokerin aloittamiselle: unelmat, järki sekä raha. Ongelmien ehkäisemiseksi voisi olla hyödyllistä oikoa käsityksiä esimerkiksi nettipokerin pelaamisen järkevyydestä aiemman rahapeliongelman jälkeen.

Ongelmien kehittymiseen vaikuttavat muun muassa yksilölliset seikat, kuten aiemmat rahapeliongelmat tai muut ongelmat sekä esimerkiksi pelin sijoitukselliset ja rakenteelliset piirteet. Ongelmia voidaan pyrkiä ehkäisemään sekä valistuksen avulla että teknisillä ratkaisuilla, kuten kieltämällä nettipokerin pelaaminen, perustamalla kotimainen nettikasino tai estämällä rahaliikenne suomalaisten rahoituslaitosten ja nettikasinoiden välillä. Koska nettipokerin ongelmallinen pelaaminen ei ole rationaalista ja pelaajalla on mahdollisuus hankkia internetistä kaikki mahdollinen tieto pelistä ja ongelmasta, ei valistus välttämättä ole kovin kustannustehokas ehkäisykeino. Kuitenkin aineistoa tulkitsemalla sieltä on löydettävissä sellaisia asioita, joista ei välttämättä vielä ole kovin paljon tietoa tarjolla. Koska pokeriammattilaisen ja nettipokeria ongelmallisesti pelaavan pelitavat saattavat olla näennäisesti hyvinkin lähellä toisiaan, ja koska pelaaja saattaa voittaa rahaa nettipokeria pelaamalla mutta kokea ongelmia muilla elämänalueilla, tulisi nettipokerin ongelmia mittaamaan ehkä kehittää oma testi. Myös se, että nettipokeria pidetään taitopelinä ja siihen ollaan siksi valmiita uhraamaan enemmän rahaa ja aikaa, tulisi ottaa huomioon ongelmien ehkäisyssä. Vaikka nettipokeri joiltain osin voidaan määritellä taitopeliksi, on se kuitenkin myös rahapeli ja sitä voi pelata kuten onnenpeliä. Se, että jotkut ovat löytäneet nettipokerista ratkaisun aiempiin peliongelmiin, voi olla hyvä heille, mutta ei välttämättä sovi kaikille. Aineistosta ei tullut esiin, että kukaan haluaisi vakavampien ongelmien ilmaantumisen jälkeen enää yrittää uudestaan nettipokerissa huipulle opiskelemalla matemaattisia todennäköisyyksiä ja peliä yleensä. Ongelmista tulisi puhua enemmän, jotta ne olisivat helpommin tunnistettavissa ja jotta ongelmapelaajan olisi helpompi hakea apua.

Nettipokerin liiallinen pelaaminen vie paljon aikaa ja saattaa olla pelaajan ajatuksissa myös silloin kun hän ei pelaa. Nämä seikat luultavasti vaikuttavat pelaajan parisuhteeseen tai perheeseen sekä ystäväpiiriin. Pelaajalla ei riitä mielenkiinto mihinkään muuhun kuin peliin. Nettipokeria pelataan usein yöllä, joka voi aiheuttaa esimerkiksi poissaoloja töistä tai koulusta tai vaikuttaa suoriutumiseen niissä. Rahapeliongelma ja rahapelipolitiikka on viime vuosina ryhdytty eri maissa tunnistettu

kansanterveydellisenä asiana, ja rahapelihaittoihin on Suomessakin alettu kiinnittää enemmän huomiota. Rahapelit ja niiden sosiaaliset haitat mainittiin esimerkiksi Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa. On vaarana, että rahapeliongelmiin joutuvilla on muitakin ongelmia tai että he syrjäytyvät, jolloin sosiaalipoliittisin keinoin voitaisiin tilannetta helpottaa. Sosiaalipolitiikan kannalta ei ole rahapeliongelmiä juurikaan tarkasteltu, kun taas esimerkiksi alkoholiongelmat ovat olleet osa sosiaalipolitiikkaa jo vuosikymmeniä. Nettipokeri ei ehkä tällä hetkellä aiheuta niin laajassa mittakaavassa ongelmia, että niitä varten tulisi välttämättä kovin suuria sosiaalipoliittisia järjestelmiä rakentaa. Nettipokerin pelaajien ja ongelmien määrä saattaa kuitenkin lisääntyä, ja ehkäisevästä sosiaalipolitiikasta on mahdollista saada tukea nettipokerin ongelmien torjumisessa. Kaikissa aineistossa sosiaaliset ongelmat olivat merkittävässä osassa ja nettipokerin luonne pelinä vaikutti niiden syntymiseen. Ympäri vuorokautinen pelimahdollisuus erakoittaa ja vie aikaa, velkaantuminen ja pelissä huonosti menestyminen saivat pysymään neljän seinän sisällä ja perhe kärsii yhden perheenjäsenen pelaamisesta. Terveydellisiin ongelmiin on pyritty vastaamaan erilaisilla hoitopaikoilla ja -muodoilla. Vaikka päätös pelaamisesta on vain pelaajalla, saattavat liiallisen pelaamisen vaikutukset yltää perheeseen ja aiheuttaa yhteiskunnallisia kustannuksia. Siksi yhteiskunnan kannattaa pyrkiä peliriippuvuutta ja sosiaalisia ongelmia ehkäisemään.

Rahapelipolitiikka näkyy Suomessa lähinnä arpajaislaissa ja rahapelien tarjonnan yksinoikeusjärjestelmässä. Rahapelaamista ei voi kuka tahansa tarjota, yksinoikeusyhtiöiden toimintaa valvotaan ja rahapelaamiselle asetetaan ikärajoja. Tavallaan nämä ovat samankaltaisia sosiaalipoliittisia toimia kuin esimerkiksi alkoholin tai tupakan suhteen on ollut jo kauan, mutta rahapelien osalta toimet eivät edelleenkään ole kovin voimakkaita. Rahapeliongelmien tutkimus on alkanut Suomessa laajentua vasta pari vuosikymmentä sitten, eikä tutkimustiedon puutteen vuoksi kovin vahvoja toimenpiteitä välttämättä ole voitu ongelmien hillitsemiseksi tehdä. Tupakan ja alkoholin myyntiä valtio rajoittaa ja myös verottaa myynnistä saatuja tuloja. Niiden käyttöä myös rajoitetaan. Rahapelaamisen tuotot menevät suurelta osin kolmannen sektorin järjestöjen käyttöön, ja yksinoikeusyhtiöt ovat mukana heitä koskevassa päätöksenteossa, toisin kuin esimerkiksi tupakkayhtiöt. Nettipokerin pelaaminen ulkomaisilla nettikasinoilla saattaa selvästi tämän tutkimuksen mukaan olla haitallista ja aiheuttaa pelaajalle ongelmia. Pelaamista ei kuitenkaan millään tavalla säädellä ja myös avun saaminen ongelmaan on vaikeaa. Yksinoikeusjärjestelmän ratkaisu on avata

valtion ylläpitämä nettikasino, jossa pelaamista on helpompi valvoa ja josta myös saadaan tulot Suomeen. Toisaalta tämä ratkaisu lisää nettipokerin tarjontaa ja Ruotsin esimerkin mukaisesti saattaa lisätä pelaajien määrää ja sitä kautta ongelmapelaajien määrää.

Hyvinvointivaltio Suomessa on kohdannut laajentumisen rajoja, eikä rahapeliongelmiin hoitaminen enää välttämättä mahdu sen vastuun alle. Toisaalta puhutaan postmodernin ajan riskeistä, jotka eivät ehkä ole hallittavissa tavallisin korjaavan sosiaalipolitiikan keinoin, vaan tilalle tarjotaan ehkäisyyden perustuvia tai kansalaisen omaa vastuuta lisääviä keinoja. Rahapeliongelma on ollut olemassa jo vuosikymmeniä, mutta sitä on ryhdytty pitämään yhteiskunnallisena ongelmana vasta viime aikoina. Asiassa mennään koko ajan eteenpäin ja rahapeliongelmaisten hoitopaikat lisääntyvät. On kuitenkin mietittävä, ovatko toimet ongelman hoitamiseksi oikein mitoitettuja ja onko niitä riittävästi. Toisaalta etenkin nyt hyvinvointivaltion rahojen ollessa tiukalla, olisi ehkä panostettava ongelmiin ehkäisyyden suhteen. Elämänpolitiikka ja ehkäisevä sosiaalipolitiikka painottavat yksilön omia toimia ongelmiin vähentämisessä. Nettipokerin kohdalla tämä käytännössä tarkoittaisi ehkä sitä, että vastuu ongelmista selviämässä on pelaajalla itsellään. Jos valtio tahtoo tässä tavoitteessa auttaa, saattaa valistus omien rajojen asettamisesta ja vastuun ottamisesta olla hyödyllistä. RAY:n nettipokeri on osaltaan yhteiskunnan vastuun ottamista nettipokerin haitoista, vaikka motiivi ei välttämättä ole puhtaasti haittojen vähentäminen vaan myös rahan kerääminen.

Jos ihminen menettää omaisuutensa esimerkiksi konkurssissa, tukee yhteiskunta esimerkiksi asumista, elämistä ja uuden työn saamista. Jos rahansa käyttää nettipokeriin, tukee yhteiskunta luultavasti samalla tavalla. Jos nettipokeririippuvuutta pyritään ehkäisemään tai se tunnistetaan tarpeeksi aikaisessa vaiheessa, voidaan siihen pyrkiä vaikuttamaan, jotta yhteiskunnallisia kustannuksia ei synny. Myös hoidosta tosin aiheutuu yhteiskunnalle kustannuksia. Nettipokerista ei tällä hetkellä tule erityisiä hyötyjä Suomelle, mutta RAY:n nettikasinon avautuessa pelaaminen tuo rahaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Nettipokerilla saattaa myös olla sekä yleisesti että RAY:n kautta pieni työllistävä vaikutus. Nettipokerista koituvat haitat näkyvät lähinnä rahapeliiriippuvuutena, sosiaalisina ongelmina ja saattavat näkyä myös rikollisuutena. Rahapeliongelman tunnistamiseksi on kirjoitettu terveydenhoitoalan henkilökunnalle oppaita ja myös nettipelaaminen on huomioitu. Rahapeliongelman tunnistamiseen pyritään, jotta sen kustannukset pienenisivät.

Jatkotutkimusten kannalta olisi mielenkiintoista kerätä tilastollista tietoa suomalaisista nettipokerin pelaajista ja siitä, kuinka iso osa pelaajista pelaa harrastuksena, kuinka moni ammatikseen ja kuinka moni todella ongelmista kärsii. Tällainen tieto olisi tärkeää ongelmien ehkäisyäkin mietittäessä ja mitoitettaessa. Tutkimuksen kysymyksenasettelussa tulisi ehkä ottaa huomioon tässä selville saatuja seikkoja nettipokerin ongelmien luonteesta. Myös RAY:n nettikasinon avaamisen jälkeen tulee tehdä selvityksiä siellä pelaavista ja valvoa, että se todella täyttää tehtävänsä ongelmien ehkäisijänä. Internet on pelipaikkana erityinen ja kun rahapelit yhä enemmän siirtyvät verkkoon, tulee netissä pelaamista tutkia. Netissä pelaaminen voi olla yksinäistä ja jos pelaaja häviää rahansa ja pysyy vain sisällä, on mahdollista, että hän syrjäytyy yhteiskunnasta. Internet itsessään saattaa myös aiheuttaa riippuvuutta, ja olisikin ehkä myös selvitettävä, kuinka suuri osa nettipeliriippuvuudessa on kyse itse pelistä ja kuinka paljon internet ympäristönä vaikuttaa ongelman kehittymiseen. Myös muista ongelmista, kuten alkoholiriippuvuudesta kärsivät saattavat helpommin ryhtyä pelaamaan rahapelejä paremman tulevaisuuden toivossa ja ehkä myös helpommin jäädä siihen koukkuun. Olisikin hyvä tutkia moniongelmaisten rahapelaamista ja rahapeliongelmia syrjäytyneiden keskuudessa. Rahapelien yhteiskuntatieteellistä tutkimusta on jatkettava, jotta rahapelihaittojen ehkäisyä ja hoitoa voidaan suunnitella ja toimeenpanna.

Lähteet

Aho, Pauliina & Turja, Tuomo (2007) Suomalaisten rahapelaaminen 2007. Taloustutkimus Oy. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Beck, Ulrich (1995) Poliitiikan uudelleen keksiminen: kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa. Teoksessa Beck, Ulrich, Giddens, Anthony & Lash, Scott: Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio. Tampere: Vastapaino, 11–82.

Derevensky, Jeffrey L. (2009) Foreword. Teoksessa Meyer, Gerhard, Hayer, Tobias & Griffiths, Mark: Problem Gambling in Europe. Challenges, Prevention and Interventions. New York: Springer. xv–xvii.

Eräsaari, Risto (2000) Sosiaalipoliitiikan viitekehys: aika, yhteiskunta, yhteisö, maailma. Teoksessa Nurminen, Eija (toim.) Sosiaalipoliitiikan lukemisto. Helsinki: Palmenia, 35–64.

Eräsaari, Risto (2002) Kuinka turvaton on riittävän turvallinen? Vammala: Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Falk, Pasi & Mäenpää, Pasi (1997) Lottomiljonäärit. Tutkimus suomalaisista lottovoittajista. Helsinki: Gaudeamus.

Griffiths, Mark (1999) Gambling Technologies: Prospects for Problem Gambling. *Journal of Gambling Studies* 15 (3), 265–283.

Griffiths, Mark & Parke, Jonathan (2002) The Social Impact of Internet Gambling. *Social Science Computer Review* 20 (3), 312–320.

Griffiths, Mark (2003) Internet Gambling: Issues, Concerns, and Recommendations. *CyberPsychology & Behavior* 6 (6), 557–568.

Griffiths, Mark, Parke, Adrian, Wood, Richard & Parke, Jonathan (2005) Internet Gambling: An Overview of Psychosocial Impacts. *UNLV Gaming Research & Review Journal* 10 (1), 27–39.

Griffiths, Mark & Barnes, Andrew (2008) Internet gambling: An online empirical study among student gamblers. *International Journal of Mental Health and Addiction* 6 (2), 194–204.

Griffiths, Mark, Parke, Jonathan, Wood, Richard, Rigbye, Jane (2009a) Online Poker Gambling in University Students: Further Findings from an Online Survey. *International Mental Health and Addiction*. Published online 25 February 2009.

Griffiths, Mark, Hayer, Tobias & Meyer, Gerhard (2009b) Problem Gambling: A European Perspective. Teoksessa Meyer, Gerhard, Hayer, Tobias & Griffiths, Mark (toim.): Problem Gambling in Europe. Challenges, Prevention and Interventions. New York: Springer, xix–xxx.

Griffiths, Mark, Wardle, Heather, Orford, Jim, Sproston, Kerry & Erens, Bob (2009) Sociodemographic correlates of Internet gambling: Findings from the 2007 British Gambling Prevalence Survey. *CyberPsychology and Behavior* 12 (2), 199–202.

Hallitusohjelma (2007) Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 19.4.2007. Helsinki.

Halme, Jukka T. & Tammi, Tuukka (2008) Katsaus ongelmapelaamisen ja patologisen pelaamisen hoitoa koskevaan vaikuttavuustutkimukseen: tutkimus on vähäistä ja tulokset epävarmoja. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 45 (4), 301–313.

Heikkilä, Jukka, Laine, Juha & Salo, Jukka (2002) Rajat ylittävien etärahapeliin sääntely. *Defensor Legis* N:o 6/2002.

Heikkilä, Jukka, Laine, Juha & Salokoski, Tarja (2009) Rahapeliin haitta-arviointi. Stakes raportteja 18/2009. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Helne, Tuula (2003a) Sosiaalipolitiikan perusteet. Teoksessa Helne, Tuula, Julkunen, Raija, Kajanoja, Jouko, Laitinen-Kuikka, Sini, Silvasti, Tiina & Simpura, Jussi: Sosiaalinen politiikka. Helsinki: WSOY, 41–67.

Helne, Tuula (2003b) Sosiaalipolitiikan nykyiset haasteet. Teoksessa Helne, Tuula, Julkunen, Raija, Kajanoja, Jouko, Laitinen-Kuikka, Sini, Silvasti, Tiina & Simpura, Jussi: Sosiaalinen politiikka. Helsinki: WSOY, 69–92.

Helne, Tuula (2003c) Sosiaalipolitiikan suuria kysymyksiä. Helne, Tuula, Julkunen, Raija, Kajanoja, Jouko, Laitinen-Kuikka, Sini, Silvasti, Tiina & Simpura, Jussi: Sosiaalinen politiikka. Helsinki: WSOY, 437–451.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula (2009) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (2000) Onko 2000-luku elämänpolitiikan vuosituhat? Teoksessa Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (toim.) 2000-luvun elämä. Sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta. Helsinki: Gaudeamus, 9–31.

Ilkas, Hannu & Turja, Tuomo (2003) Rahapelitutkimus. Taloustutkimus Oy. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Jaakkola, Tapio (2006) Viihteestä riippuvuudeksi - rahapeliongelman luonne. Hyvinvointikatsaus 4/2006: Pelaamista ilosta, rahasta, himosta. Tilastokeskus.

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo (2006) Suomalainen yhteiskunta. Helsinki: WSOY.

Julkunen, Raija (2000) Hyvinvointivaltion uudelleenjärjestyminen. Teoksessa Nurminen, Eija (toim.) Sosiaalipolitiikan lukemisto. Helsinki: Palmenia. 100–128.

Järvinen-Tassopoulos, Johanna (2009a) Tutkimuskohteena pelaavat naiset. Nettikeskusteluaineistojen käytön ja analyysin eettiset haasteet. Teoksessa Lauren, Kirsi, Latvala, Pauliine & Lakomäki, Sami (toim.) Tekstien rajoilla. Kirjoitetut tekstit tutkimusaineistona (tulossa).

Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Metso, Leena (2009) Pojat ovat pelimiehiä, tytöt rahapelien harrastajia: vuoden 2007 ESPAD-koululaiskyselyn tulosten tarkastelua. *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (5), 523–536.

Järvinen-Tassopoulos, Johanna (2010) Les jeux d'argent en ligne. Le reflet du luxe. *Les cahiers européens de l'imaginaire* 2/2010, 218-222.

Karisto, Antti (2000) Pirstoutuvan elämän politiikka. Teoksessa Nurminen, Eija (toim.) Sosiaalipolitiikan lukemisto. Helsinki: Palmenia, 192–218.

Kasanen, Antti & Väänänen, Veera (2007) Pokerin pelaaminen yrittäjämäisenä itsensä työllistämisenä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin kauppakorkeakoulu. Markkinoinnin ja johtamisen laitos.

Korn, David, Gibbins, Roger & Azmier, Jason (2003) Framing Public Policy Towards a Public Health Paradigm for Gambling. *Journal of Gambling Studies* 19 (2), 235–256.

Kuula, Arja (2006) Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuusi, Pekka (1963) 60-luvun sosiaalipolitiikkaa. Helsinki: WSOY.

Ladouceur, Robert, Boisvert, Jean-Marie, Pépin, Michel, Loranger, Michel & Sylvain, Caroline (1994) Social Cost of Pathological Gambling. *Journal of Gambling Studies* 10 (4), 399–409.

Lehto, Markku (2007) Vapaus ja hyvinvointipolitiikka. Teoksessa Saari, Juho & Yeung, Anne Birgitta (toim.): Oikeudenmukaisuus hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Gaudeamus, 139–154.

Lähteenmaa, Jaana & Strand, Teija (2008) Pelin jälkeen: velkaa vai voittoja? Tutkimus velan ottamisesta rahapeleihin, erityistarkastelussa nettipokeri ja pikavippaaminen. Stakes raportteja 25/2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

- Marttinen, Johanna (2009) Puolison kokemuksia peliongelmaista. Pro gradu -tutkielma. Kuopion yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos.
- McBride, Jessica & Derevensky, Jeffrey (2009) Internet Gambling Behavior in a Sample of Online Gamblers. *International Journal of Mental Health and Addiction* 2009 (7), 149–167.
- McMullan, John L. & Miller Delthia (2008) All in! The commercial advertising of offshore gambling on television. *Journal of Gambling Issues: Issue 22, December 2008.* 230–251.
- Melasniemi, Atte (2008) Internet-pokerin julkisen sääntelyn mahdollisuudet Suomessa: Policy-analyttinen tarkastelu. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta.
- Messerlian, Carmen, Derevensky, Jeffrey & Gupta, Rina (2005) Youth gambling problems: a public health perspective. *Health Promotion International* 2005 (20), 69–79.
- Murto, Antti (2005) Peliongelmaisten hoito päihdehuollossa – sattuma vai tarkoitus. Tutkielma ongelmapelaajien hoitoon sijoittumisesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.
- Mäkelä, Pia (2003) Alkoholin käyttö ja haitat lisääntyvät. *Duodecim*, 2003 (119). 2481–7.
- Määttä, Kalle (2008) Etärahapeliin sääntelystä. Stakes raportteja 2/2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Nikkinen, Janne (2008a) Rahapeliongelma aikamme sosiaalipoliittisena haasteena. *Janus* 16 (1), 64–71.
- Nikkinen, Janne (2008b) Sosiaalieettinen näkökulma rahapeliongelmiin ehkäisyyn ja hoitoon. Stakes työpapereita 30/2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Pajukoski, Marja (2006) Preventio, sosiaalioikeus ja kunnat – ehkäisevä sosiaalipolitiikka kuntia velvoittavassa lainsäädännössä. Helsinki: Edita.

Piispa, Matti (1997) Valistus, holhous, suojele. Tutkimus alkoholipoliittisesta ja tupakkapoliittisesta mielipideilmastosta. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rahkonen, Keijo (2000) ”Kolmannen tien” sosiaalipolitiikasta. Teoksessa Nurminen, Eija (toim.) Sosiaalipolitiikan lukemisto. Helsinki: Palmenia, 65–88.

Rauhala, Pirkko-Liisa (1998a) Mistä ehkäisevässä sosiaalipolitiikassa on kysymys? Käsitteellistä ja historiallista tarkastelua. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Rauhala, Pirkko-Liisa (1998b) Olisiko ehkäisevästä sosiaalipolitiikasta akateemisen sosiaalipolitiikan osaksi? *Janus* 6 (4), 447–452.

Rauhala, Pirkko-Liisa, Simpura, Jussi & Uusitalo, Hannu (1998) Hyvinvoinnin tutkimusperinteet, hyvinvointipolitiikka ja 1990-luvun uudet avaukset. *Yhteiskuntapolitiikka* 65 (3), 191–207.

Reith, Gerda (2006) Research on the Social Impacts of Gambling. Final Report. Scottish Executive Social Research. www.scotland.gov.uk/socialresearch.

Roine, Mira (2004) Huumeidenkäytön merkitykset internetin keskusteluryhmissä. Diskurssianalyttinen tapaustutkimus A-klinikkasäätiön Päihdelinkin Sauna-foorumista. A-klinikkasäätiön monistesarja nro 39. Helsinki: A-klinikkasäätiö.

Roos, J.P. (1998) Mitä on elämänpolitiikka? Teoksessa Roos, J.P. & Hoikkala, Tommi (toim.) Elämänpolitiikka. Tampere: Gaudeamus. 20–33.

Roos, J.P. & Hoikkala, Tommi (1998) Esipuhe. Teoksessa Roos, J.P. & Hoikkala, Tommi (toim.) Elämänpolitiikka. Tampere: Gaudeamus, 7–19.

Saari, Juho (2005) Hyvinvointivaltio ja sosiaalipolitiikka. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Hyvinvointivaltio. Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Yliopistopaino, 13–64.

Saari, Juho & Kari, Matti (2006) Sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka: nopeasti muuttunut politiikkalohko. Teoksessa Saari, Juho & Raunio, Tapani (toim.): Eurooppalaistuminen. Suomen sopeutuminen Euroopan integraatioon. Helsinki: Gaudeamus, 140–180.

Shaffer, Howard J. (2004) Gambling and the Public Health. Teoksessa Grant Jon E. & Potenza Marc N. (toim.) Pathological Gambling. A Clinical Guide to Treatment. Arlington: American Psychiatric Publishing.

Simpura, Jussi (1997) Voiko EU-tuomioistuin julistaa hyvinvointipolitiikan lainsuojattomaksi? Teoksessa Simpura, Jussi & Väärälä, Reijo (toim.): Yläpolitiikkaa vai alapolitiikkaa? Ehkäisevä sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka etsii suuntiaan. 140–153. Helsinki: Sosiaali- ja terveystaloudellinen ministeriö.

Simpura, Jussi (2000) Sosiaalipolitiikka piiloutuu, sosiaalivalta verhoutuu. Teoksessa Nurminen, Eija (toim.) Sosiaalipolitiikan lukemisto. Helsinki: Palmenia, 129–152.

Sisäasiainministeriö (SM) (2006) Suomalainen rahapeli-, bingopeli-, tavara-arpajais- ja rahankeräyspolitiikka (Rahapelifoorumin linjaukset). Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Sisäasiainministeriö (SM) (2008) Arpajaislakihankkeen väliraportti. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Sisäasiainministeriö (SM) (2009) Arpajaislakihankkeen loppuraportti. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Smeaton, Michael & Griffiths, Mark (2004) Internet Gambling and Social Responsibility: An Exploratory Study. *CyberPsychology & Behavior* 7 (1), 49–57.

Sosiaali- ja terveystaloudellinen ministeriö (STM) (2007) Rahapelihaittojen ehkäisy 2008. Sosiaali- ja terveystaloudellisen ministeriön selvityksiä 2007:71. Helsinki: Sosiaali- ja terveystaloudellinen ministeriö.

Svartsjö, Mikko, Kinnunen, Jani, Paloheimo, Eetu & Mäyrä, Frans (2008) Järjellä vai tunteella? Nettipokerin pelikokemus ja pelaamisen hallinta. Stakes raportteja 24/2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveystalouden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Tammi, Tuukka (2008) Yksinoikeus peleihin, yksinoikeus ongelmiin? Miksi rahapeliongelmistä tuli yhteiskunnallinen huolenaihe? *Yhteiskuntapolitiikka* 73 (2), 176–184.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Urponen, Kyösti (1994) Ehkäisevän sosiaalipolitiikan haaste. *Sosiaalinen aikakauskirja* 1994 (1), 5–8.

Valkama, Juha-Pekka (2006) Nettipokeri-ilmiö. Hyvinvointikatsaus 4/2006: Pelaamista ilosta, rahasta, himosta. Tilastokeskus.

Varvio, Saaramia (2007) Katsaus Suomen rahapelijärjestelmään. Stakes työpapereita 24/2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Väärälä, Reijo (2003) Voidaanko sosiaalisia ongelmia ehkäistä. Teoksessa: Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus, 75–85.

Väärälä, Reijo & Simpura, Jussi (1997) Ehkäisevä sosiaali- ja terveystalitiikka - vastaus vai kysymys? Johdatusta kirjan teemoihin. Teoksessa Simpura, Jussi & Väärälä, Reijo (toim.) Yläpolitiikkaa vai alapolitiikkaa? Ehkäisevä sosiaali- ja terveystalitiikka etsii suuntiaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 1–11.

Waris, Heikki (1961) Suomalaisen yhteiskunnan sosiaalipolitiikka. Helsinki: WSOY.

Whyte, Keith (2003) A Public Policy Response to Problem Gambling. Teoksessa Reith Gerda (toim.): Gambling. Who Wins? Who Loses?. 268–274. New York: Prometheus Books.

Williams, Robert J., West, Beverly L. & Simpson Robert, I (2007) Prevention of problem gambling: A comprehensive review of the evidence. Report prepared for the Ontario Problem Gambling Research Centre, Guelph, Ontario, Canada.

Wood, Richard T.A., Griffiths, Mark D. & Parke, Jonathan (2007a) Acquisition, Development, and Maintenance of Online Poker Playing in a Student Sample. *CyberPsychology & Behavior* 10 (3), 354–361.

Wood, Robert T., Williams, Robert J. & Lawton, Paul K. (2007b) Why do Internet gamblers prefer online versus land-based venues? Some preliminary findings and implications. *Journal of Gambling Issues* Issue 20, kesäkuu 2007, 235–252.

Wood, Richard & Griffiths, Mark (2008) Why Swedish people play online poker and factors that can increase or decrease trust in poker websites: A qualitative investigation, *Journal of Gambling Issues* 21 (July 2008), 80–97.

Yeung, Anne Birgitta, Saari, Juho & Lagerspetz, Eerik (2007) Oikeudenmukaisuus hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Saari, Juho & Yeung, Anne Birgitta (toim.): Oikeudenmukaisuus hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Gaudeamus, 9–32.

Örnberg, Cisneros, J. (2006) Nordic Gambling Markets. *Journal of Gambling Issues* 2006 (18), 9–29.

Media- ja internetlähteet:

Alkoholilaki 8.12.1994/1143. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143>
Tarkistettu 24.8.2010.

Arpajaislaki 23.11.2001/1047. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047>
Tarkistettu 24.8.2010.

Bloch, Herbert A. (1951) The Sociology of Gambling. *The American Journal of Sociology* 57 (3). <http://www.jstor.org/stable/2771641> Tarkistettu 4.7.2008.

eCOGRA (e-Commerce and Online Gaming Regulation and Assurance) (2007) Media Summary: An Exploratory investigation into the Attitudes and Behaviours of Internet Casino and Poker Players.

http://www.ecogra.org/Downloads/eCOGRA_Global_Online_Gambler_Report.pdf
Tarkistettu 9.10.2009.

Euroopan parlamentti (2009) Online-rahapelit: jäsenmaat valvokoot rahapelimarkkinoitaan. Artikkelit 9.3.2009.

http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/063-51266-068-03-11-911-20090309STO51240-2009-09-03-2009/default_fi.htm Tarkistettu 10.2.2010.

Euroopan Unionin neuvosto (2008) Kilpailukyky (sisämarkkinat, teollisuus ja tutkimus). Lehdistötiedote. 16577/08 (Presse 354).

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/fi/intm/105405.pdf
Tarkistettu 10.2.2010.

Hallituksen esitys (HE) 96/2008: Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2008/20080096> Tarkistettu 10.2.2010.

Hallituksen esitys (HE) 212/2008: Hallituksen esitys Eduskunnalle arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 96/2008 vp) täydentämisestä.

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2008/20080212> Tarkistettu 10.2.2010.

Helsingin Sanomat (HS) 17.1.2008: Nettipokerifirmat ja pelaajat tyrmäävät ehdotuksen tappiotakuusta. Helsingin Sanomat.

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Nettipokerifirmat+ja+pelaajat++tyrm%C3%A4%C3%A4v%C3%A4t+ehdotuksen+tappiotakuusta/HS20080117SIIYO023yj?free=nettipokeri&date=year2008&advancedSearch=&> Tarkistettu 7.2.2010.

Helsingin Sanomat (HS) 21.4.2010: Suomalainen voitti lähes puoli miljoonaa pokeripöydässä. Helsingin Sanomat.

<http://www.hs.fi/viihde/artikkeli/Suomalainen+voitti+1%C3%A4hes+puoli+miljoonaa+pokerip%C3%B6yd%C3%A4ss%C3%A4/1135256290329> Tarkistettu 22.4.2010.

Jaakkola, Tapio (2008) Peluuri. Vuosiraportti 2007.

http://www.peluuri.fi/data/liitteet/peluuri_vuosiraportti_2007.pdf Tarkistettu 26.4.2010

Jaakkola, Tapio (2009) Peluuri. Vuosiraportti 2008. http://www.peluuri.fi/peluuri-info/vuosiraportti_2008/ Tarkistettu 28.4.2010.

Korhonen, Jani (2009) Harva EU-ehdokas otti kantaa nettirahapeleihin. Blogikirjoitus 25.4.2009. <http://janikorhonen.blogit.uusisuomi.fi/2009/05/24/harva-eu-ehdokas-otti-kantaa-nettirahapeleihin/> Tarkistettu 26.4.2010.

KvaliMOTV, Aineisto- ja teorialähtöisyys.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html Tarkistettu 26.4.2010.

MTV3 (25.9.2009) Alekski Valavuori jälleen politiikkaan – perustaa oman puolueen.

http://www.mtv3.fi/viihde/uutiset/muut.shtml/961976?valavuori_aleksi Tarkistettu 13.4.2010.

Pajula, Mari & Escatín, Pablo (2010) Peluuri. Vuosiraportti 2009.

http://www.peluuri.fi/data/liitteet/vuosiraportti_2009_peluuri_final-1.pdf Tarkistettu 28.4.2010.

Pyysing, Aki (2008) Varautukaa mediasotaan. Kolumni.

<http://www.pokeritieto.fi/kolumnit/aki-pyysing/varautukaa-mediasotaan-a6178.html>

Tarkistettu 20.4.2010.

Swiss Institute of Comparative Law (2006) The Economics of Gambling. Study of Gambling Services in the Internal Market of the European Union, Final Report 14 June 2006. Swiss Institute of Comparative Law.

http://ec.europa.eu/internal_market/services/gambling_en.htm Tarkistettu 20.5.2009.

Tryggvesson, Kalle (2007) Nätpokerspelandet i Sverige – Omfattning, utveckling och karaktär 2006. SoRAD – Forskningsrapport nr 43 – 2007.

<http://www2.sorad.su.se/doc/uploads/publications/SoRADrapportnr43Natpoker.pdf>

Tarkistettu 20.7.2008.

YLE (25.5.2008) Nettipokeri työllistää velkaneuvontaa.

http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2008/05/nettipokeri_tyollistaa_velkaneuvontaa_298868.htm

1 Tarkistettu 16.7.2008.

Esitykset:

Järvinen-Tassopoulos, Johanna (2009b) Online Poker in Finland – A National Issue. Esitys Gambling, Gender and Society -konferenssissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 24.9.2009.

Kinnunen, Jani (2010) ”*Where the action is*” ja verkkorahapelaaminen. Esitys Sosiologipäivillä 2010. Jyväskylä 19.3.2010.

Laiho, Jouni (2009) Rahapelijärjestelmä Suomessa ja EU:ssa. Luento Rahapelit modernissa yhteiskunnassa ja kulttuurissa -kurssilla. Helsingin yliopisto 2.10.2009.

Laine, Juha (2009) Etärahopelien regulaatio. Luento Rahapelit modernissa yhteiskunnassa ja kulttuurissa -kurssilla. Helsingin yliopisto 18.9.2009.

EY:n tuomioistuimen päätökset:

C-275/92 Schindler (1992)

C-243/01 Gambelli (2003)

C42/07 Liga Portuguesa (2009)

Liitteet

Liite 1: Suomenkieliset nettipokerisivustot kesällä 2008.

Sivuston nimi	Kieliä kpl	Kotipaikka
10bet.com	20	Lontoo, UK
24hpoker.com	11	Malta
aceoffspades.com	7	Malta
assokappa.net	13	Malta
bambapoker.com	10	Malta
betsson.com	17	Malta
betway.com	13	Gibraltari
capbet.com	16	Malta
carlosplace.com	16	Lontoo, UK
cdpoker.com	16	Kahnawake, Kanada
celebpoker.com	6	Gibraltari
centrebet.com	10	Northern Territory, Australia
club4aces.com	8	Ruotsi
coral.com	15	UK
danepoker.com	7	Malta
denislopezpoker.com	12	Malta
epokerking.com	12	Malta
eurobetpoker.com	15	Gibraltari
everestpoker.com	20	Kahnawake, Kanada
evitable.com	10	Malta
expekt.com	24	Kahnawake, Kanada
fishnchips.com	5	Malta
fjordbet.com	8	Malta
fullbet.com	7	Alankomaiden Antillit
fulltiltpoker.com	17	
goodguyspoker.com	11	Malta
hollywoodpoker.com	19	Kahnawake, Kanada
hungrypoker.com	14	Malta
jetbetpoker.com	3	Malta
klonkpoker.com	7	Malta
ladbrokespoker.com		Gibraltari
metspoker.com	4	Malta
moxpoker.com	9	Malta
netkingpoker.com	7	Malta
nobullglocalpoker.com	12	Malta
paf.com	4	Ahvenanmaa
paradisepoker.com	22	Kahnawake, Kanada
parbet.com	6	Malta
partypoker.com	13	Gibraltari
pk.com	12	Alderney, UK
pointpoker.com	9	Malta
pokeriasema.com	5	Malta
pokerihuone.com	2	Malta
pokerimaa.com	3	Malta
pokeriparatiisi.com	5	Malta

pokerisuora.com	5	Malta
pokerium.com	7	Malta
pokerloco.com	9	Kahnawake, Kanada
pokernordica.com	18	Malta
pokerroom.com	12	Kahnawake, Kanada
pokersaints.com	15	Malta
pokerstars.com	17	Mansaaret
potraiser.com	14	Malta
redbet.com	12	UK
redkings.com	16	Ruotsi
stingbet.com	5	Malta
tellpoker.com	4	Alankomaiden Antillit
titanpoker.com	12	Kypros
u2poker.com	7	Malta
ultimatebet.com	15	Kahnawake, Kanada
unibet.com	23	Malta
uvspoker.com	13	Malta

Yhteensä 62 kappaletta.

Liite 2

Oma tarinasi nettipokerin haitoista

Hei,

olen tekemässä pro gradu -tutkielmaa siitä, **millaisia ongelmia nettipokerin pelaaminen voi aiheuttaa ja kuinka niitä voitaisiin vähentää**. Nimeni on Maria Heiskanen, ja teen tutkimusta Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitokselle.

Jos olet pelannut nettipokeria ja koet, että se on aiheuttanut sinulle ongelmia, pyytäisin kertomaan tarinasi minulle. Haluaisin kuulla vapaamuotoisia kertomuksia sekä vastauksia kysymyksiini joko itsesi kirjoittamana tai haastattelussa. Mikäli kirjoittaminen ei ole ominta alaa, ja tulet mieluummin haastateltavaksi, niin otathan yhteyttä. Muutoin vastaanotan mielelläni nimettömiä tekstejä sähköpostilla.

Voit käyttää apuna seuraavia kysymyksiä:

- **Onko nettipokeri aiheuttanut sinulle ongelmia – millaisia?**
- **Oletko kokenut pelaamisesta aiheutuneita ongelmia esimerkiksi henkilökohtaisessa elämässä, kodin, työn, perheen tai ystävien piirissä tai taloudellisten asioiden kohdalla? Millaisia?**
- **Onko pelaaminen aiheuttanut ongelmia muiden rahapelien kanssa?**
- **Kuinka kauan olet pelannut nettipokeria? Milloin ongelmia ilmeni ensi kertaa?**
- **Millä nettisivu(i)lla ja missä paikassa (esim. kotona) yleensä pelaat?**
- **Millaisia summia olet voittanut ja/tai hävinnyt?**
- **Oletko saanut tukea tai apua ongelmiisi?**
- **Millaista tukea tarvitsisit tai toivoisit?**
- **Mitä mieltä olet suomalaisen nettikasinon avaamisesta ja siellä pelaamisesta?**
- **Katsotko yksinoikeusjärjestelmän ehkäisevän rahapelihaittoja ja suojelevan pelaajaa?**
- **Miten arvelet oman tilanteesi nettipokerin suhteen tulevaisuudessa muuttuvan?**

Kaikkia tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Henkilöllisyytesi on suojattu siten, ettei sinua voida tunnistaa valmiista tutkimuksesta. Kirjoituksia käytetään ainoastaan tutkimuksellisiin tarkoituksiin. Sinulla on oikeus kieltäytyä tutkimuksesta tai keskeyttää se ilman erillisiä perusteluja. Tutkimus on täysin vapaaehtoinen, eikä kieltäytyminen vaikuta oikeuteesi saada hoitoa tai muita tarvitsemiasi palveluja.

*Ainoat välttämättömät tiedot jotka tarinan yhteydessä tarvitsen, ovat **ikäsi, sukupuolesi ja koulutuksesi/ammattisi.***

Tarinat voi palauttaa sähköpostitse:

maria.heiskanen@helsinki.fi

Olethan sähköpostitse yhteydessä jos tahdot mieluummin kertoa tarinasi haastattelussa, tai jos sinulla on mitä tahansa kysyttävää. Tutkimuksen tavoitteena on saada uutta tietoa nettipokerin aiheuttamista haitoista ja niiden ennalta ehkäisystä. On tärkeää, että ongelmapelaajien ääni saadaan kuuluviin järjestelmiä ja palveluja kehitettäessä. Kerro siis oma näkökulmasi; juuri sinun panoksesi on tärkeä!

Ystävällisin terveisin,
Maria Heiskanen

Liite 3

Teemahaastattelun runko

Nettipokerista aiheutuvien haittojen ennalta ehkäiseminen

- haastateltavan ikä, sukupuoli ja koulutus/ammatti
- *Teema 1: rahapeliongelmat*
  - pelitausta ja taitekohdat
  - millaisia ongelmia nettipokeri on aiheuttanut
    - ongelmia rahan tai ajan kanssa
    - ongelmia perheessä
    - muita ongelmia
  - onko ollut muita ongelmia rahapelien kanssa
- *Teema 2: apu ongelmiin*
  - millaista apua on ongelmiin hakenut
  - millaista apua saanut
  - millaista apua haluaisi
  - millaisen avun uskoisi auttavan ongelmista irti pääsemiseen
- *Teema 3: haittojen vähentäminen*
  - mitä mieltä rahapeliongelmistä yleensä
kuinka niitä voitaisiin vähentää
  - miten nettipokerin haittoja voitaisiin vähentää
  - mitä yhteiskunta voi tehdä haittojen vähentämiseksi
onko esim. valistus hyvä keino/joku muu
  - miten kokee rahapelimonopolin haittojen vähentämisen kannalta
  - mikä nettipokerin asema Suomessa tulisi olla
  - mitä mieltä mahdollisesta valtiollisesta nettipokerista
  - miten kokee nettipokerista julkisuudessa puhumisen
esim. voittajista kertominen, televisioidut peli / haittatutkimuksen
vastustus - onko huomannut
  - onko jokin asia, joka olisi estänyt pelaamisen aloittamisen/riippuvuuden
syntymisen
- *Teema 4: tulevaisuus*
  - miten kokee oman tilanteen nettipokerin suhteen muuttuvan
tulevaisuudessa
  - millaisten asioiden arvelee auttavan ongelmista eroon pääsemiseen
tulevaisuudessa